

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEKNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257

BROJ
605

Subotica, 7. studenoga 2014. Cijena 50 dinara

BEOGRADSKI SAJAM KNJIGA

DUŠE SEPARIRANIH KRILA

(NE) ZNANJE
U POLJOPRIVREDI

ODVJETNICI:
ISTRAJAT ĆEMO DO KRAJA

INTERVJU
SLAVEN BAČIĆ

20 godina
ZVONIKA

VOJVODANSKA Svaštara

AKCIJA!

SG

internet

već od
649 din

TIPPNET

SUBOTICA

KARADORDEV PUT 2

TEL: 024/555765

WWW.TIPPNET.RS

Јавно комунално предузеће „Суботицaгaс“ • Суботица
Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat • Szabadka
Javno komunalno poduzeće „Suboticaplin“ • Subotica

Za Vaš topli dom

24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

Dežurna služba : 024/641-211

V I S P R O R O C I

Vas **pozivaju** na
Promociju prvog **CD-a**

Božjedjelo

u subotu
08.11.
2014.
u **19.30** sati

GOSTI:
Apostoli mira
(Zagreb, HR)

sportska dvorana
Srednje tehničke škole „Ivan Sarić“
Subotica

Ulaz slobodan

www.proroci.com
 kontakt@proroci.com
 VIS Proroci

VIS Proroci
 VIS Proroci
 VIS Proroci

Za nakladnika:

laudato

AKTUALNO

Ministar uprave u Vladi RH Arsen Bauk u posjetu Subotici

Kako Hrvatska može pomoći svojoj manjini u Srbiji 6-7

TEMA

Odjeci izbora za nacionalna vijeća

Kako brinuti o manjinskoj zajednici?.... 8-9

Preko 50 dana obustave rada odvjetnika

Istrajat ćemo do kraja..... 15

INTERVJU

Dr. sc. Slaven Bačić, nositelj pobjedničke liste na izborima za HNV

Bez razlika – ne bi bilo ni izbora 12-14

SUBOTICA

Senčansko groblje kao poligon za održavanje nacionalne šarade

Duše separiranih krila 19

ŠIROM VOJVODINE

Stradanja nedužnih u Srijemskoj Mitrovici

Zločin bez kazne..... 26-27

KULTURA

Knjige vojvođanskih Hrvata na sajmu knjiga

Dokaz i trag našeg postojanja 32-33

SPORT

Nebojša Gabrić, stolnotenisač i trener iz Subotice

Na trenerskom poslu u Somboru 55

Preletači

Trgovina mandatima i glasovima nije nešto posebno novo. Ona nije strana ni vlasti ni oporbi u demokratskim sustavima. O trgovini mandatima u Skupštini Srbije često se govorilo kao u posljednje vrijeme i u pokrajinskoj Skupštini pa i prigodom rekonstrukcije Vlade AP Vojvodine ili pak prigodom prekomponiranja vlasti na lokalnu. »Preletači« su postali već opće mjesto na svim razinama predstavničke vlasti pa ih ima i u nacionalno-manjinskim zajednicama. Općenito birači, na svim razinama, ne gledaju sa simpatijama na »preletače«, ali, čini se, da zastupnici na svim razinama i vijećnici malo haju za to. Često se pretpostavlja da je osnovni motiv za prijelaz iz jedne u drugu opciju novac, međutim, nije uvijek novac taj odlučujući čimbenik za promjenu stranke ili glasovanje suprotno odluci stranke kojoj dotični ili dotična pripada i pod čijim bojama je ušao u neko zastupničko tijelo ili izbornu utrku. Koruptivni mamci mogu biti različiti – funkcije, privilegije, sitni ili veliki ustupci, gledanja kroz prste za manje ili veće prekršaje ili kaznena dijela, navodi dnevni list *Danas* pišući o ovoj temi. Sugovornici ovoga lista među uzrocima trgovine glasovima i mandatima navode, među ostalim, moralnu nesavršenost ljudi, nekonzistentnost političke vizije i ideologije koja se zastupa, ali i loše stranačko kadriranje. Ovo potonje često na koncu rezultira isključivanjem »preletača« iz političkih stranaka i posljedičnim prepucavanjima po medijima.

Osim koruptivnih mamaca i nesavršenosti ljudske prirode navode se kao uzroci ovakvih pojava i nedostatak jasne partijske ideologije te nedostatak kaznenih ili političkih sankcija za preletače. Sve u svemu koliko je »krivica« na pojedincima toliko je i u sustavu i karakteru današnjih stranaka i demokratskih institucija.

A kao dokaz da se manjine ne samogetoiziraju i da ne žive u nekom političkom i socijalnom vakuumu je upravo činjenica da ovakvih pojava ima i među njima. A glede jednog od uzroka »prelijetanja« na koji se, čini mi se, može lakše djelovati nego li na ljudsku prirodu, ako slijedimo gore navedenu listu uzroka, jeste upravo jasnije profiliranje vlastitih ideja i ideologija. A upravo je to zadaća političkih stranaka pa i nacionalno-manjinskih te stajališta kako nacionalno-manjinske stranke ne bi trebale sudjelovati u radu nacionalno-manjinskih vijeća, čini mi se, proturiječe jasnijoj artikulaciji, stabilnijem i uspješnijem radu Vijeća ne ulazeći sada u konkretne slučajeve. Jedini uvjet je da stranke jasno profiliraju svoje ideologije i da ne budu puka mjesta za afirmaciju i zauzimanje pozicija pojedinaca. U suprotnom, događat će se i dalje ono što se i sada događalo, da pojedinci »prelijeću« uvijek kada su nezadovoljni dobivenim funkcijama ili kada im netko drugi ponudi više.

Drugim riječima, stranke u manjinskom životu jesu potrebne uz uvjet da ispunjavaju svoje osnovne funkcije – razvijaju politike i programe, zahtjeve i potrebe zajednice oblikuju i »pakiraju« u sprovodljive političke alternative i zatim ih uvode u politički proces i na koncu pažljivo regrutiraju i selektiraju kadrove za mjesta na kojima se donose odluke.

J. D.

MINISTAR UPRAVE U VLADI HRVATSKE ARSEN BAUK U POSJETU SUBOTICI I VODSTVU VOJVOĐANSKIH HRVATA

Kako Hrvatska može pomoći svojoj manjini u Srbiji

»Ovaj posjet iskoristio sam da posjetim i predstavnike hrvatske manjine u Republici Srbiji, da vidimo koji su problemi u kojima Republika Hrvatska može pomoći hrvatskoj manjini u Srbiji«, kazao je ministar Arsen Bauk

Hrvatski ministar uprave **Arsen Bauk** sastao se u srijedu, 29. listopada, navečer u Subotici s vodstvom vojvođanskih Hrvata: predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća dr. sc. **Slavenom Bačićem**, ravnateljem Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislavom Žigmanovim** i predsjednikom Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Petrom Kuntićem**.

Ovaj razgovor upriličen je uoči posjeta ministra Bauka Beogradu i njegovom sastanku s potpredsjednicom Vlade Srbije i ministricom državne uprave i lokalne samouprave **Kori Udovički**.

OTVORENA PITANJA – ZASTUPNIČKA MJESTA I ŠKOLOVANJE

»Ovaj posjet iskoristio sam da posjetim i predstavnike hrvatske manjine u Republici Srbiji, da vidimo koji su problemi u kojima Republika Hrvatska može pomoći hrvatskoj manjini u Srbiji«, kazao je ministar Arsen Bauk. On je dodao da su neka od otvorenih pitanja zastupljenost pripadnika hrvatske nacionalne manjine u predstavničkim tijelima, kao i pitanje školovanja na jeziku i pismu nacionalne manjine.

»To su izazovi s kojima se i Republika Hrvatska susretala prilikom pregovora za pristupanje EU i vjerujem da ćemo u tim pitanjima dobiti podršku kolega iz Republike Srbije da se na jed-

nak način reguliraju i ta prava u Republici Srbiji«, kazao je ministar Bauk.

On je podsjetio da su za pripadnike srpske nacionalne manjine, temeljem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, osigurana tri mjesta u hrvatskom Saboru koja bira ju isključivo predstavnici srpske nacionalne manjine, da je osiguran određeni broj mjesta u pred-

stavničkim tijelima u gradovima, općinama i županijama sukladno popisu stanovništva. Tako je u općinama i gradovima, u kojima je udio pripadnika nacionalne manjine veći od 15 posto, osigurano mjesto zamjenika načelnika ili načelnika, a u županijama s više od pet posto pripadnika određene nacionalne manjine osigurano je mjesto zamjenika župana.

MEHANIZMI POSTOJE

»U tom smislu srpska nacionalna manjina ima određeni broj zagarantiranih mjesta u tim predstavničkim tijelima i željeli bismo da se to na takav način osigura i za pripadnike hrvatske manjine u Srbiji. S druge strane, također postoje određeni zakoni koji se tiču uporabe jezika i pisma, i školovanja, i voljeli

TANJUG O SUSRETU BAUK – UDOVIČKI

VLADA NE LICITIRA S OTPUŠTANJIMA

Srbija ne licitira brojem onih koji će ostati bez posla u javnom sektoru, već s MMF-om pokušava napraviti održiv i sposoban sustav koji će podržati privredni oporavak i rast, kazala je ministarka državne uprave i lokalne samouprave **Kori Udovički**.

Ministarka Kori Udovički, odgovarajući na pitanje novinara traži li MMF traži da se u Srbiji, tijekom naredne tri godine, iz javnog sektora otpusti 95 000 ljudi – kaže da srpska vlada »ne licitira brojevima«, već pokušava minimizirati negativne efekte koji djeluju na standard života, a poboljša ono što će unaprijediti djelotvornost i uređenost države, prenosi Tanjug.

»Mi ne odgovaramo na zahtjev MMF-a već s njim razgovaramo o tome da napravimo najbolji mogući način, stvorimo trajne uštede u proračunu i napravimo sustav održivim i sposobnim da podrži privredni oporavak i rast«, istakla je Udovički poslije sastanka s hrvatskim ministrom uprave Arsenom Baukom.

U razgovoru dvoje ministara konstatirano je da Srbija i Hrvatska imaju slične probleme u ovom resoru i da je Hrvatska kao članica EU korak ispred Srbije u regulaciji državne uprave.

Kori Udovički kaže da će Srbija i Hrvatska kroz jaču suradnju razmjenjivati iskustva u ovom sektoru i ubuduće, naročito u segmentima reforme sustava plaća i zarada u javnoj upravi, uređenju uprave i razmjeni i suradnji u elektronskoj upravi.

»Hrvatska je članica EU i kao takva uglavnom je korak ispred nas u ovim reformama. Mada vidimo da nismo toliko daleko i da ćemo kroz jaču suradnju moći razmijeniti iskustva na obostranu korist«, ističe Udovički.

Ministar uprave Hrvatske, Arsen Bauk, kaže da su problemi Srbije i Hrvatske isti kada je riječ o plaćama u javnom sektoru, reformi javne uprave i upravnih postupaka.

Dodaje da će Hrvatska prenijeti Srbiji iskustva u procesu pristupanja Europskoj uniji, a da je na sastanku bilo riječi i o izborima za vijeća nacionalnih manjina koji Hrvatsku očekuju u 2015. godini.

SUSRET S GRADONAČELNIKOM SUBOTICE

ISKUŠENJA EUROINTEGRACIJA

U otvorenom i srdačnom razgovoru, gradonačelnik Maglai je istaknuo da su europske integracije strateški cilj Republike Srbije i izrazio očekivanje da će podrška koju Hrvatska pruža našoj zemlji na putu priključenja porodici europskih naroda biti nastavljena i u narednom periodu.

Ministar Bauk je naglasio da Hrvatska podržava europske integracije Srbije i da, s obzirom na to da je kao ministar u Vladi sudjelovao u posljednjoj fazi pregovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji, zna pred kakvim se iskuseima nalazi Republika Srbija u procesu eurointegracija.

Gradonačelnik Maglai i ministar Bauk ocijenili su da je suradnja, u raznim oblastima, između grada Subotice i nekoliko lokalnih samouprava iz Republike Hrvatske razvijena, da postoji obostrani interes za njeno intenziviranje i proširenje i na druge gradove i općine u Hrvatskoj i da bi i dalje trebalo raditi na zajedničkim projektima s kojima bi se apliciralo na sredstva iz europskih fondova.

ka i pisma, primjerice, u Gradu Vukovaru. Dakle, svaka zemlja ima neke svoje razloge zbog čega neke stvari idu lakše, a neke idu teže. Mi ne vidimo razloge zašto bi u Republici Srbiji te stvari za Hrvate išle teže«, kazao je ministar Arsen Bauk.

On se prije susreta s predstavnicima hrvatske nacionalne zajednice, sastao u Gradskoj kući s gradonačelnikom Subotice **Jenő Maglaijem**, predsjednikom Skupštine grada **Ilijom Maravićem** i pomoćnikom gradonačelnika zaduženim za međunarodnu suradnju **Sinišom Babičevićem**. Sastanku su prisustvovali veleposlanik Hrvatske u Srbiji **Gordan Markotić** i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Dragan Đurić**.

S. M.

bismo da se na takvoj razini to osigura i pripadnicima hrvatske manjine u Srbiji«, kazao je ministar Bauk. »Mehanizmi posto-

je i oni su mogući, kao što su bili mogući mehanizmi koji su motivirali Republiku Hrvatsku da riješi ovakva pitanja unatoč

određenim unutarnjim otporima kada su ta pitanja bila na dnevnom redu, uključujući i sada aktualno pitanje uporabe jezi-

Čestitke novoizabranoj većini

Veleposlanik Republike Hrvatske u Srbiji, predstojnica Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, predstavnici Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, te Hrvatsko nacionalno vijeće Crne Gore uputili su čestitke novoizabranoj većini koja će formirati sastav Hrvatskog nacionalnog vijeća u predstojećem mandatu.

U ime Veleposlanstva Republike Hrvatske i u svoje osobno ime, veleposlanik **Gordan Markotić** u čestitki je rekao da izborni rezultati potvrđuju kako su dosadašnji naponi Hrvatskog nacionalnog vijeća kao i program koji su predstavili prepoznati u hrvatskoj zajednici. »Povezivanje ukupne hrvatske zajednice uz sve njene različitosti i teritorijalne disperziranosti te daljnja nastojanja u punom ostvarivanju prava u području obrazovanja, službene uporabe jezika i pisma kao i u području kulture i informiranja predstavljaju nemali zadatak i izazov koji je pred Vama, vijećnicima s Vaše liste koji predstavljaju većinu, kao i svim vijećnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća«, navodi se u čestitki.

U ime Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske i u svoje osobno ime, predstojnica ovoga Ureda **Darija Krstičević** uputila je najiskrenije čestitke povodom izbornog uspjeha liste koju predvodi dr. sc. Slaven Bačić.

»U svojem proteklom mandatu bili ste vrlo motivirani i aktivni te ste poduzimali kvalitetne korake kojima se podizala razina ostvarivanja manjinskih prava, sukladno prihvaćenim europskim standardima o zaštiti manjina i na temelju potpisanih međudržavnih sporazuma«, napisala je ona. »To ćete, sigurni smo, nastaviti i u ovome mandatu. U tim i takvim nastojanjima Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i nadalje će Vam biti pouzdan partner«, kaže u poruci Darija Krstičević.

Zajednica protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata također dijeli mišljenje većine u hrvatskoj nacionalnoj zajednici u Vojvodini, odnosno Republici Srbiji, da je pobjednička lista najbolji izbor za ovu izuzetno odgovornu i zahtjevnu dužnost, navodi se pored ostalog u čestitki koju potpisuju predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Mato Jurić**, te glavni tajnik Zajednice **Zlatko Žužić**.

Čestitku u povodu izbora za novi saziv hrvatskog nacionalnog vijeća uputio je i **Zvonimir Deković**, predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore.

On je na ovaj način izrazio »želju da uvijek uspijevate u nastojanjima da trajne povijesne, kulturne i tradicijske vrijednosti Vaše zajednice prezentirate i zaštitite na najbolji mogući način«, ističe u čestitki Zvonimir Deković.

Podrška rekonstruiranoj Vladi APV

Pokrajinski zastupnik **Mata Matarić** iz Sombora, koji je od napuštanja zastupničke skupine DS-a u pokrajinskoj Skupštini djelovao kao član zastupničke skupine **Tadićeve** Socijaldemokratske stranke, glasovao je za rekonstrukciju pokrajinske Vlade, pa je isključen iz te zastupničke skupine. »Moj prelazak u zastupničku skupinu tadašnjeg NDS-a (sada SDS-a) je uvjetovan jasnim, osobnim stavom, da neću sudjelovati u rušenju aktualne pokrajinske vlasti bez da budu održani pokrajinski izbori. To je vodstvu stranke bilo jasno od početka i nisu na mene vršili pritisak da promijenim ovaj svoj stav. Mene osobno raduje što je nas četvero, od ukupno petero, koliko broji zastupnička skupina SDS-a, odlučilo isto kao i ja«, kaže za naš list Matarić i dodaje da je na sceni bio pokušaj opozicije i SVM-a da se vlast u Pokrajini smijeni bez izbora i bez volje građana Vojvodine.

»Zato sam odlučio da podržim ovu Vladu i moj glas bio je jedan od 62 glasa koji su prevagnuli«, kazao je Matarić povlačeći paralelu s načinom promjene vlasti u Subotici, koju je, kako je podsjetio, podržala i njegova bivša stranka DSHV. »Tu rušilačku opciju ja nisam slijedio, već sam kao pripadnik hrvatske manjinske zajednice odlučio podržati opciju s kojom sam već 24 godine na zajedničkom poslu oko poboljšanja ljudskih i manjinskih prava, a za mene najbitnije, poboljšanju prava hrvatske manjinske zajednice«, kazao je Matarić i najavio osnivanje nove zastupničke skupine u vojvođanskoj Skupštini, koju će formirati zastupnici isključeni iz zastupničke skupine **Tadićeve** SDS-a.

Z.V.

DVIJE DECENIJE KATOLIČKOG LISTA ZVONIK

Dosljednost naviještanju Radosne vijesti

Ervin Čeliković, vlč. Mirko Štefković, Katarina Čeliković, vlč. Dragan Muharem, Željka Zelić i mons. dr. Andrija Anišić

Proslavom dvadeset godina postojanja i redovitog izlaženja, u Velikoj vijećnici subotičke Gradske kuće, u petak 14. studenoga bit će svečano obilježen vrijedan jubilej katoličkog lista *Zvonik*.

Od prvoga broja, danas već daleke 1994. godine do najnovijeg slavljeničkog, s rednim brojem 240, urednička politika se nije mijenjala ostajući vjerna dosljednom naviještanju Radosne vijesti kroz brojne tekstove i fotografije.

ENTUZIJAZAM JE BIO GLAVNI POKRETAČ

Kako je to izgledalo u samim počecima, ispričao nam je mons. dr. **Andrija Anišić**, pokretač i prvi glavni urednik *Zvonika*: »Da bi se razumjela moja uloga u osnivanju *Zvonika* i radu tih prvih 150 brojeva moramo ići

malo unatrag. U vrijeme kada sam postao svećenik 1984. godine, uključio sam se u rad hrvatske zajednice na ovim prostorima surađujući, a potom i tehnički uređujući sljedećih desetak godina vjersko-informativni list *Bačko klasje* i *Subotičku daniću*. Prestankom izlaženja *Bačkog klasja*, pred Božić 1993. godine, zbog već poznatih razmimoilaženja s dotadašnjim urednikom pok. vlč. **Lazarom Ivanom Krmpotićem** i njegovom uredničkom politikom, nakon jednog susreta svećenika u Baču rodila se ideja o pokretanju novog katoličkog lista. Ime je *Zvoniku* nadjenulo pok. vlč. **Marko Vukov**, aludirajući na sjenu zvonika naše najstarije crkve pod kojom je i dogovoren budući rad, a početna sredstva su osigurali nazočni svećenici koji su mi i povjerili ulogu glavnog i odgovornog urednika. Isprva je bilo jako teško, prije

svega financijski, jer nismo, za razliku od današnjih dana, imali mogućnosti dobiti od bilo koga sredstva za nesmetano izlaženje novine. Dobro se sjećam kada smo primjerice dobili prvo računalo, a prije toga smo radili na tzv. kompozeru, pa određene donacije iz inozemstva i sve nam je to zbilja mnogo značilo u vremenima kada smo, prije svega morali i jako dobro paziti što ćemo i o čemu ćemo pisati. Moram priznati kako, unatoč svemu, nismo imali nikakvih problema sa strane države i čak smo bili normalno upisani u registar medija tadašnjeg postupajućeg vladinog Ministarstva uz ovjerenu potvrdu, ali zanimljivo taj zapis je danas nemoguće pronaći iako bi iznimno voljeli imati ga u našoj arhivi. Samo jedan incident se dogodio tijekom tih devedesetih godina, kada je **Ivan Piuković** raznosio *Zvonik*

po Bačkoj, i pored toga što je imao spomenutu potvrdu o registraciji, bio priveden u policijsku postaju radi provjere i ubrzo je bez ikakve prijave bio pušten. Naš glavni pokretač je bio entuzijazam s kojim smo svi radili svaki broj, a članovi tog prvog uredničkog vijeća vlč. **Andrija Kopilović**, mons. **Stjepan Beretić**, **Katarina** i **Ervin Čeliković** i drugi, su se svesrdno trudili širiti pozitivnu misao našeg medijskog djelovanja i na sve druge buduće suradnike. Svakako važno je i naglasiti kako za vrijeme trajanja Domovinskog rata apsolutno nije bilo moguće legalno donositi nikakav tisak, pa ni katolički, iz Hrvatske, pa stoga pojavu *Zvonika* treba dodatno vrjednovati jer je kroz svoje poznate rubrike primjerice *Crkva u Hrvata*, *Vijesti iz opće crkve*, *katekizam* i sl. povezivao katolike budući da smo bili odsječeni od

katoličkog medijskog prostora u Hrvatskoj. Skromno, koliko smo mogli, uspjeli smo nadopuniti taj nasilni jaz i taj *Zvonik* u tim vremenima odigrao je veliku ulogu nastavljanja povezivanja između katolika dvije susjedne države. Nakon 150 tiskanih brojeva *Zvonika*, odlučio sam se povući s mjesta glavnog urednika, i prepustiti mladima nastavak vođenja lista, ocjenjujući kako će oni moći nastaviti još bolje i kvalitetnije rad koji smo započeli sada već davne 1994. godine. Ponosan sam i radostan jer *Zvonik* danas izgleda još ljepše i tehnički suvremenije, obogaćen novim rubrikama i zahvalan sam svim svojim kolegama urednicima, isprva vlč. **Mirku Štefkoviću**, a sada vlč. **Draganu Muharemu**, koji predano nastavljaju širenje našeg medijskog poslanstva. I dalje sam uključen u rad redakcije, imam svoju kolumnu i dokle god budem mogao bit ću uz *Zvonik*.«

RIJEČ KOJA FORMIRA I INFORMIRA

U nastojanju što vjernijeg predstavljanja, zbilja hvale vrijednog i predanog, novinarskog rada naših kolega iz *Zvonika*, odlučili smo im prepustiti riječ i dati priliku za podsjećanje na vrijeme samih početaka.

»Dvadeset godina naš *Zvonik* razglašuje i naviješta Kristovu Radosnu vijest!« ističe lektorica **Katarina Čeliković**, dodajući: »Za nas koji smo, svjesni važnosti tiska u ovoj zadaći, koristeći Božje darove pronosili ovu poruku, *Zvonik* je od posebnog značaja. Nismo se koristili medijskom logikom da je 'loša vijest dobra vijest', niti smo bili skloni ekskluzivizmu. Pratili smo život Crkve, opće i mjesne, vjernika laika i nudili Riječ koja je formirala i informirala. *Zvonik* je svojevrstna kronika duhovnog, kulturnog i nacionalnog života našega hrvatskog naroda. Drugi vatikanski koncil je ukazao kako suvremena Crkva treba naučiti jezik medija te smo i mi, slijedeći ove smjernice, tijekom dva desetljeća učili pisati, tehnički oblikovati i

potom distribuirati list do vjernika diljem Subotičke biskupije ali i po cijelom svijetu. Nedavno smo bili u samostanu sestara karmelićanki u Brezovici, gdje su nam sestre posvjedočile kako redovito čitaju *Zvonik*! Dobivamo vijesti i iz veoma udaljenih mjesta gdje rado čitaju *Zvonik* putem interneta. Bilo bi korisno da imamo više čitatelja u našoj biskupiji, ali navika čitanja je u svim sferama u stalnom padu. No, vjerujem da Riječ koja padne na dobro tlo rađa stotruko i da je važno opstati u ovim teškim vremenima. Mi smo sebe kao obitelj uložili u *Zvonik* jer se drukčije nije moglo raditi, ali molimo Gospodina da se nađe mladih požrtvornih ljudi koji će željeti nastaviti ovu evangelizacijsku misiju i da vrijednost *Zvonika* vide i oni koji mogu financijski pomoći kako budućnost *Zvonika* ne bi bila upitna.«

Željka Zelić, zamjenica glavnog urednika svoju je novinarsku karijeru započela upravo na stranicama ovoga katoličkog lista: »Svoje prve tekstove sam u *Zvoniku* objavila, prije šesnaest godina, na stranicama mladih, a potom sam se uključila pišući izvješća i vijesti s različitih događanja. Obzirom kako sam otišla na studij novinarstva u Zagreb, mogu reći kako me je upravo *Zvonik* na neki način i akademski odredio. Moj pravi angažman je započeo 2007. godine nakon povratka sa studija, kada sam i postala zamjenicom glavnog urednika, posve se profilirajući u daljnjem radu. Ljepota rada u *Zvoniku* ogleda se u činjenici kako nitko od nas nema nikakvih osobnih interesa već radi za dobrobit svih naših čitatelja. Razvijanjem u tehničkom smislu i poboljšanjem vizualnog doživljaja, uspjeli smo postići i veću čitanost, osobito kod mladih, koji prije svega traže vizualni identitet, a ne samo sadržaj. Postignutom korelacijom, uz činjenicu kako smo od početnih 16 stigli do današnje 52 stranice, zahvaljujući i većem angažmanu vanjskih suradnika, ukazuje na veliki napredak u nastojanju da

ovaj katolički list izgleda još bolje i suvremenije.

Priprema i prijelom svih brojeva *Zvonika* djelo su tehničkog urednika **Ervina Čelikovića**: »Prvi broj smo radili još u običnom windowsu, tekstovi su s papira pretipkavani, jer tada još nije bilo nikakvog programa pa je bilo malo problema kod prijenosa na tisak. Onda smo počeli raditi u DOS Venturi, jedinom dostupnom softveru, ali koji nije imao mogućnost ubacivanja fotografija pa smo morali ostavljati poseban prazan prostor, a u tiskari su se onda one fotografirale i naknadno ubacivale. Pojavom worda, a potom i kvaraka sve je postalo mnogo lakše i jednostavnije, a za razliku nekadašnje pripreme na paus papiru danas sve radimo u digitalnom pdf formatu. Unatoč brojnim tehničkim nedostacima, uspjeli smo velikim entuzijazmom i često puta cijelonoćnim radom završiti svaki novi broj. Proteklih dvadeset godina za mene predstavlja veliko iskustvo i što je to jedan rad za slavu Božju.«

ZVONIK NE MOŽE ZANIJ-EMJETI

Sadašnji glavni i odgovorni urednik vlč. Dragan Muharem, uspješno nastavlja medijsku misiju *Zvonika* započetu prije dva desetljeća: »*Zvonik* ne bih nikad uspoređivao s drugim suvremenim tiskanim medijima. Ne radi toga što im možda ne bi parirao u standardima, nego zbog posebnosti njegove zadaće. Očekivani postulat suvremenog medija jest prenijeti informaciju onakvu kakva je i primljena, bez pristranosti i dekontekstualizacije. U suprotnom, a svjedoci smo nažalost takve pojave, odstupanje od ovog postulata ništi samu stvar u svojoj biti te medij više nije – kako sam naziv kaže – posredovatelj već posjedovatelj istine. Tako banaliziran i opredmećen postaje sluga žutulu, crnilu i skandalima. Zadaća jednog vjerskog – katoličkog lista, utoliko se razlikuje od drugih sredstava priopćavanja, što mu nije pri-

marno tek prenijeti informaciju, već čitatelju pružiti formaciju. Koliko neki drugi medij mora od toga odmicati, da ne bi zapao u indoktrinaciju, jedan vjerski list tome treba snažno težiti (ovdje indoktrinaciju shvatiti pozitivno – uvođenje u nauk). Iako je teško suvremenom novinarstvu otrgnuti se ralja svjetonazora, koji god on bio, vjerski tisak, štoviše, predmnijeva svjetonazorsko (katoličku dogmu, moral) kao svrsishodno polazište. Ovako impostiran, uglavnom je koncentriran na određenu grupu recipijenata koje informira unaprijed utvrđenim svjetonazorskim zasadama, te je selektivan u izboru plasiranih informacija, ograničujući se ponajprije na one iz religijskog miljea. Naposljetku, vjerski tisak nije neovisan, niti bi smio tome težiti. Podređen je Istini, čijeg je poklada, pak, čuvarica Crkva. Prema tome, svako pomodarstvo i subjektivnost u izlaganju i prenošenju tog poklada 'posvjetovnjačuje' i zamračuje zadaću vjerskog medija. Katolički mjesečnik *Zvonik*, u svojih 240 brojeva, koliko je dosad izišlo, ostao je dosljedan svojoj zadaći naviještanja Radosne vijesti te poklada vjere brižljivo čuvanog u Crkvi. On nije profesionalan, niti na njemu rade profesionalci u medijskim umijećima. Nastao je, živio i ustrajao kao plod skupine entuzijasta kojima je stalo informirati čitatelje o događanjima u našoj mjesnoj i općoj Crkvi, pružiti duhovnu hranu te zdravim naukom uvesti u dubine otajstva Boga i čovjeka. *Zvonik*, naravno, more slične brige kao i ostale tiskane medije. Digitalizacija uzima svoj danak i to je *factum* na kojeg će svaka tiskovina, a tako i *Zvonik*, ubuduće morati računati. No, usprkos svemu, zadaća, poslanje i cilj ostaju nepromjenjivi, a sredstvo prenošenja može i ponekad mora doživjeti mijene. Neizbrisiv je trag u proteklih 20 godina. Misija, pak, nije završena. Trajat će dok je čovjeka željna informiranosti Bogom. *Zvonik*, stoga, ne može zaniijemjeti.«

Dražen Prčić

ODJECI IZBORA ZA NACIONALNA VIJEĆA

Kako brinuti o manjinskoj zajednici?

Mala izlaznost na izborima i utjecaj dominantnih nacionalno-manjinskih stranaka ukratko su karakteristika izbora za nacionalna vijeća nacionalnih zajednica u Srbiji

Dopredsjednica Vlade i ministrica državne uprave i lokalne samouprave **Kori Udovički** izrazila je zadovoljstvo načinom na koji su sprovedeni izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina, ali i istaknula da je sada potrebno spriječiti njihovu politizaciju. **Goran Bašić** iz Centra za istraživanje etniciteta smatra da je mala izlaznost odraz izostanka komunikacije nacionalnih vijeća sa sunarodnjacima o čijem identitetu brinu. Za **Tamása Korhecz**a, koji je sudjelovao na izradi Zakona o nacionalnim vijećima veći problem od male izlaznosti je to što je na ovim izborima odaziv bio manji nego prije četiri godine.

IZLAZNOST BIRAČA

Prema izvješću Republičke izborne komisije izlaznost na izravnim izborima bila je od 18 posto kolika je bila izlaznost na izborima za nacionalno vijeće Egipćana, pa do iznad 60 posto kolika je bila izlaznost bugarske i ukrajinske nacionalne zajednice. Na izborima je glasovalo 40 posto Mađara upisanih u poseban popis birača, 40 posto Rusina, 31 posto Slovaka, a 47 posto Nijemaca... Da podsjetimo pravo glasa imali su oni pripadnici nacionalnih zajednica koji su upisani u poseban popis birača, što je kod većine nacionalnih zajednica manje od polovice od ukupnog broja pripadnika nacionalnih zajednica. Tako

proizlazi da su izabrani vijećnici odraz volje tek jedne četvrtine pripadnika nacionalnih zajednica. »Ne možemo biti zadovoljni izlaznošću, koja je niža nego prije četiri godine. Na žalost, izgleda da dio birača nije animiran, a razlozi ne moraju biti isti kod svih nacionalnih vijeća. No, ova niska izlaznost nije tragična, jer smo, da podsjetim, imali pokrajinske izbore na kojima izlaznost nije bila veća, imali smo izbore za Europski parlament širom Europe, gdje izlaznost također

nije bila veća. Ništa strašno, ali mene zabrinjava to što je ta izlaznost manja od one na izborima održanim prije četiri godine«, kaže Korhecz.

Mala zainteresiranost za nacionalne izbore za Gorana Bašića pitanje je za nacionalna vijeća. »Ja tumačim da pripadnici nacionalnih manjina nemaju mogućnost da neposredno sudjeluju u radu nacionalnih vijeća, odnosno da većina nacionalnih vijeća nema dobru komunikaciju sa sunarodnjacima o čijem identitetu brine.

Goran Bašić

Ove veze su slabije što su pripadnici manjine udaljeniji od centra manjinske kulture. Problem 'dijaspore u dijaspori' opterećuje rad manjinskih samouprava, jer im njihov centraliziran položaj ograničava mogućnosti rada u lokalnim zajednicama«, kaže Bašić za naš list.

RJEŠENJE – MANJINSKE SAMOUPRAVE?

Pitanje je stoga kako potaknuti pripadnike nacionalnih zajednica da aktivno sudjeluju u izboru onih koji će brinuti o njihovim pravima koja im zakonom garantira ova država. »Predstoje promjene zakona i njima prije svega treba urediti dvije stvari. Isključiti institucionalni i infrastrukturni utjecaj političkih stranaka na izbore i rad manjinskih samouprava. I sljedeće i važnije od depolitizacije je usvajanje decentraliziranog modela izbora manjinskih samouprava. Lokalne manjinske samouprave, odnosno lokalna nacionalna

PROBLEMI

Tamás Korhecz u izjavi za naš list kaže da su uoči izbora za nacionalna vijeća pozivi biračima za izbore u mnogim mjestima bili samo na srpskom i samo na ćirilici, što nije u skladu sa službenom uporabom jezika i pisma. »Kod izbora za mađarsko nacionalno vijeće bilo je problema zbog brisanja mnogih građana iz posebnog popisa birača.

Ministarstvo je nezakonito izbrisalo mnoge birače iz posebnog biračkog popisa bez njihove volje. Prema zakonu neko se iz posebnog popisa birača može izbrisati ukoliko premine, ukoliko izgubi državljanstvo ili ukoliko sam traži brisanje. Evidentno je da se nešto desilo što je van tog zakonskog okvira. Je li to nemar ili namjerna greška, ne mogu ocijeniti, ali zabrinjava što se to desilo u više stotina slučajeva. Mi kao nacionalno vijeće tražit ćemo da se ovo istraži do kraja, jer je ljudima uskraćeno njihovo biračko pravo«, kaže Korhecz.

vijeća trebaju se birati izravno u lokalnim samoupravama u kojima u dovoljnom broju žive pripadnici manjine. U nekim lokalnim samoupravama u kojima je stanovništvo nacionalne manjine brojno lokalna manjinska samouprava će ostvarivati nadležnosti koje se odnose na punu kulturnu autonomiju, u onima

zajednica. One su često brojčano male zajednice i ukoliko bi cijela priča bila svedena na lokalni nivo imali bi ste jednu atomiziranu zajednicu, gdje bi desetak ljudi moglo, recimo, napraviti neki etno-biznis. Kada pripadnici neke zajednice od nekoliko desetina tisuća pripadnika na izravnim izborima biraju nacio-

nih manjina i da nema razloga da »država financira nečiji politički rad u tom smislu«. No, po Bašićevom mišljenju tu depolitizaciju neće biti lako sprovesti, jer su na proteklm izborima većinu nacionalnih vijeća progurale nacionalne stranke. »U igri su lokalni izbori, privatizacija medija, prijenos javnih ovlaštenja.

SJEDIŠTE NACIONALNOG VIJEĆA NIJEMACA U SOMBORU

Zahvaljujući velikom uspjehu Udruge Nijemaca *Gerhard* iz Sombora koja će u novom njemačkom nacionalnom vijeću imati natpolovičnu većinu, Sombor će po prvi puta biti sjedište nekog nacionalnog vijeća. **Anton Beck**, predsjednik *Gerharda* kaže da je izlaznost od 47 postotaka i uvjerljiva pobjeda na izborima rezultat višegodišnjeg rada. »Nismo iznenađeni tolikim postotkom odaziva glasača, jer je to plod našeg pet-

S jednog od biračkih mjesta

gdje je broj manji starat će se o interesima zajednica na osnovu njenog potencijala«, kaže Bašić i pojašnjava da se ovim ne bi ukinula nacionalna vijeća, jer bi njih birali izabrani članovi lokalnih vijeća. On na primjeru hrvatske zajednice pojašnjava kako bi to izgledalo. Prema kriterijima da se manjinska lokalna samouprava formira tamo gdje živi najmanje 300 pripadnika jedne zajednice, hrvatska zajednica bi imala oko 35 lokalnih samouprava s ukupno 235 članova. Oni bi na skupštini birali nacionalno vijeće. Bašić smatra da bi se na ovakav način potaknuli pripadnici nacionalnih zajednica da sudjeluju u radu manjinskih samouprava, ali ovakvo rješenje nije u interesu političkih stranaka koje će u decentraliziranom modelu teže kontrolirati manjinske glasove. No, za Tamása Korhecz ovako rješenje ne bi donijelo nikakav pomak. Iako, generalno zagovornik decentralizacije Korhecz tu ideju ne podržava kada su u pitanju nacionalna vijeća. »Ne može se preslikavati situacija s nivoa države na nacionalne

nalno vijeće to nije centralizacija. Mislim da tu imamo jasan stav da oni trebaju odražavati cjelokupnu zajednicu. Zato je i birački popis jedinstven, zato i to nacionalno vijeće prezentira cjelokupnu zajednicu«, kaže Korhecz i dodaje da bi decentralizacija čak zakomplicirala situaciju, jer bi, moguće je, bilo i sukoba lokalnih predstavnika zajednice. On se slaže da treba voditi računa o teritorijalnoj zastupljenosti, ali to ne znači da se cijela organizacija nacionalnog vijeća mora komplicirati.

(DE)POLITIZACIJA

»Kada je riječ o proceduri mi smo zadovoljni, ali moram naglasiti da mislimo da je politizacija cijelog izbornog procesa bila visoka i da sada moramo dobro razmisliti kako da ne dođe do politizacije rada tih vijeća«, kazala je Udovički. Ona podsjeća da je funkcija nacionalnih vijeća nacionalnih manjina, u skladu s Ustavom Srbije, ostvarivanje kulturne autonomije, održanje identiteta pripadnika nacional-

Pitanje je i je li moguće osmisliti i usvojiti izmjene zakona na osnovu kojih će se 2018. godine izabrati depolitizirane manjinske samouprave. Da bi se do toga došlo neophodno je dobro procijeniti situaciju i pripremiti rješenja koja su dio osmišljene politike multikulturalnosti«, smatra Bašić. Za Korhecza utjecaj političkih stranaka nije neki veliki problem. On ističe da će se svugdje gdje postoji vlast i gdje postoje proračunska sredstva pojaviti političke stranke, makar da bi izmjerile svoj prestiž i popularnost u biračkom tijelu. »Iako to ne služi uvijek efikasnosti nacionalnih vijeća mislim da je teško koncipirati izravne, demokratske izbore, a da se političke stranke ne pojave u izbornom procesu«, kaže Korhecz.

Utjecaj političkih stranaka u nacionalnim vijećima nije moguće izbjeći smatra i zamjenica Pokrajinskog ombudsmana **Eva Vukašinić**, ali u radu vijeća treba prevagnuti stručnost, a ne partijski interesi, kaže ona za naš list.

Anton Beck

naestogodišnjeg aktivnog rada. Trudili smo se našim sunarodnjacima što više pojasniti što su to nacionalna vijeća i koje su njihove nadležnosti, glede prava nacionalnih zajednica. Međutim, i dalje većina ljudi nije baš u potpunosti razumjela ulogu nacionalnih vijeća, jer je to ipak jedna novina i ljudi su u svemu tome još zbunjeni i još uvijek ne znaju kakva oni to prava kao manjina imaju«, kaže za naš list Beck i dodaje da je Zapadnobački okrug jedina regija gdje se prema posljednjem popisu stanovništva broj Nijemaca povećao u odnosu na popis od prije 10 godina. Prema njegovim riječima Udruga Nijemaca *Gerhard* vodila je predizborno kampanju u kojoj nikoga nije napadala, već se trudila pokazati što su to sve uradili posljednjih godina.

Zlata Vasiljević

DR.SC. SLAVEN BAČIĆ, NOSITELJ POBJEDNIČKE LISTE NA IZBORIMA ZA HNV

Bez razlika — ne bi bilo ni izbora

*Svatko kompetentan je dobrodošao s konstruktivnim prijedlozima, zbog čega ne mislim ni da bi rezultati izbora trebali utjecati na suradnju na planu kulture s udrugama koje su podržale drugu listu * Prirodno je da razlike postoje u svim političkim pa i manjinskim zajednicama, jer da nema razlika, ne bi bilo ni izbora*

Razgovor vodila: Jasminka Dulić

Lista kojoj je bio nositelj dr. sc. Slaven Bačić osvojila je većinu na izborima za novi saziv Hrvatskog nacionalno vijeća. S dr. sc. Bačićem koji je i kandidat za predsjednika HNV-a razgovorali smo o održanim izborima te o budućem radu Vijeća.

HR: Prošloga tjedna održani su izbori za nacionalna vijeća nacionalnih manjina. Kako ocjenjujete tijek izbora, organizaciju i provedbu propisa u svezi izbora?

Kada je riječ o samoj organizaciji, još su izmjenama Zakona o nacionalnim vijećima iz svibnja 2014., uvedene pretpostavke za veću legitimnost elektorskih izbora: aktivno i pasivno biračko pravo uvjetovano je upisom u poseban popis birača (PPB), smanjen je broj potpisnika za

elektore, Republičko izborno povjerenstvo (RIP) dobilo je nadležnosti i za elektorske izbore itd.

Međutim, kako za razliku od 2002., i 2010. godine nije bilo ministarstva za ljudska i manjinska prava, organizaciju izbora provodilo je Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu, koje je bez iskustva u ovom području, pa su u početku davane oprečne informacije glede ovjere potpisa, primitak dokumentacije nije vršen sukladno Zakonu o općem upravnom postupku (pečat, datum i vrijeme predaje, napomena o privitcima, kopija primjerka za stranku itd.), nedopustivo kasno je objavljen popis potvrđenih elektora, jer su Ministarstvo i RIP međusobno prebacivali nadležnost (usto je i

sâm popis sadržavao neukusno veliki broj pogrešaka u imenima i prezimenima), sigurnosno osoblje u zgradi u kojoj je održana elektorska skupština bilo je nepripremljeno za prijem elektora, pa su se zbog spore identifikacije mnogi elektori ponižavajuće smrzavali ispred zgrade itd. Osim toga, bio je i skraćen rok za prikupljanje elektorskih potpisa, jer je Ministarstvo nekoliko puta odlagalo raspisivanje izbora, dok jedna etnička skupina ne ispuni uvjete za izravne izbore. U svezi s time podsjećam da je i 2010., na dan zaključenja PPB subotička gradska uprava radila do kasno u noć da bi jedna druga etnička skupina prešla granicu za izravne izbore, a kako je tada u paketima stizalo po nekoliko stotina zahtjeva za upis u PPS, a

mnogi bili falsificirani, poslije je na temelju upute Povjerenika za informacije od javnog značenja i zaštitu podataka ličnosti, uveden pojedinačni primitak zahtjeva za upis umjesto skupnih, što je također utjecalo na složenost procesa prikupljanja potpisa za elektore.

No, želio bih naglasiti kako su djelatnici Ministarstva imali vrlo korektan odnos tijekom postupka predaje i dopune elektorskih potpisa, a organizacija same elektorske skupštine bila je dobro provedena, osim već spomenutih pogrešaka u imenima elektora.

Kada je, pak, riječ o sudičnicima izbornoga procesa iz hrvatske zajednice, raširene su bile pojave koje prelaze razinu dopuštenoga izbornoga lobiranja: fizičke prijetnje, prijetnje

poduzetnicima, prijetnje kaznenim prijavama za nepostojeća kaznena djela, ucjene i pritisci temeljeni na zlouporabi svjetovnih i duhovnih profesija i kršenju njihovih etika itd., pri čemu su pritisci bili osobito intenzivirani u tjednu pred elektorsku skupštinu. Osim toga, protuzakonito su u izbore za manjinska vijeća bile uključene i nemanjinske stranke (za HNV osobito Tadićeva NDS/SDS i LSV), nejednak je bio tretman u medijima na srpskom jeziku, a usto su i neki dužnosnici Republike Hrvatske lobirali za jednu stranu. No, ponovit ću ono što sam istaknuo u izbornome programu: elektori koji su glasovali za našu listu i manjinske organizacije i udruge koji su ih podržavali nisu, niti će se služili nečasnim metodama, na što sam osobito ponosan!

HR: Hoćete li nastaviti aktivnosti na upisu Hrvata u poseban popis birača?

Upis nikada nije ni zastajao, ali je uspjeh bio skromniji između izbora. Podsjetio bih da je 8. ožujka 2010. na dan privremenog zaključenja PPB pred prošle izbore, u naš PPB bilo upisano 13.950 osoba, dok je 10. lipnja 2014. bilo upisano 15.932 Hrvata, od čega je preko DSHV-a upisano oko 10.000 osoba. No, kako izbori daju impuls upisu, na dan privremenog zaključenja PPB 24. kolovoza 2014. pred raspisivanje izbora upisano je bilo 16.340 Hrvata, a na dan zaključenja PPB pred izbore 10. listopada 18.910 Hrvata. U Vojvodini je tako upisano gotovo 40 posto Hrvata, dok je najslabiji odziv u Beogradu i središnjoj Srbiji gdje je upisano tek nekoliko stotina od oko 10.000 Hrvata. Zato će aktivnosti na upisu u PPB svakako biti nastavljene, ali u tom procesu svi moramo sudjelovati.

No, dopustite mi da ukažem na problematičnost cijeloga sustava upisa u PPB i da podsjetim da u Hrvatskoj u općem popisu birača, za razliku od Srbije, postoji i rubrika nacionalnost što onda ne samo pojednostavljuje izborni proces za manjinska vijeća, nego

i onemogućuje manipulacije kod upisa u PPB o kojima sam malo prije govorio, a nadasve zlouporabu načela slobode nacionalnog izjašnjavanja koje u Srbiji rezultira politikanstvom liberalizirajućom fluidnošću, pa su npr. mnogi pripadnici većinskoga naroda po partijskoj liniji upisani u PPB radi ostvarivanja utjecaja njihovih stranaka u raznim manjinskim zajednicama.

HR: Lista kojoj ste bili nositelj osvojila je dvotrećinsku većinu na izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće, što znači da ova lista može samostalno formirati sva tijela HNV-a. Hoće li to olakšati funkcioniranje HNV-a u sljedećem mandatu? Tko je sve podržao ovu listu? Kakav će biti vaš odnos prema oporbi, imate li neke zakonske obaveze uključivati ih u rad Vijeća i pojedinih tijela ili je sve stvar volje i dogovora?

Nedvojbeno je da će osvojena apsolutna većina izborne liste kojoj sam bio na čelu omogućiti stabilnost djelovanja Vijeća. Našu izbornu istu podržali su, među ostalim, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Društvo Hrvatske mladeži Zemuna, Hrvatska likovna udruga *Cro art* iz Subotice, Hrvatska čitaonica, HUK *Lajčo Budanović* iz Male Bosne, HKC *Srijem – Hrvatski dom* iz Srijemske Mitrovice, Hrvatski ženski forum Vojvodine *Cro-femina*, HBKUD *Lemeš* iz Lemeša, HKD *Ljuba* iz Ljube, HKD *Šid* iz Šida, HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića, Hrvatsko ekološko udruženje *Cro-eco* iz Subotice, HKPU *Zora* iz Vajske, HKPD *Đurđin* iz Đurđina, HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, HKPD *Matija Gubec* iz Rume, HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega, HKUPD *Matoš* iz Plavne, HKU *Antun Gustav Matoš* iz Zrenjanina, HKUD *Ljutovo* iz Ljutova, KPZH *Šokadija* iz Sonte, KUDH *Bodrog* iz Monoštora, Udruga građana Hrvata *Šokaca Ante Jakšić* iz Berega, Udruga građana *Tragovi Šokaca* iz Bača, Udruga mladih *Hrvatski majur*

iz Subotice, Zajednica Hrvata Zemuna Knjižnica i čitaonica *Ilija Okrugić* iz Zemuna itd. Pravna obveza uključivanja vijećnika s druge liste ili osoba koje one predlože u tijela vijeća ne postoji, već je to prostor za dogovor, a mjesta za kompetentne uvijek će biti.

HR: Na izborima ste osam točaka kojim ste najavili nastavak politike i aktivnosti koju je HNV provodio od 2010. godine s Vama na čelu. Ima li nešto što će se mijenjati, unaprijediti - obzirom na izmijenjene okolnosti i dvotrećinsku većinu koju ova lista ima u HNV-u?

Sve promjene bit će usmjerene na unaprjeđenje našega djelovanja, ali ne mislim da dvotrećinska većina u Vijeću utječe na to, jer je lista kojoj sam bio na čelu i u prošlom sazivu Vijeća imala stabilnu većinu. Promjene će, među ostalim, biti usmjerene na bolju komunikaciju HNV-a s pripadnicima naše zajednice i veće prisustvo u javnosti, unaprjeđenje kvalitete i učinkovitosti djelovanja profesionalno uposlenih, ali i svakako na veći angažman resornih članova Izvršnoga odbora u svojim područjima, oživljavanje rada odbora, ima prijedloga i za osnivanje novih odbora itd. Posebno bih naglasio da ćemo se zalagati za dostojanstvo i ravnopravnost građana hrvatske nacionalnosti i brojnim segmentima društvenog života.

HR: Predstavници druge liste inzistiraju na tome da se hrvatska nacionalno-manjinska stranka DSHV, čiji članovi sada čine većinu članova Vijeća, mora odvojiti od HNV-a. Kako tumačite te zahtjeve?

Ova izborna parola, jer ne mogu je drukčije nazvati, apsurdna je do mjere da ne zaslužuje komentar – sudjelovanje manjinskih stranaka na izborima za manjinska vijeća pa tako i u njihovu radu prirodna su stvar, i to nije nikakva osobitost HNV-a, jer na izborima i za druga vijeća sudjeluju napose manjinske stranke. Više puta

sam isticao da je stvarni problem zapravo što se u Srbiji u izbornu utrku za nacionalna vijeća uključuju nemanjinske stranke, a koje su to u odnosu na HNV već sam rekao, a dodatno još i visoki pokrajinski dužnosnik stranke Zajedno za Srbiju, koji je u novinskim napisima navođen kao predsjednik Regionalnog odbora za Vojvodinu, odnosno kao koordinator ove stranke za Vojvodinu.

Ako je pak ova izborna floskula usmjerena na nezadovoljstvo djelovanjem članovima DSHV-a u HNV-u, onda su njezinu istinitost izbori u cijelosti opovrgnuli.

HR: Pri tome inzistiraju da udruge trebaju voditi politiku hrvatske zajednice i HNV-a. Mogu li udruge kulture, po Vašem mišljenju, uspješno voditi politiku zajednice? Drugim riječima, što je po Vašem mišljenju i prema zakonima i propisima Republike Srbije uloga stranke s jedne strane, uloga vijeća s druge i s treće strane uloga udruge kulture?

Naše kulturne udruge iznimno su važan segment naših manjinskih prava osobito u Srijemu, Zemunu-Beogradu i Zrenjaninu, gdje se njihovo prakticiranje uglavnom ostvaruje na planu kulture. Zato se i odgovornost kulturnih udruge odnosi u prvom redu u ovoj oblasti, a uz njih djeluje i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, te smo svi mi skupa kreatori naše kulturne politike. No, ako netko smatra da kulturne udruge trebaju voditi cjelokupnu politiku naše zajednice, onda to znači isključenje obrazovanja, informiranja i službene uporabe jezika iz naših prava i njihovo svodenje na kulturu, što teško može biti ispravno. Što se tiče manjinskih stranaka, njihova uloga je jasno definirana Zakonom o političkim strankama: one su usmjerene na predstavljanje i zastupanje interesa nacionalne manjine te zaštitu i unaprjeđenje prava pripadnika te manjine. Na tome se temelje i odredbe Zakona o nacionalnim vijećima, koje pro-

pisuje da na izborima za manjinska vijeća sudjeluju i manjinske stranke, pored manjinskih udruga i grupa građana.

HR: S obzirom na to da je tijekom izbora bilo i ponekad teških riječi, a čini se i temeljna je razlika u promatranju uloge DSHV-a u vođenju politike unutar zajednice kako ćete u budućnosti surađivati s »oporbenim« vijećnicima unutar HNV-a ali i s udrugama koje su bile na toj drugoj listi? Konkretno mislim na udrugu Dužijanca i HKC Bunjevačko kolo koje organiziraju Dužijancu u Subotici, zatim HKUD Vladimir Nazor u Somboru. Ove su udruge bile protivnička strana na izborima, hoće li to utjecati na suradnju na planu kulture?

Kao što se tijekom izbornoga procesa nismo služili nečasnim metodama, tako od strane organizacija i udruga koje su podržavale našu listu nije bilo teških riječi. Što se tiče uloge DSHV-a u našoj zajednici i Vijeću, to je bilo značajnim dijelom predmetom govora koji je trebao biti predizborni program nositelja druge liste na elektorskoj skupštini, o čemu je on već govorio za Vaš tjednik, ali su ga rezultati izbora demantirali. Inače, ne mislim da je upitno djelovanje vijećnika s druge liste ili udruga koje su je podržale, svatko kompetentan je dobrodošao s konstruktivnim prijedlozima, zbog čega ne mislim ni da bi rezultati izbora trebali utjecati na suradnju na planu kulture s udrugama koje su podržale drugu listu. U tom smislu, podsjećam da je i u prošlom sazivu HNV pomagao organiziranje subotičke Dužijance, kada je nad HKC Bunjevačko kolo otvoren stečajni postupak zbog višegodišnjih nagomilanih dugova i brojnih ovrha, a također smo surađivali i s HKUD Vladimir Nazor iz Sombora na Dužionici, i nakon što je predsjednik društva, koji je bio vijećnik DSHV-a i pokrajinski zastupnik, isključen iz stranke.

HR: Prisutne su bile optužbe u javno-

sti da se ne tretiraju sve udruge podjednako, kako ćete osigurati njihov ravnopravni tretman u budućnosti?

I u ovom slučaju radi se o najobičnijoj predizbornoj promidžbi koja nije utemeljena na činjenicama. Ukoliko se mislilo na sredstva koja se po natječaju dodjeljuju udrugama, oni koji to tvrde morali bi točno reći na što misle, jer su svi rezultati natječaja javni, objavljeni su na internetskim stranicama republičkih ministarstva i pokrajinskih tajništva, veleposlanstva Republike Hrvatske i Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, HNV-a te na stranicama Vašeg tjednika. Ukoliko se pak misli na djelovanje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, on pomaže podjednako sve naše udruge. Oni koji izriču takve tvrdnje zaboravljaju na činjenicu da u našoj zajednici ima četrdesetak aktivnih udruga, koje sve treba pomoći i da je vrlo teško u potpunosti ih sve zadovoljiti, a najmanje se može očekivati da jedna udruga za jednu manifestaciju dobije 80 posto sredstava, a sve ostale 20 posto, kako je bilo na jednom natječaju Grada Subotice 2011. godine.

HR: Često se od strane novinara i predstavnika Republike Hrvatske pominje nedostatak jedinstva hrvatske zajednice u Srbiji. Kako Vi vidite ove zahtjeve, jesu li oni realni u jednoj zajednici? I s druge strane kako da te razlike ne razdiru zajednicu?

Kako sam više puta isticao, pa tako i u predizbornome programu, jednim od najznačajnijih postignuća HNV-a u prošleme mandatu držim što je on prestao biti mjesto generiranja sukoba, teških svađa i riječi, često na osobnoj razini, što je u prvom mandatu Vijeća nerijetko paraliziralo njegov rad, kada je naša zajednica u Hrvatskoj bila žigosana kao posvađana i podijeljena. U prošlom mandatu bilo je razlika mišljenja pa i sukobljavanja, ali su se ona redovito ticala predmeta rasprave, a ne osobnosti.

Prirodno je da razlike postoje u svim političkim pa i manjinskim zajednicama, jer da nema razlika, ne bi bilo ni izbora, na kojima se birači opredjeljuju između različitih političkih programa. Zato su apsurdni zahtjevi za nekakvim jedinstvom i zajedničkom listom – na ovim izborima za svako od 20 manjinskih vijeća postojalo je najmanje 2 liste, a konzekventno proveden zahtjev za jedinstvom značio bi, primjerice, da HDZ i SDP trebaju skupa ići na izbore, ili da imamo fasadne izbore kakve smo imali u socijalizmu kada je na izbornim listićima bilo ime samo jednoga kandidata, ili pak da smo zajednica poput Iraka Saddama Husseina koji je na izborima dobivao 100 posto pa i više glasova!

No, razlike ne smiju razdirati zajednicu do mjere da ona bude toliko duboko podijeljena da bude nefunkcionalna. Da se to ne bi dogodilo, rasprave se moraju odnositi *ad rem*, a ne *ad personam*, te se zadržati razina političke kulture.

HR: Mandat ovog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća imat će posebnu težinu jer se Srbija nalazi u procesu pristupnih pregovora Europskoj uniji. Što ovo razdoblje znači za ostvarivanje prava hrvatske nacionalne manjine? Što će HNV činiti na tom planu?

Kako sam i naglasio u izbornome programu, to je jedinstvena prigoda za poboljšanje našeg manjinskog statusa, jer su klasični bilateralni međudržavni odnosi znatno ograničenijeg dometa. HNV će pomno pratiti proces pristupanja EU i u adekvatnim trenucima i na adekvatan način, skupa s Republikom Hrvatskom, ukazivati na otvorena pitanja koja se tiču prava Hrvata i na taj način utjecati na njihovo rješavanje.

HR: Dva ključna zaha- tjeva su u sferi obrazovanja i političkog zastupanja, očekujete li da će se oni uskoro i ostvariti?

HNV je u ovome mandatu uspio napraviti ključne pomake na planu udžbenika za nastavu na hrvatskom – isključivo naporima HNV-a i Državnoga ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, uz istodobne opstrukcije Ministarstva prosvjete, te sredstvima HNV-a i Republike Hrvatske, pojavili su se udžbenici za nastavu na hrvatskom za osnovnu školu. Nastavljamo raditi taj posao, prije svega vezano za refundiranje sredstava za udžbenike od strane Ministarstva prosvjete, rad na udžbenicima za predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, udžbenicima za srednje škole te nacionalne dodatke za povijest, geografiju, glazbeni i likovno. Kako je predsjednik Nikolić veleposlaniku Markotiću izrazio želju da udžbenike dariva i djeci koja slušaju nastavu na hrvatskom, ne sumnjam da ćemo u narednom razdoblju postići daljnji napredak.

Kada je riječ o garantiranim predstavnicima Hrvata u parlamentima na republičkoj, pokrajinskoj i lokalnim razinama, na što se Srbija obvezala bilateralnim sporazumom o zaštiti manjina, zajedničkim naporima s Republikom Hrvatskom u procesu pristupanja Srbije EU učinit ćemo sve da se ovo pitanje riješi, a za što je osobni angažman obećao i supredsjedatelj MMO prof. dr. Zoran Mašić na nedavnom sastanku MMO u Zagrebu i Vrhovinama.

HR: I na koncu, kada se očekuje konstituiranje HNV-a i hoćete li se kandidirati za predsjednika HNV-a i u sljedećem mandatu?

Zakon o nacionalnim vijećima propisuje da konstitutivnu sjednicu, na kojoj se potvrđuju mandati članova vijeća, saziva Ministar u roku od 20 dana od dana utvrđenja konačnih rezultata izbora, a ubrzo poslije toga imat ćemo i prvu sjednicu novoga saziva HNV-a. Kako sam prihvatio biti nositelj izborne liste, odgovor na Vaše pitanje je potvrđan.

ZAJEDNIČKA LISTA HRVATSKIH UDRUGA – DR. TOMISLAV STANTIĆ

Predstavljeni vijećnici

Zajednička lista hrvatskih udruga – dr. Tomislav Stantić, priredila je prošloga četvrtka, 30. listopada, predstavljanje elektora i vijećnika svoje liste u subotičkom Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo*.

Predstavljanje je održano nakon što je koncem listopada, Republičko izborno povjerenstvo objavilo kako je na elektorskim izborima za novi saziv HNV-a od dvije liste, jedna – koju je predvodio dr. sc. **Slaven Bačić**, osvojila 93 glasa, odnosno 21 mandat, a druga – koju je predvodio dr. **Tomislav Stantić**, osvojila 37 glasova, odnosno 8 mandata.

Na ovome susretu okupilo se oko 150 sudionika, koji su željeli iz »prve ruke« čuti što se događalo na elektorskoj skupštini za novi saziv HNV-a, kao i o planovima za daljnji rad izabranih vijećnika, dakle, i same Zajedničke liste hrvatskih udruga – dr. Tomislav Stantić.

Govoreći o proteklom izborima i elektorskoj skupštini, nosi-

telj liste, dr. Tomislav Stantić je istaknuo da nije potpuno zadovoljan ostvarenim rezultatima, ali da se u okolnostima u kojima su radili elektori s njegove liste – bez stranačke podrške, bez uvida u biračke spiskove, kao i usljed vrlo nekorektnih pravila igre koja je napravila država za izbore za nacionalna vijeća, ipak uradilo mnogo. On je zahvalio svim prijateljima liste koji su svojim potpisom dali podršku na izborima.

»Mi ćemo sigurno tražiti osnovnu podlogu za svoje djelovanje unutar Vijeća u hrvatskim udrugama, a u suradnji s ostalim vijećnicima, koji su legalno izabrani, tražit ćemo ono najbolje i najvažnije što je potrebno uraditi za naš hrvatski narod u Srbiji«, rekao je dr. Stantić.

U raspravu su se uključili **Josip Krajniger**, **Nikola Jaramazović**, **Lazo Vojnić Hajduk**, **Ana Kovačević**, **Alojzije Stantić**, a od izabranih vijećnika prisutnima su se obratili **Stanko Krstin**, **Vesna**

Zelenika, **Josipa Ivanković**, **Ivan Karačić** i **Andrija Anišić**.

Svi govornici su naglasili važnost daljnjeg popunjavanja Posebnog biračkog popisa pripadnika hrvatske manjinske zajednice, kako bi se naredni izbori za HNV mogli održati neposrednim putem, a pojedini vijećnici su iznijeli oštre kritike na rad dosadašnjeg saziva HNV.

Sumirajući izneseno na ovome skupu, vijećnik, mons. dr. **Andrija Anišić** kaže za HR kako je uočljivo da su se okupljeni složili da je održano predstavljanje u HKC *Bunjevačko kolo* izvrstan primjer kako bi trebao djelovati budući saziv HNV-a.

»Zajednička lista hrvatskih udruga – dr. Tomislav Stantić je susretom u HKC-u željela pokazati formulu po kojoj želi nastaviti svoj budući rad: vijećnici plus elektori plus hrvatske udruge u Republici Srbiji plus narod. U dosadašnjem djelovanju HNV-a nije zabilježen slučaj da su vijećnici ikada okupili svoje elektore, koji u kampanji za izbore imaju

tešku zadaću skupljanja potpisa, da im zahvale ili da ih pitaju kako žele da ih zastupaju, a pogotovo nisu pravljene skupovi na kojima bi i narod mogao reći svoje mišljenje o djelovanju HNV-a.

Na ovome skupu je izražena i želja da se kroz djelovanje iznjedri jedna jaka politička stranka koja će zastupati interese svih Hrvata u Republici Srbiji, jer bez političkog utjecaja, malo možemo postići. Također je naglašena i potreba da HNV radi na slozi i okupljanju svih udruga i ovdašnjeg hrvatskog naroda, a ne da podržava podjele koje nastaju »pobjedama jednih Hrvata, protiv drugih Hrvata«, kaže mons. dr. Anišić.

Okupljene je kao domaćin pozdravio i predsjednik HKC *Bunjevačko kolo* **Marinko Prčić**, i istaknuo značaj te institucije za ovdašnji hrvatski narod, a koja je u posljednje dvije godine proživljavala teške trenutke zbog financijskih nedaća, ali koje su riješene zahvaljujući brojnim donatorima.

Z. Sarić

VESNA ZELENIKA, ČLANICA DSHV-A I VIJEĆNICA HNV-A NA LISTI DR. TOMISLAVA STANTIĆA

Nisam bila predviđena za članicu Vijeća

Vesna Zelenika je članica Demokratskog saveza Hrvata Vojvodine koja je na proteklom izborima za Hrvatsko nacionalno vijeće odlučila neposredno prije izbora »promijeniti stranu« te je podržala listu dr. **Tomislava Stantića** i zahvaljujući tome postala je članica Vijeća. Željela je, na sam dan izbora, objasniti za naš tjednik, zašto nije podržala listu koju podržava njena stranka već protivničku listu.

»Članica sam DSHV-a pet-šest godina i predsjednica sam podružnice Bezdan koja broji 53 člana. Mislim da sam za ovaj period uradila i više nego što se od mene očekivalo i više nego

što se može u tom mjestu gdje je Hrvata jako malo. Škola na hrvatskom jeziku je bila totalno eliminirana što se tiče Bezdana mi smo upisali 42 učenika, znači – ja. Nitko to nije prepoznao i kad su krenuli izbori ja sam išla po automatizmu – naravno, da budem na listi dr. **Slavena Bačića** čovjeka kojeg ja visoko, visoko cijenim. Međutim, danas sam čula da sam dobila neko ime, recimo to tako »zvijezda prijelaznog perioda«. Cijeli dan me prate nekakva pitanja i sumnjivi pogledi osoba koje su visoko pozicionirane bilo u DSHV-u, HNV-u, ZKVH-u pa mi je to čudno malo. A ovi »obični« ljudi

prilaze i ljube me. Pa se pitam tko je od nas pogriješio. Prije nego li sam odlučila na koju listu idem, u stvari nisam bila u dilemi nego sam sasvim slučajno postavila pitanje čovjeku koji je sigurno znao, a ne bih ga imenovala i koji mi je rekao – na žalost, ovaj put, u ovom sazivu, nisam predviđena za članicu vijeća HNV-a. Doduše nisam tražila bog zna kakve pozicije ali sam mislila da će netko u zajednici možda prepoznati ipak nekakva moja zalaganja«, objašnjava Zelenika.

Na pitanje hoće li onda napustiti DSHV, Zelenika poručuje: »Neću se isključiti iz DSHV-a i žučno ću se boriti da ostanem

članica stranke zato što mislim da je DSHV jedna institucija, a HNV jedna sasvim druga institucija i da nitko nema pravo izbaciti me ukoliko nisam povrijedila poslovnik DSHV-a i stranačku stegu. Ukoliko to bude pokušano, ja ne prijetim nikom, ali sigurno ću biti članica jer ja znam što radim i ne želim nikoga povrijediti ali jednostavno mi je bilo poniženje da ljudi za koje ja mislim da od mene manje vrijede budu pozicionirani a ja nisam. Do kraja ću se svog života žučno boriti za članstvo u DSHV-u, jer očekujem da DSHV prema meni bude bar malo uviđavan«.

J. D.

Kako komentirate smanjenje plaća i mirovina?

**BILJANA SELAKOVIĆ-
MILANOVIĆ,**
novinarka, S. Mitrovica

Umirovljenici plaćaju danak

Novčanici zaposlenih u javnom sektoru i umirovljenika čija su primanja veća od 25 000 dinara od prosinca će biti tanji za od nekoliko stotina, do nekoliko tisuća dinara. Svakako da će oni s većim primanjima na svojoj koži više osjetiti mjere štednje, koje su usvojene krajem listopada. Sadašnji premijer **Aleksandar Vučić** je uradio je ono što mnogi prije njega nisu imali hrabrosti te je u okviru mjera štednje smanjio mirovine i plaće u javnom sektoru. On, kao ni njegovi prethodnici, još uvijek nema hrabrosti prepoloviti broj zaposlenih u javnom sektoru, a kada bi se to učinilo, čini mi se da se ne bi moralo uzimati od umirovljenika, jer većina njih je poštenim višedecenijskim radom zaslužila tu mirovinu.

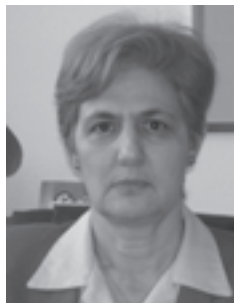
Teško je danas ispravljati »krive drine« prethodnih vlasti, jer su svi zapošljavali svoje kadrove u javni sektor, jer u Srbiji je najmilija rabota da se dođe na »državne jasle«. Prethodnici su osim zapošljavanja, slali ljude u sumnjive invalidske mirovine, pa danas imate situaciju da oni zaista bolesni i nesposobni za rad sve teže odlaze u prijevremenu mirovinu. Ova Vlada jeste dobila neospornu većinu, i dalje ima podršku građana, ali hoće li tako biti do kraja mandata?! Kao što već napisah, ni ova vlast nema hrabrosti uraditi ključnu stvar, a to je odreći se sustava partijskog zapošljavanja. Umjesto toga, izabrali su da umirovljenici, učitelji, profesori i liječnici plate političko zapošljavanje partijskih neradnika u javnom sektoru.

Dokle će ih takve odluke dovesti, vidjet ćemo.

S. D.

DUŠANKA KUKOLJ,
predsjednica US umirovlje-
nika Zapadnobačkog okru-
ga, Sombor

(Ne)ustavna odluka

Slušajući ankete koje ovih dana emitiraju Smediji stječe se dojam da su umirovljenici nekako prešutno prihvatili smanjenje mirovina, nadajući se da će to u nekoj doglednoj budućnosti donijeti neki boljitak. Međutim, naša organizacija uputila je dopis Vladi Srbije u navodimo da smanjenje mirovina nije u skladu sa zakonom. Također od Ustavnog suda je zatražena ocjena ustavnosti ovakve odluke, je su sredstva za mirovine uplaćivana po tada važećim zakonima i to se ne može sada, retroaktivno, umanjivati. Umirovljenici su izdvajali sredstva iz svojih zarada da bi jednog dana imali mirovinu, a na osnovu tih izdvojenih sredstava određena im je i visina mirovine. Također, tražili smo od Ustavnog suda ocjenu ustavnosti odredbe po kojoj se mirovina umanjuje ukoliko se nema dovoljno godina života, jer se mirovina dobiva na osnovu uplaćenog staža, a ne godina života. Nema nikakve logike da netko tko je uplatio pun staž prije 65. godine, sada zbog »manjka« godina ima manju mirovinu.

Bojim se da će posljedica svega ovoga, naročito ukoliko Ustavni sud usvoji našu žalbu, biti tužbe i da će to umanjene mirovine koštati državu više nego li što će biti uštede koje će se ostvariti ovim smanjenjem mirovina.

Smanjenje mirovina odrazit će se, naravno, na svakodnevni život, ali mislim da su naši umirovljenici već naviknuti da žive i s to malo novca koji inače dobivaju. Naročito će biti teško zimi, i bit će problema, jer su procjene su da oko 60 posto umirovljenika uzdržava ili pomaže svoju djecu.

Z. V.

ANA ŽIGIĆ,
umirovljenica, Beograd

Država nema snage

Ovo što je država poduzela u cilju štednje, da nije tužno, bila bi najobičnija smijurija. Kako mi se čini, jednostavno niti jedna politička opcija nema niti snage niti volje za poduzimanje radikalnih, ali odista efikasnih mjera. Bez trunke srama javno se navodi koliko je neplaćenoga poreza i koji tajkun je koliko dužan državi, koliko je viška uposlenih u društvenom sektoru, kolika su primanja pojedinih neobrazovanih ili sumnjivo obrazovanih političara po više osnova... Oni su zaštićeni, ove mjere neće ni osjetiti, a sirotinji će svaki ovako oduzeti dinar značiti oduzimanje zalogaja kruha iz usta. Aktualno smanjivanje primanja, nažalost, mogega supruga ne dotiče, jer mu je mirovina ispod minimuma koji podliježe umanjenju. Moja mirovina jedva prelazi taj iznos, pa će biti umanjena svega nekoliko stotina dinara, što nećemo puno ni osjetiti. Ionako ne možemo preživjeti od tako minornih primanja, teško zasluženih poštenim radom. Oboje smo teški bolesnici, a socijalno ne priznaje ni polovicu lijekova koje rabimo. Dok državi i gradu platimo sve dažbine, kupimo medikamente, osobito one za smirenje, nažalost, poslije tolikih godina rada, ne ostaje nam, doslovno, ništa. Pali smo djeci na grbaču i prividno, sve je u redu. Ni mi s državom, a ni ona s nama nema baš nikakvih problema. Po statistici nismo ugroženi, ali vjerujte, vrlo bijedno se osjećamo zbog toga što smo na teretu djeci. Umjesto da uživamo u darivanju njihove djece, mi u ovim godinama, nažalost, moramo čekati zalogaj kruha od njih.

I. A.

**RAZGOVOR POVODOM ODRŽANIH
IZBORA ZA NACIONALNA VIJEĆA:**
ANDREJ ŠPANOVIĆ

Da Hrvati u Srijemu žive bolje

Osobno ću se zalagati da srijemski vijećnici i oporbeni i oni koji čine poziciju zajedno rade, da jasno i otvoreno iznose svoje prijedloge, probleme i sugestije i da se na taj način upoznamo s njima, kako bi zajednički pronašli način rješavanja problema

Izbori za nacionalna vijeća su iza nas. Uvjerljivu pobjedu imala je Hrvatska lista dr. Slaven Bačić, koja je osvojila dvotrećinsku većinu, 21 vijećničko mjesto u novom sazivu Hrvatskog nacionalnog vijeća. Samim tim, ova lista osigurala je nastavak politike koju je dosadašnji saziv HNV-a provodio od 2010. godine. Iz Srijema će u novom sazivu HNV-a biti zastupljeno sedam vijećnika, što je znatno veći broj nego u prethodnom sazivu. Iz Srijemske Mitrovice izabrana su tri vijećnika: **Zlatko Načev, Andrej Španović i Snežana Đaković.** O budućem angažmanu vijećnika iz Srijema i njihovim planovima, očekivanjima i angažmanu o budućem radu prvenstveno kada je Srijem u pitanju, razgovarali smo s Andrejom Španovićem.

Kako komentirate protekle izbore za nacionalna vijeća?

Iako su izbori za nacionalno vijeće održani elektorskom skupštinom, u kojoj je 8000 Hrvata sudjelovalo na posredan način, mislim da je pokazana jedna ozbiljnost na samoj skupštini, što nije bio slučaj na prethodnim

izborima. Nositelji lista su se u svojim izlaganjima uglavnom fokusirali na problem zajednice a ne na međusobne optužbe, što mi ulijeva nadu da ćemo za sljedeće izbore zajedničkim djelovanjem uspjeti u formiranju posebnog biračkog popisa. Mogu reći da sam generalno zadovoljan, ponajviše što će u novom sazivu biti daleko veći broj vijećnika iz Srijema, što za nas ovdje puno znači.

Na čemu će se inzistirati u novom sazivu HNV-a, kada je Srijem u pitanju?

Srijem kao specifično područje Hrvata u Srbiji mora imati svoje zasebno mjesto u djelovanju i radu NV-a, o čemu je prethodni saziv i vodio računa. U novom sazivu HNV-a, biti će sedam vijećnika iz Srijema, što je znatno veći broj nego u prethodnom sazivu. Iako nismo svi ušli u novi saziv HNV-a s istih izbornih lista, mislim da to ne treba predstavljati problem i da bi trebali svi zajedno raditi da Hrvati u Srijemu žive bolje i da svoja prava koja su im Ustavom zagaranirana mogu i ostvarivati. To su glavni ciljevi i planovi i na tome ćemo inzistirati.

Kakav će biti Vaš osobni angažman?

Osobno ću se zalagati da srijemski vijećnici i oporbeni i oni koji čine poziciju zajedno rade, da jasno i otvoreno iznose svoje

prijedloge, probleme i sugestije i da se na taj način upoznamo s njima, kako bi zajednički pronašli način njihovog rješavanja. Na taj način možemo učiniti da novi saziv HNV-a djeluje efikasnije i bolje na korist svih Hrvata, koji ne žive samo u Srijemu nego i u ostalim dijelovima Vojvodine. Suradnja između cijele zajednice je jako bitna, jer samo tako možemo uraditi dosta na unapređenju života hrvatske nacionalne zajednice.

Jeste li zadovoljni radom prethodnog saziva HNV-a i smatrate li da će novi saziv raditi bolje?

U prethodne četiri godine HNV je dosta toga uradio. Možda je bilo nekih grešaka i propusta, ali to samo dokazuje da smo radili, jer tko radi taj i griješi. Novi saziv uvjeren sam, nastaviti će raditi tamo gdje je prethodni stao i raditi još više i bolje u svim segmentima života naše zajednice.

Hoćete li težiti istinskoj ravnopravnosti s pripadnicima ostalih nacionalnih manjina?

Kako bi poboljšali položaj Hrvata i izjednačili se s ostalim nacionalnim zajednicama, Hrvatsko nacionalno vijeće će inzistirati na punoj primjeni onog što je dogovoreno i potpisano na Međuvladinom mješovitom odboru. Obrazovanje na materinjem jeziku još uvijek predstavlja problem u našoj zajednici, pretežito zbog toga što nam naša domicilna država još uvijek ne daje udžbenike na hrvatskom jeziku, nego mi sami

moramo financirati te udžbenike, što predstavlja i veliku stavku u ne toliko velikom proračunu HNV-a. Isto tako, ono na čemu ćemo inzistirati u novom sazivu, uređenje je odredbe gdje će se striktno znati tko može predavati hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Država još uvijek pravilnikom nije uredila tko može predavati Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, a mi smo kao vijeće podnijeli zahtjev za rješavanje tog problema.

Što će se učiniti po pitanju unapređenja područnog Ureda za Srijem?

Područni Ured za Srijem jeste pozitivan primjer decentralizacije Hrvatskog nacionalnog vijeća, i kao takav predstavlja veliku olakšicu Hrvatima iz Srijema da sve svoje potrebe iz djelokruga nacionalnog vijeća mogu riješiti upravo u Srijemskoj Mitrovici, što im je mnogo lakše i brže, nego da moraju putovati u Suboticu. Što se tiče rada područnog Ureda, nastojat ćemo u narednom periodu raditi na još boljoj koordinaciji hrvatskih udruga iz Srijema, kako međusobno tako i s Hrvatskim nacionalnim vijećem. Također planovi su nam da još bolje i efikasnije radimo i surađujemo s lokalnim, pokrajinskim i republičkim vlastima, prvenstveno što se tiče apliciranja za financijska sredstva, kao i u rješavanju mnogobrojnih pravnih problema.

Suzana Darabašić

SENĆANSKO GROBLJE KAO POLIGON ZA ODRŽAVANJE NACIONALNE ŠARADE

Duše separiranih krila

Predsjednik Vlade Srbije **Aleksandar Vučić** prisustvovao je u nedjelju u Subotici uspješno izvedenoj nacionalnoj šaradi koju je u njegovu čast priredio Savez vojvođanskih Mađara. Kao povod za ovu šaradu SVM-u je poslužila 70. godišnjica od učinjenih zločina nad civilnim stanovništvom u Subotici neposredno nakon završetka Drugog svjetskog rata, a utočište za svoju solonacionalnu jadikovku ova je stranka našla u lokalnoj samoupravi, gdje, kao najbrojnija, zauzima najviše i najodgovornije funkcije. I mjesto i datum bili su u duhu ove šarade: parcela 44 na Senćanskom groblju kao mjesto stratišta za 978 žrtava partizanske odmazde, te Dušni dan kao simbolika prisjećanja na sve (drage nam) pokojnike.

EZ A MAGYAR CSONT, ÉPONT!

Ipak, posebno zanimljiv dio ovog mononacionalnog performansa predstavlja njegov dekor. Predstavnici diplomatskih koro-va (Mađarske i Hrvatske), pokra-

jinskih vlasti (na čelu s predsjednikom Skupštine Vojvodine i predsjednikom SVM-a **Istvánom Pásztorom**), lokalne samouprave (predvođeni gradonačelnikom **Jenőom Maglaijem** i predsjednikom Skupštine grada **Ilijom Maravićem**), nacionalnih vijeća (kako Mađarskog, tako i Hrvatskog), Katoličke, Reformatke i Evangeličke crkve, te drugih kulturnih, nacionalnih (njemačka i **Mirko Bajić**) i političkih (Mirko Bajić i drugi) organizacija unisono su slušali skoro jednosatnu žalopojku za žrtvama samo jedne nacije u stoljećima višenacionalnoj Subotici. Da su riječi voditelja programa **Imrea Némedija** o tome da su partizani 1944. i 1945. izvršili masovne odmazde u naseljima gdje žive Mađari, a da su Mađari sve do 1990. o tome morali šutjeti, krišom ostavljajući cvijeće i svijeće pokraj putova, te da na satovima povijesti vojvođanski Mađari o tomu – za razliku od Nijemaca ili Hrvata, primjerice – ništa nisu mogli (na)učiti, ovo samomađarsko samosažaljenje moglo bi se protumačiti i kao neukusna podmetačina anonimnog

*Kao povod za ovu šaradu Savezu vojvođanskih Mađara poslužila je 70. godišnjica od učinjenih zločina nad civilnim stanovništvom u Subotici neposredno nakon završetka Drugog svjetskog rata, a utočište za svoju solonacionalnu jadikovku ova je stranka našla u lokalnoj samoupravi * Otkopavanjem kostiju svojih sunarodnjaka SVM je zatrpao sve ostale, separirajući na taj način duše 978 pokojnika * Ponijet, valjda, uzvišenim ozračjem nebeske pravde i premijer Vučić se u svom govoru osvrnuo samo na odnose Srba i Mađara*

autora (ili autorice?) iz najviših sfera kabineta Saveza vojvođanskih Mađara ili Gradske kuće. Međutim, nakon što je **Árpád Bakos** otpjevao *Tužbalicu*, gradonačelnik Jenő Maglai nastavio je tamo gdje (mu) je voditelj programa stao. Svjestan da je u Istvánu Pásztoru imao kolegu i prijatelja koji će Vučiću volonterski simultano prevoditi ono što priča, Maglai je rekao kako je parcela 44 mjesto sjećanja za subotičke Mađare, a dolazak premijera na komemoraciju nedvojbeno poruka i ohrabrenje ovdašnjim Mađarima da su bili u pravu dok su se sve ove godine borili da istina o stradanjima Mađara izađe na vidjelo.

NOSTER CULPA, VESTER PULPA

Ponijet, valjda, uzvišenim ozračjem nebeske pravde i premijer se u svom govoru osvrnuo samo i isključivo na odnose Srba i Mađara. Bili su oni, tvrdi Vučić, tijekom duge zajedničke povijesti uglavnom harmonični i prožeti dobrosusjedskim odnosima i suradnjom. Međutim, događalo se, poput Drugog svjetskog rata i nakon njega, da ti odnosi postanu neprijateljski, a iz toga se lako rađaju i zločini. Rekao je premijer i da Srbija može biti ponosna na svoju antifašističku prošlost (o

devedesetima nije govorio), ali i da joj ne služi na čast ubijanje sedmogodišnje djevojčice i općenito krvave ruke nad nevinim žrtvama u neposrednom poraću. Međutim, iako je položio dva bijela cvijeta kod spomenika *Ptica slomljenih krila*, predsjednik Vlade očito nije uočio da se među uklesanim imenima na ploči nalaze i ona koja »ne vuku« na mađarsko podrijetlo.

Zaključaka nakon ove šarade je više, a dolje potpisani navest će samo dva. Recimo taj da je Vučić odgovoran za ovaj malonacionalni nocturno isto onoliko koliko je i *Putin* zaslužan za ovogodišnje pomjeranje termina koračnica u okviru proslave 70. obljetnice oslobođenja Beograda. Ili onaj da je Savez vojvođanskih Mađara otkopavanjem kostiju svojih sunarodnjaka zatrpao sve ostale, separirajući na taj način duše 978 pokojnika, pri čemu im je tobožnji multinacionalni i multikonfesionalni dekor ujedno poslužio i kao bacanje prašine u oči javnosti i vrijeđanje potomaka nemađarskih žrtava. Razlika između šarade na kojoj je Vučić nedavno bio domaćin i ove na kojoj se pojavio u svojstvu gosta je i u tome što su u prvom slučaju nebo parali »migovi«, a u drugom kuknjava. Farizejska, i bez ikakvog osjećaja za Drugoga.

Rómyty Sztatko

PREKO 50 DANA OBUSTAVE RADA ODVJETNIKA

Istrajat ćemo do kraja

Odvjetnici, nezadovoljni odnosom njihovog resornog ministra, sada traže pregovore s predsjednikom Vlade, Aleksandrom Vučićem, također pravnikom po struci

Kompletno pravosuđe je i dalje, gotovo dva mjeseca, u zastoju, a građani samo osobno mogu obavljati svoje pravne poslove na sudovima. Odvjetnička profesija, jedna od rijetkih koja je samoregulatorna, možda jedina ima snagu da, ovog puta, državi kaže ne. »Država nas je ujedinila kao nitko prije«, čulo se na prosvjedima održanim u utorak, 4. studenoga, u Beogradu, na kojoj je bilo više od 5000 odvjetnika iz cijele Srbije. Preko 50 subotičkih odvjetnika se pridružilo prosvjednom skupu kako bi u »Minut do 12« poručili da će obustavu rada prekinuti tek kada se ispune njihovi zahtjevi vezani za izmjene Zakona o javnim bilježnicima odnosno »kad predsjednik Srbije Tomislav Nikolić potpiše ukaz o usvajanju zakona kojim su prihvaćeni i zahtjevi odvjetnika«.

ODBRANA ZAKONA I USTAVA

»Istrajat ćemo do ispunjenja svih zahtjeva, koliko god to bude trajalo«, kaže dugogodišnja subotička odvjetnica **Mira Poljaković**. »Nisam navikla na ovakvo ponašanje u odnosu na jednu struku koja je priznata i neophodna. Odvjetnici nikada nisu bili ovoliko poniženi kao sada – prema nama se postupa protuzakonito i protuustavno. Ako mi ne idemo u zaštitu zakona i ustava, tko će onda?«

Podsjetimo, odvjetnici cijele Srbije su 17. rujna počeli obustavu rada zbog ekskluziviteta koji javni bilježnici imaju u zaključivanju ugovora pri prometu nepokretnosti, kao i zbog povećanja poreza, o čemu je *Hrvatska riječ*

već pisala. Formulirana su tri ključna zahtjeva, a to je smanjenje paušalnog poreza za 10 posto u odnosu na prošlu godinu, izmjene zakona o javnom bilježništvu i prometu nepokretnosti kako bi se odvjetnicima vratila mogućnost pisanja ugovora, koje bi bilježnici samo ovjeravali i smjena ministra pravde Srbije, **Nikole Selakovića**.

»DRŽAVNI UDAR NA ODVJETNIŠTVO«

Obje strane, ministarstvo pravde i odvjetničke komore, izašle su iz »rovovskog rata« i započele pregovore. Međutim, čini se da nadležni ministar, Nikola Selaković, nastoji diskreditirati obustavu rada odvjetnika koju je okarakterizirao spregom politikanata i tajkuna koja blokira, kako kaže, cijelo pravosuđe »jer je nekome cilj da se Miroslav Mišković ne osudi i da se destabilizira cijela država«. Nakon što se pokušalo doći do rješenja u izmjenama seta zakona koji reguliraju nadležnosti javnih bilježnika, a s čime se Odvjetničke komore nisu složile, Vlada je ipak uputila zakonske promjene u skupštinsku proceduru na izglasavanje. »Vladajuća većina ima apsolutnu većinu i u parlamentu, pa sad džabe se mi protivimo. Malo se protivila i oporba, da se povuče iz procedure ovakva izmjena i da se razmotri nekakav kompromis između vlasti i odvjetnika«, kaže odvjetnica Poljaković. Prijedlozi su na dnevnom redu u skupštini i najvjerojatnije će se brzo i usvojiti, ali u tim izmjenama usvojeno je veoma malo od onoga što su odvjetnici tražili. A to znači da obustava rada i dalje traje.

DRŽAVA SHVATILA POGREŠNU RAČUNICU PA ĆE I OD NOTARA UZIMATI VIŠE?

»Zašto se država toliko upinje da ne promijeni odredbu u Zakonu o javnom bilježništvu koju tražimo? Zato što iza toga stoje veliki materijalni interesi«, rekao je predsjednik Odvjetničke komore Beograda, **Slobodan Šoškić**. Predloženim izmjenama Zakona koje je usvojila Vlada Srbije, a koje će biti na dnevnom redu Skupštine Srbije, predviđen je, pored ostalog, novi namet javnim bilježnicima, tako da bi ubuduće 30 posto njihovih prihoda moglo ići za poboljšanje rada sudova, uz 20 posto PDV-a koji su do sad bili dužni uplaćivati. Predstavnicima Odvjetničke komore Srbije čak je bilo zabranjeno da prisustvuju raspravi o izmjenama tih zakona. »Ovo još jednom pokazuje diktatorski karakter ove vlasti, kojoj ne odgovara da se čuje drugačiji glas, ni da se vide neistomišljenici, pa čak i ako sjede na svečanoj galeriji bez prava glasa«, rekao je novinarima savjetnik za medije Odvjetničke komore **Ivan Milošević**. No, ono što je ključno u zakonskim izmjenama koje je predložilo ministarstvo pravde, a s čime se odvjetnici ne slažu, jeste da će javni bilježnici vršiti »solemnizaciju« ugovora, a ne samo njihovu »legalizaciju«, što je odlučujući zahtjev odvjetnika.

ŠTO JE SOLEMNIZACIJA, A ŠTO LEGALIZACIJA?

Solemnizacija je ovjeravanje »nejavne isprave«, kada javni bilježnik ovjerom daje nejavnoj ispravi »pravnu snagu javne isprave«, a to se naplaćuje u visini

od 60 posto tarife. To, prevedeno, znači da će osoba koja bi se odlučila otići odvjetniku za sastavljanje ugovora, te njemu i platila tu uslugu, morala još platiti 60 posto od javnobilježničke tarife, kako bi ugovor postao pravno valjan. Također, solemnizacija podrazumijeva i da javni bilježnik provjerava sadržinu ugovora koji je odvjetnik sastavio, te ga može i odbiti ako smatra da je u suprotnosti sa zakonskim propisima, a na takve ovlasti odvjetnici ne pristaju jer su i oni, do sada, odgovarali za sadržaj ugovora i njenu pravnu valjanost. Zbog toga, odvjetnici u svojim zahtjevima inzistiraju da se kod javnih bilježnika vrši samo »legalizacija« ugovora, što je zapravo ovjera potpisa, kao što se ranije to radilo u sudovima, za što će se naplaćivati taksa i kod notara, ali puno manja. »Većina ugovora predstavlja slobodnu volju građana, to je jedan privatni posao, solemnizacija daje snagu javne isprave, što je nepotrebno«, zaključuje odvjetnica Poljaković.

TRAŽE SE RAZGOVORI S PREMIJEROM SRBIJE

Odvjetnici, nezadovoljni odnosom njihovog resornog ministra, sada traže pregovore s predsjednikom Vlade, **Aleksandrom Vučićem**, također pravnikom po struci. »Moglo se osjetiti da odvjetništvo nije naročito raspoloženo razgovarati s ministrom. Hoćemo li i mi morati nešto popustiti, ja to ne znam, ali zaista minimalno možemo popuštati u javnom bilježništvu i setu pratećih zakona«, kaže odvjetnica Mira Poljaković.

Tatjana Ljubić

VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Pripremaju: Lazar Merković i Milovan Miković

KRONOLOGIJA od 7. do 13. studenoga

7. STUDENOGA 1730.

U Bolonji umro **Luigi Ferdinando Marsili**, polihistor, diplomat, general austrijske vojske. Kao čelnik visoke državne komisije za razgraničenje s Osmanlijskim carstvom (1699. – 1701.), utjecao je i na sudbinu ovamo doseljenoga slavenskog življa, među njima i Bunjevaca Hrvata. U suradnji s **Petrom Riterom Vitezovićem** prikupio je bogatu građu o povijesti ovih krajeva. Rođen je 28. srpnja 1658.

7. STUDENOGA 1788.

Gradski činovnik **Ferdinand Berger** je od 1779. do 1788. neprekidno obavljao prijam i predaju pisama te se može smatrati prvim poštarom Subotice. Pošiljke iz Subotice, a također iz Sombora, prenosio je konjanik ponedjeljkom i petkom. Za odlazak i povratak tijekom zime je primao 24, a u ljetnim mjesecima 17 krajcara. Zimska tarifa na današnji dan 1788. povećana je na jednu forintu.

8. STUDENOGA 1918.

Na povratku iz Beograda u Peštu, predsjednik Republike Mađarske, grof **Mihály Károlyi** rekao je prigodom dočeka na subotičkom željezničkom kolodvoru da mu je francuski maršal **Louis Franchet d'Espèrey** predao uvjete za primirje, od kojih je najznakovitiji zahtjev da se mađarske vojne postrojbe evakuiraju iz ovih krajeva na liniji Subotica – Baja – Pečuh.

8. STUDENOGA 1955.

Umro **Artúr Munk**, prozaik. Kao liječnik sudjelovao je u spašavanju preživjelih brodo-

lomnika s *Titanica*. U romanima je iskazao profinjeni sluh za socijalne probleme svoga vremena. S **Gézom Csáthom** i **Emillom Havasom** koautor je romana *Repülő Vucsidol*, koji je u prijevodu **Roberta G. Tillya** objavljen pod naslovom *Leteći Vučidol*. Od ostalih romana najpoznatiji mu je *Nagy káder* (Veliki kadar) i dr.

9. STUDENOGA 1777.

Glavni upravitelj Pečuške prosvjetne oblasti po drugi put je dr. **Stipana Ranića** naime novao ravnateljem gimnazije, odnosno latinske škole. Nakon godinu dana prestala je sa radom da bi rujna 1783. obnovila svoju djelatnost, te radila do srpnja 1789., klada je premještena u Novi Sad. Od 1792., opet u Subotici, ovu školu vodi gradski vijećnik **Bruno Skenderović**.

9. STUDENOGA 1918.

Uspješna akcija začetnika ideje o stvaranju Narodnog odbora Bunjevaca i Srba brzo daje plodove. Gradske ulice, ranije prazne zbog mutnih vremena, odjednom su oživjele. U grad se sliva okolni živalj, kolima, pješice, na konjima. I staro i mlado hrli u grad. Policija dozvoljava zbor. U potaji se šiju hrvatske i srpske trobojnice, mladi nose kokarde u nacionalnim bojama. Austrougarska vojska se povlači vlakovima, nose topove, tenkove, aute, bicikle, konzerve, jednu bijeli kruh kakvog ni Subotica nije imala.

10. STUDENOGA 1936.

U gradu Vacalvaro u Španjolskoj poginuo je Subotičanin **Károly Hedrih Diaz**, komesar III. čete bataljuna *Ady Endre* u sklopu

internacionalne brigade koja je branila Španjolsku Republiku.

11. STUDENOGA 1918.

Narodni zbor Bunjevaca i Srba u Subotici utemeljio je Narodnu gardu, odnosno stražu, koja u svom sastavu ima i dvije čete, mitraljeski odjel, ispostavu u Šandoru (kasnije Aleksandrovu) te Komandu mjesta i Poštu. Zapovjednik garde je potpukovnik **Milan Viličić**.

11. STUDENOGA 1918.

Na sjednici Legalnog gradskog predstavništva u novu dužnost uveden je vladin povjerenik dr. **Luka Pletikosić**. Prihvaćene su ostavke dr. **Karolya Biroa** na dužnost gradonačelnika te glavnog odvjetnika dr. **Joszeфа Kissa**. Sjednica je bila znakovita i po tome što se na njoj, poslije šezdeset godina prinudne šutnje, po prvi put čula riječ dr. **Stipana Matijevića**, izgovorena na materinskom jeziku ovdašnjih hrvatskih žitelja Bunjevaca.

11. STUDENOGA 1958.

U čitaonici Gradske knjižnice u prizemlju, pojavio se prvi broj usmenih književnih novina subotičkih spisatelja, kazališnih, likovnih i glazbenih umjetnika, te publicista *Vrijeme sadašnje*.

12. STUDENOGA 1918.

Slom Austro-Ugarske monarhije odražava se i na djeltost Mađarskog nacionalnog vijeća. Nakon ostavke predsjednika **Šimona Mukića**, novi predsjednik je dr. **Lajoš Rajzner**. Vijeće se izjašnjava za republikanski oblik vladavine i o tome

brzopjavno izvješćuje Peštu. Aktiva je i Narodni odbor Bunjevaca i Srba. Očekuje se dolazak srpske vojske.

12. STUDENOGA 1952

Umro je **Aleksandar Lifka**, pionir kinematografije u Srednjoj Europi i u nas. S bratom **Karlom** u Trstu je utemeljio prvo putujuće bioskopsko poduzeće. Na svom putu po zemljama Europe pokraj prikazivanja, snima filmove, uglavnom dokumentarnog karaktera. U Suboticu dolazi 1908. godine te dvije godine kasnije otvara stalni kino *Lifka*. Dio dokumentacije A. Lifke čuva beogradska Kinoteka. Rođen je 30. svibnja 1880. u Kronštatu (Brašov), u Rumunjskoj.

13. STUDENOGA 1918.

Iz Zagreba su se vratili u Suboticu izaslanici dr. **Mirko Ivandekić** i dr. **Stipan Vojnić**, donijevši vijest da je srpska vojska prešla Dunav te da u Suboticu dolazi kao brat koji će osloboditi ove krajeve. U 13.35 kroz susnježicu, na subotički željeznički kolodvor stigao je vlak sa srpskom vojskom. Zapovjednike potpukovnika **Antuna Živulovića** i majora **Mihjla Bodija**, sačekali su predstavnici Narodnog odbora Bunjevaca i Srba. Mađarskog nacionalno vijeća i grupa građana iz Subotice i okolice.

13. STUDENOGA 2000.

U povodu 100-te obljetnice Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metodija 2000 godina kršćanstva, u subotičkom Gradskom muzeju je otvorena izložba *Franjevačka prisutnost u Subotici – Izbor iz franjevačkog samostana*.

Različitim putovima do bližnjih

Dvije sestre od stričeva, odrasle u različitim gradovima, a danas nastanjene u dvije različite države, pronašle su se u zreлом životnom dobu, zahvaljujući tiskanom mediju, novinama, s prijateljskom potporom prenošenja vijesti iz novina i tamo gdje one ne dopijevaju. Kako se to zbilo? O jednoj od sestara, iz Subotice, novine, preciznije, nekoliko pisanih medija, izvještavalo je kako se ona još bavi starim i rijetkim zanatom izrade papirnatih šablona kojim su nekada u *molovnju* oslikavali rubove stropova i zidove. Zaljubljenica u ovu staru ličiteljsku ukrasnu metodu ima i danas, ali ih je malo, i ovaj stari zanat je izgubio svoju profitabilnosti, a malobrojni kupci našli su primjenu šablona i u uljepšavanju abažura, ukrašavanju namještaja i drugom, te se ručno izrađeni šabloni, ni malo lake izrade, i danas mogu naći u kutku subotičke Mliječne tržnice.

Novinski tekst je čitan i u drugom gradu, gdje je gospođa, upoznata s poviješću ove obitelji, dobro prosudila o tragu koji treba slijediti kako bi se potomci, odavno razdvojeni preseljenjem dijela obitelji, moguće prepoznali i konačno susreli. Ona je novinski tekst poslala drugom dijelu obitelji nastanjenom u Švicarskoj, s pretpostavkom kako su im korijeni isti.

SPAJANJE OBITELJI

Kada je novinski tekst prosljeđen izvan granica, ne znamo, no ljetos je uslijedila potraga na subotičkoj Mliječnoj tržnici. Naime, sestra je iz Švicarske poslala tragati za svojom bliskom rođakom o kojoj nije imala drugih podataka, osim spomenutog u tekstu, o prodaji šablona i pre-

zimenu žene koja ih pravi, istom prezimenu koje je i ona nosila do udaje. Bila je gotovo sigurna u njihovu obiteljsku vezu i ljetni odmor je iskoristila za polazak

saznanjima o životu svojih predaka. Ono što se danas vrlo često zaboravlja, a nekada je novinarima bila jedna od temeljnih početničkih lekcija, je o vrijedno-

takvih početničkih nastojanja, što bi olakšalo pretraživanje, kao i sačuvalo papir ovih vrijednih dokumenata od propadanja listanjem i dodirima. Jer, i papir ima svoje vrijeme trajanja.

Saznanja o predcima u novinama, ipak, mogu naći uglavnom oni čiji su djedovi i pradjedovi sudjelovali u javnom društvenom životu, te bili izloženi pogledima i komentarima u javnim glasilima, kako je to uglavnom i danas. Većina ljudi i ne doživi objavu svoga imena i nekog svog djela na novinskim stupcima, te se oni koji bi saznavali podatke za izradu obiteljskog stabla i, uopće, imaju interesa za život svojih predaka, obično zapitaju odakle početi pretragu.

POVEZIVANJE SADAŠNOSTI I PROŠLOSTI

Internet je učinio dostupnim mnoge informacije, a u ovom slučaju, kada se traga za uputama i mehanizmima kako izraditi obiteljsko stablo i pronaći podatke o predcima, ima još jednu prednost: pruža saznanje kako u tome nismo sami, naprotiv, genealogija (rodoslovlje, znanost o postanku, porijeklu i razvitku obitelji) je izrasla u izuzetno interesantnu oblast kojom se bave ljudi diljem planeta, na mnoštvu sajtova i foruma. Mnogi se pitaju i traže savjete kako početi s istraživanjem obiteljskog stabla, kojim izvorima se služiti, kako prikazati podatke...? Za početak, savjetuju iskusni istraživači, potrebno je okrenuti se starijim članovima svoje obitelji i – saslušati što imaju reći o predcima i obitelji. Početak traganja o prošlosti upravo je tu, u vlastitoj obitelji.

Katarina Korponaić

jedinim tragom. Sudbonosni susret se, ipak, nije dogodio toga dana na tržnici, potraga je još malo potrajala, ali i urodila plodom. Susret se dogodio i potvrdilo se kako one potječu od dva brata davno odvojena. A krv nije voda, rekli su još naši stari, i sestre se raduju što su se našle, makar i u zrelih godinama, uz to ovim nesvakidašnjim putom.

Novine, ali stare, pisane prije stotinu i više godina vrijedan su trag istraživačima prošlosti uopće, pa i onima koji tragaju za

sti zapisane informacije ne samo u aktualnom trenutku, nego i u ostavljanju svjedočanstava o ovom vremenu za buduće generacije. Novine su bile, i još uvijek ostale, jedan od važnih dokumenata u izučavanju prošlog doba, onog prije nas.

U velike ukoričene zbirke starih novina zaviruju i istraživači obiteljskih korijena, a njih nije malo. Kod nas tiskana glasila iz prošlosti još nisu skenirana i dostupna elektroničkim i internetskim putovima, ali ima

Šarolikost komunikacijskih praksi i inovativni pristupi

Uz tradicionalan pristup komuniciranju, koji se svodi na odnose s medijima i određenim ciljanim skupinama, ponovno putem medija, anti-korupcijske agencije u svijetu koriste se i drugačijim, inovativnijim, vidovima komuniciranja. Od izdavaštva, produkcije, obrazovnih aktivnosti, do pojedinih praksi koje su kreativne i neuobičajene

Kampanje za podizanje svijesti o korupciji bile su nešto što su, manje ili više, organizirale sve agencije. Ovakve kampanje se smatraju vrlo važnom i efikasnom komunikacijskom praksom, posebno za prvu fazu komuniciranja –

panje, imale su vrlo interesantne nazive – ima onih koji su bili provokativni kao što su latvijska iz 2007., – Korupcija je prostitucija našeg povjerenja, direktni (u formi jasne poruke) – Ni centa za mito!, što je bila poruka 2012. u Crnoj Gori, ili veoma

dosta koristili i bilborde. Druga sredstva komuniciranja, kao što su promotivni materijali, leafleti, vodiči, flajeri, video i audio paketi, također su se koristili u kampanjama.

OBRAZOVNE AKTIVNOSTI

Agencije uglavnom same, ili u partnerstvu s nekom instituci-

najvažnija aktivnost. U Sloveniji, Crnoj Gori, Litvi, i Hong Kongu, ove agencije imaju i formalnu suradnju sa sveučilištima. Putem svog Odjeljenja za edukacije, kampanje i suradnju s civilnim društvom, koji je dio šireg Sektora za prevencije, ACAS iz Srbije je tijekom 2013. godine bila veoma aktivna – njeni uposlenici organizirali su 23 semi-

SLOVENIJA: KOMISIJA U »SVAKOM SELU«

Tijekom 2005. i 2006. godine predsjednik Komisije Drago Kos i njegove kolege organizirale su seriju posjeta širom Slovenije, tijekom kojih su razgovarali s građanima, širili informacije o CPC i gradili mrežu povjerenja. Kako je Kos objasnio: »To je bio projekt koji smo u šali zvali 'CPC u svakom slovenačkom selu'. Tijekom prve godine rada, postalo je jasno da ljudi u Sloveniji ne znaju da Komisija postoji, a kamoli čime se ona bavi. Počeli smo zato putovati širom Slovenije. Razgovarali smo s pojedinim lokalnim zajednicama koje su organizirale susrete s vječnicima, ali i s građanima. Ovo je povećalo javni interes. Mislim da je ovo bilo jako korisno za nas.«

kada se dijele i šire informacije o korupciji, kada se javnost upozorava na pogubne posljedice korupcije, odnosno kada se agencije predstavljaju u javnosti, zajedno sa svojim aktivnostima.

Uz ovakve, široke, kampanje, agencije su organizirale i specifične tematske kampanje, kako bi ukazivale na probleme i korupciju u oblasti zdravstva, obrazovanja, itd. Pojedine kam-

direktne poruke s imperativnim tonom, kao što je 2012. bilo u Srbiji – Progovorite! Čutanje o korupciji je njeno odobravanje. U smislu kanala komuniciranja koji su korišteni, agencije su koristile raznolike. Kampanja u Srbiji je, primjerice, bila integrativna i započeta je na društvenim mrežama (objavljena je na Facebook stranici), dok su u Crnoj Gori uz TV (kao najutjecajniji medij)

LATVIJA: DANI OTVORENIH VRATA I UNIFORME

Uz dane otvorenih vrata, koje latvijski KNAB organizira svake godine, i kada građanstvo ima priliku upoznati se s osobljem ali i radnim ambijentom uposlenika ove Agencije, postoji još jedna zanimljiva praksa, koju možemo podvesti pod komunikacijsku. U namjeri da zaštite svoje uposlenike koji vode istrage i da na neki način skrenu pažnju medija koji su uglavnom bili fokusirani na njih i snimanje njihovih lica, u KNAB-u su interno odlučili da se uposlenici tokom službenih prezentacija, uhićenja, procesa oblače u odore. Cilj je bio skrenuti pozornost s lica na formalni, ujedno i vizualni, javni gest, a to je odora. U početku je to bio malo neobično, ali su se svi, uključujući i medije, navikli na ovo. U svom svakodnevnom radu, uposlenici KNAB-a ne nose odore. Poneki koji provode istrage koriste odore kada idu na teren, i to je znak da je KNAB prisutan i da radi svoj posao.

jom, provode edukacijske aktivnosti. Za preventivne agencije, kakve su u Sloveniji, Makedoniji, Srbiji, i Crnoj Gori, edukacija je

nara i treninga, s više od 400 sudionika (državni zvaničnici, studenti, srednjoškolci, novinari, poduzetnici).

Vrlo aktivna u ovim aktivnostima je ICAC iz Hong Konga. Djelovanje ICAC-a zasnovano je na snažnom uvjerenju da je moralna edukacija temelj pravednog i ispravnog društva, čija bi tolerancija spram korupcije i bilo kog oblika kriminala bila na što nižoj razini. Zbog toga je važno raditi s mladima, odnosno najmlađima, intenzivno, kontinuirano, kreativno te i njima pružiti priliku da dođu do izražaja. U sklopu Odjela za odnose sa zajednicom, djeluje Ured za moralno educiranje i educiranje mladih (*Youth & Moral Education Office of the ICAC*) koji producira, sada već brand među mladima Hong Konga, crtani film *Gee-Dor-Dor* s osnovnim ciljem da među najmlađima promovira pozitivne vrijednosti personalizirane u liku letećeg zeke *Gee-Dor-Dora* koji u svim svojim avanturama uvijek ističe pravednost i ispravnost. Najnoviji serijal ovog crtanog filma – na temu Hong Kong je naš dom – donosi nove avanture popularnog zeke, koji posjećuje razne lokacije Hong Konga sa svojim prijateljima.

REPUTACIJA I IMIDŽ AGENCIJA

Hrvatski USKOK, slovenački CPC, i ICAC iz Hong Konga uživaju veliko povjerenje javnosti u svojim državama. U Hrvatskoj je na djelu trend rastućeg povjerenja javnosti u istražna tijela.

protiv nekadašnjeg premijera Hrvatske, **Ive Sanadera**, i drugih visokih dužnosnika u ovoj zemlji. Taj trend visokog povjerenja u rad USKOK-a nastavio se i nakon najnovijih akcija ove agencije, procesuiranja županice **Lovrić-Merzel** te zagrebačkog gradonačelnika **Milana Bandića**.

našoj Komisiji je jednostavno. Kada ljudi vide da neka državna ili javna institucija, u ovom slučaju to je Komisija, radi dobro, ali prije svega objektivno i nepristrasno, oni počinju joj počinju vjerovati. Naravno, uvijek je lakše zadobijati povjerenje, nego ga očuvati.« Na početku 2013., CPC je obznanio rezultate dugogodišnje istrage koje su rezultirale da protiv dvije vodeće političke figure u Sloveniji – premijera **Janeza Janše**, ali i lidera opozicije **Zorana Jankoviča**, tada gradonačelnika Ljubljane, budu podignute optužnice za milijunske malverzacije i zlorab. Janšina je Vlada pala u veljači iste godine, dok je Jankovič napustio mjesto predsjednika svoje partije.

Prema Godišnjoj anketi ICAC-a iz Hong Konga (2012.), većina anketiranih (88,3 posto) smatra rad ICAC-a efektivnim, 6,5 posto dijeli suprotno mišljenje, dok 5,1 posto nije izrazilo nikakvo mišljenje. Oni koji ICAC smatraju efektivnim, kao razlog naveli su neku vrstu straha od ICAC-a (23,9 posto), odnosno medijske izvještaje (20,5 posto).

CRNA GORA: IZDAVANJE BILTENA

Počev od travnja 2009., DACI iz Crne Gore izdaje bilten Anti-korupcija, koji izlazi četiri puta godišnje. S ovom aktivnošću Uprava želi obogatiti i unaprijediti interakciju s državnim tijelima, nevladinim sektorom i međunarodnim partnerima. Bilten nudi informacije o velikom broju tema i aktivnosti kako same Uprave, tako i drugih anti-korupcijskih tijela u BiH.

Kako je anketa iz 2010. pokazala, policija se nalazi na drugom mjestu po stupnju povjerenja, odmah nakon Katoličke crkve, dok je vojska na trećem mjestu (Sekulić i Sporer, 2010). Do 2012. godine stupanj povjerenja u USKOK narastao je do visokih 95 posto, što je rezultat uspješnih aktivnosti, istraga i procesa

Kako je u siječnju 2013. objavio dnevni list Delo, čak 92 posto anketiranih podržava rad slovenske CPC. Kako bi izgradio svoj kredibilitet, CPC je morao raditi nepristrasno i donositi odluke na bazi neoborivih činjenica. Kako je bivši predsjednik Komisije, **Drago Kos** rekao: »Objašnjenje za rastuću podršku

U REGIONALNOJ BOLNICI U SOMBORU PROBLEM LISTE ČEKANJA

Zdravlje ima cijenu

Regionalnoj bolnici u Somboru gravitira više od 200 000 stanovnika Zapadnobačkog okruga, a u toj bolnici CT aparat ne radi od ljetos, a za operaciju katarakte i neke duge intervencije postoje poduže liste čekanja

U lokalnom tjedniku jedna Somborka, u rubrici »pisma čitatelja«, napisala je da u bolnici CT aparat ne radi od ljetos otvarajući pitanje kako istovremeno isti takvi aparati rade u privatnim ordinacijama, gdje se snimanje naplaćuje 15 000 dinara. Da CT aparat ne radi već nekoliko mjeseci potvrdio nam je i ravnatelj bolnice dr. Radivoj Simonović, dr. Milan Grba, ali je demantirao da u Somboru u privatnim ordinacijama postoje CT aparati.

ZA POPRAVAK DEVET MILIJUNA DINARA

Ravnatelj bolnice u razgovoru za naš list kaže da je CT aparat

Milan Grba

u regionalnoj bolnici u Somboru u kvaru od 14. srpnja. »U kvaru je glavni dio aparata – cijev, koja košta devet milijuna dinara. Svojedobno su u Vojvodini CT aparati istovremeno nabavljeni za više bolnica, tako se u isto

vrijeme desio isti kvar i u bolnicama u Vrbasu, Subotici, Kikindi i Zrenjaninu. Našem osnivaču, državi, bio je problem da iz proračunske rezerve osigura istovremeno sredstva za popravak svih CT aparata«, pojašnjava Grba razloge višemjesečnog prekida CT snimanja pacijenata. On kaže da je problem riješen tako što se svakog tjedna 25 pacijenata koji gravitiraju somborskoj bolnici šalje na snimanja u Novi Sad u Insitut za kardiovaskularne bolesti u Srijemskoj Kamenici. Za to pacijenti dobivaju uputu i plaćene troškove puta. Snimci se očitavaju u Somboru. Za odlazak u Novi Sad Fond za zdravstvo plaća 1780 dinara, što tjedno za 25 pacijenata iznosi 44 500 dinara, odnosno mjesečno 178 000 dinara.

CT aparat u Somboru trebao bi proraditi za dva tjedna. Grba kaže da je, ne čekajući državu, bolnica sama osigurala dio novca, što će uz onaj dobiven iz državnog proračuna biti dovoljno za popravak. »Tender je završen, odabran je najbolji servis, u tijeku je uvoz dijela i nadam se da će za dva tjedna naš aparat biti u funkciji«, kaže Grba. Ono što u somborskoj bolnici priželjkuju je magnetna rezonanca. To je za sada samo na listi želja, a nešto izvjesnije je opremanje dvorane za kateterizaciju srca.

LISTE ČEKANJA

No, nije u somborskoj bolnici samo problem što CT aparat ne radi, jer pacijenti čekaju i na drugu dijagnostiku i intervencije i po godinu dana. Tako, prema listi koju je objavio Republički fond za zdravstveno osiguranje pacijenti za ugradnju besce mentne proteze kuka čekaju oko 10 mjeseci. Slično je vrijeme čekanja i na cementnu protezu. Oko

kupovinu još jednog gastroskopa i time bi liste čekanja znatno smanjili. Sada se čeka oko godinu dana. Operacija katarakte problem je u cijeloj državi, a ne samo u našoj bolnici. Pomak je napravljen kada je nedavno novi načelnik Klinike za oftalmologiju u Beogradu pokrenuo program da država osigura leće i sve ostalo što je potrebno za operaciju katarakte. Mi sada svakodnevno radimo po pet operacija, ali

PRESELJENJE NEUROLOGIJE

Svakoga koje barem jednom kao pacijent ili iz bilo kog drugog razloga bio na somborskoj neurologiji obradovat će vijest da se neurologija s lokacije na Apatinskom putu seli u krug bolnice. Na novoj lokaciji bit će izdvojena jedinica za moždani udar s osam postelja u kojoj će biti pacijenti sa »svježim šlogom«. Pacijentima će biti blizu i centralna dijagnostika, fizikalna medicina za ranu rehabilitaciju, a očekuje se da će ovi pacijenti imati na raspolaganju i logopeda. Preseljenje je u tijeku.

godinu dana čeka se i na operaciju katarakte. »Imamo liste čekanja za operaciju katarakte, dopler krvnih sudova i listu čekanja za gastroskopiju. Za cijeli Zapadnobački okrug imamo jedan gastroskop. Na tom aparatu radimo cijelu dan i prije podne i poslijepodne i više od toga ne možemo. Iz pokrajinskog proračuna očekujemo novac za

potrebno je vrijeme da rasteretimo liste čekanja«, kaže Grba.

Problem u somborskoj bolnici je i dopler krvnih sudova. A liste čekanja ravnatelj bolnice objašnjava time što domovi zdravlja u Apatinu, Odžacima i Kuli koji imaju ultrazvuk i radiologe koji bi takva snimanje trebali raditi, svoje pacijente radije šalju u somborsku bolnicu.

Bolnica dr. Radivoj Simonović

»Drugi problem je što se nerealno i nekritički nalazi traže za 'sve i svašta'. Tako se nepotrebno stvaraju liste čekanja, a bolnice je primorana da iz osobnih sredstava plaća nekoliko radiologa, kako čekanja ne bi bila preduga. Sada na dopler pozivamo pacijente koji su zakazani u ožujku. Problem je i što liječnici koji završe specijalizaciju za radiologe nisu obučeni da rade i dopler, već za to moraju na dodatnu specijalizaciju, koju plaća bolnica«, riječi su kojima Grba »pravda« višemjesečna čekanja.

ŽALBE PACIJENATA

Pacijenti koji su nezadovoljni pruženim uslugama ili čekanjima na specijalistički pregled ili neko snimanje mogu žalbu podnijeti zaštitniku prava pacijenata. U toj oblasti napravljen je pomak, barem kada je riječ o formalnoj organizaciji osobe koja treba biti u službi zaštite pacijenata. Donedavno zaštitnika prava pacijenata imenovao je direktor bolnice koji je i rješavao žalbe pacijenata. Sada je zaštitnik prava pacijenata izvan sustava iz koga mu stižu pritužbe i uposlenik je Fonda za zdravstveno osiguranje. Kako doznajemo, žalbe koje upućuju pacijenti odnose se uglavnom na nesuradnju i neljubaznost medicinskih sestara. Osim u krugu same bolnice zaštitnik prava pacijenata nalazi se i u sjedištu gradske uprave u Somboru. Kako stoji u materijalu koji nam je dostavila **Nevena Rosić**, zaštit-

nica prava pacijenata, za šest mjeseci ove godine pacijenti su podnijeli 16 prigovora. Pacijenti su se najviše žalili na nedostupnost zdravstvenih usluga, na njihovu kvalitetu i na neljubaznost zdravstvenih radnika. Rezultat toga su opomene koje je svojim radnicima izrekao ravnatelj, osiguranje uskraćene zdravstvene usluge i prosljeđivanje pritužbi Zdravstvenoj inspekciji.

PRIVATNA PRAKSA

U Somboru postoji nekoliko privatnih liječničkih ordinacija, a većina od njih čak je u rangu poliklinika. No, Somborci za sada nemaju mogućnost da veće kirurške intervencije obavljaju u privatnoj praksi. Pregledom njihovih internetskih stranica može se vidjeti da u njima rade uglavnom liječnici iz Somborske bolnice, s izuzetkom manjeg broja njih koji su svoje radno mjesto u državnom zdravstvenom sustavu zamijenili za rad u privatnoj praksi. Nismo naišli ni na jednu privatnu kliniku u Somboru koja ima CT, ali se zato u privatnoj praksi može obaviti dopler krvnih sudova, na koji se, podsjetimo se na gornji dio teksta, u bolnici čeka oko osam mjeseci. Za one koji nemaju strpljenja za čekanje ili im zdravstveno stanje to ne dozvoljava, cijena kod privatnika je 3000 dinara. Za 7000 dinara može se uraditi i gastroskopija na koju se u bolnici čeka oko godinu dana.

Zlata Vasiljević

TJEDAN U BAČKOJ

Vjerovali ili ne

Još uvijek, na sreću, ne spadam u generaciju koja u lokalnom tjedniku prvo čita rubriku umrlice. Više me interesiraju neke druge rubrike, a ona koju među prvima pročitam je rubrika koja donosi kratke vijesti iz tjednika koje su objavljene prije pola stoljeća. A ima tu svega zanimljivog pročitati. S gledišta nas, današnjih, taj svojevrsni vremeplov mogao bi se nazvati i rubrika *Vjerovali ili ne*. Upravo tako, nama ovdašnjim, izgleda informacije da je prije 50 godina na listi čekanja za posao bilo tek nešto više od 500 Somboraca, a somborska poduzeća bila su prinuđena upošljavati radnike iz drugih dijelova zemlje, jer su mnogi Somborci odbijali posao u poljoprivredi i građevinarstvu čekajući neko lakše i bolje plaćeno uposlenje. Danas posao, barem prema službenoj evidenciji, sanja čak više od 7000 Somboraca i danas se posao ne bira već se uzima ono što se može dobiti pa makar to bio i rad »na crno«, bez radnog vremena, svih sedam dana u tjednu i to za manje od 200 eura.

Industrijska proizvodnja za osam mjeseci povećana je za skoro 50 postotaka, produktivnost za skoro trećinu, a plan izvoza premašen je za 60 posto. Ne, nisam pogriješila u iznošenju ovih podataka, ali ovdje samo treba dodati: sve je to bilo prije pola stoljeća. Današnja vijest glasila bi da je industrijska proizvodnja za osam mjeseci manja za 20 postotaka u odnosu na prošlu godinu. Kolika ja produktivnost to više nitko ne mjeri, a ne planira se ni izvoz, jer se on, barem kada je Sombor u pitanju, sveo na sporadične slučajeve, ukoliko se naravno izuzme izvoz kukuruza i žitarica, koje nismo u stanju ni preraditi i nešto više zaraditi, već ih izvozimo onako kako ih »skinemo« s njiva.

Stranaca u Somboru je sve više i u Somboru i Apatinu zabilježeno je više od 30 tisuća noćenja stranih gostiju. Najbrojniji su bili oni iz zapadne Europe, ali nisu nas zaobišli ni turisti iz Afrike i Azije. Ne, nije to bilo ovog ljeta već prije 50 godina. Koliko sada ima turista i noćenja ne znamo, jer je Turistička organizacije još prije nekoliko godina prestala objavljivati takve podatke. Da li zbog toga što razvojem privatne turističke ponude više nema uvid u broj turista ili zato što su to tek sporadični dolasci, ne znamo. Ali, bilo bi zanimljivo čuti koliko je to turista pohodilo Sombor i njegovu okolicu. Jer, kako ja shvaćam, smisao postojanja Turističke organizacije grada je u time da što bolje promovira Sombor kako bi što više turista posjetilo ovaj grad, ali i ono što nudi njegova okolica.

Z. Vasiljević

STRADANJA NEDUŽNIH U SRIJEMSKOJ MITROVICI

Zločin bez kazne

Ulazak partizana u Srijemsku Mitrovicu na Svi sveti, 1. studenoga 1944. godine označio je početak stradanja za mnoge nedužne Hrvate i Nijemce koji su mučeni i ubijani bez suđenja i ikakvog povoda u narednih 10-tak dana. Istraživanje ovih zločina bilo je zabranjeno tijekom pola stoljeća komunističke vlasti, također vlasti koje su vodile Srbiju nakon 90-tih godine zatvarale su, a i dalje zatvaraju oči nad ovim zločinom smatrajući da će biti zabo-

ravljen. Masovne grobnice s hrvatskim žrtvama nalaze se na nekoliko mjesta u gradu, a najveća strijeljanja Hrvata izvršena su na Promenadi gdje se danas nalazi nogometno igralište i šetalište. Druga grobnica gdje su ubijani Hrvati bila je Jalijska, plavno područje s dosta jama za kopanje gline na kojem je nakon rata izgrađeno stambeno naselje. Treće gubilište je bilo katoličko groblje i Bijeli breg, dok je jedan broj Hrvata ubijen u Kustodiji, mitrovačkom zatvoru kao i u logoru *Svilara*

gdje se danas nalazi tvornica namještaja *1. Novembar*.

SVJEDOČANSTVA

Svjedočanstvo o ubijanju Hrvata u Srijemskoj Mitrovici nakon ulaska partizana iznio je tadašnji mitrovački kapelan **Ćiril Kos** u knjizi *Srijemska kalvarija Hrvata*: »Od 2. do 4. studenoga 1944., počele su masovne likvidacije Hrvata u Mitrovici. Bilo je to u Jalijski, kod kaznionice u tzv. špliter grabama kojih je bilo mnogo po Mitrovici, a bile su iskopane za

rata. Kada se konačno uspostavila kakva-takva vlast u Beogradu, tada su ljudi (Mitrovčani, a i iz okolnih mjesta) tamo odlazili tužeći se da su izgubili svoje bez ikakva suda, tražeći potvrde o njihovoj smrti. Dakako, radilo se isključivo o katoličkim Hrvatima! Jednog su dana ti ljudi dobili uske cedulje na kojima je pisalo da je dotični likvidiran, njegovo ime i prezime, datum smaknuća, daka-ko, sve bez suda.«

Antun Španović također svjedoči o masovnim ubojstvima Hrvata, kao i o ubojstvu njego-

*Proteklo je 70 godina od kako su partizani ušli u Srijemsku Mitrovicu i u narednim danima počinili stravičan zločin nad nedužnim Hrvatima i Nijemcima * Zločin o kojem i nakon sedam desetljeća nije poželjno pričati i o kojem postoji malo pisanih dokaza*

Promenada – šetalište iznad grobnice hrvatskih žrtava ubijenih u studenom 1944. godine

vog brata i još tri člana njegove šire obitelji: »Brat i ja smo bili u Mitrovici kada su partizani uspjeli, nakon teških borbi, ući i osvojiti grad. Tijekom rata bili smo u hrvatskoj vojsci na bojištima u Bosni i u Srijemu, a u grad smo se vratili u listopadu 1944. Tu noć kad su partizani ušli u grad opkolili su našu kuću, partizane je vodio pukovnik **Milan Perić**, on je bio Mitrovčanin Srbin koji mi je kazao da legnem i da nigdje ne idem, tako sam ja ostao, a mog brata su odveli u Kustodiju. Sutradan je sestra otišla da ga vidi, rekla je da je bio pretučen, bez zuba sa slomljenim rukama da je ležao na podu sa spuštenim hlačama jer ih nije mogao navući. Strijeljani su vršena svaku večer na nekoliko mjesta u gradu, na našem groblju je bila iskopana jama gdje su ubijeni mnogi nedužni Hrvati. Moja sestra i ja smo svaku večer išli na groblje da gledamo cipele, jer oni koji su strijeljani morali su se izuti. Četvrti dan saznali smo od susjede da je brat odveden na strijeljanje u Jaliju jer ga je ona vidjela u koloni koja je sprovedena u tom smjeru, i tu večer je ubijen u Jaliji, ne znamo točno gdje jer je tu bilo nekoliko grobnica. Ubojstva Hrvata su počinili partizani iz 21. srpske oslobodilačke divizije, a mitrovački komunisti su im pokazivali u kojim su kućama Hrvati. Četvorica Španovića iz naše obitelji je tada ubijeno: moj brat **Nikola, Mitar Španović, Iva Španović** i još jedan **Nikola Španović**.

UDAR NA CRKVO

Suđenje mitrovačkom župniku **Franji Račkom** je imalo zadatak zadati udarac hrvatskom narodu, ovaj put na duhovni život i optužiti Katoličku crkvu za ustaške zločine. Franjo Rački je rođen u Đakovu 1883. godine, gimnaziju je završio u Zagrebu a studij teologije i arheologije u Innsbrucku. Za svećenika je zaređen 1908. također u Innsbrucku. Nakon završenih studija postaje vjeroučitelj u Sremskomitrovačkoj gimnaziji od 1912. do 1916. godine, a od 1916. do 1944. obnaša funkciju mitrovačkog župnika. Sud je osudio župnika Franju Račkog na smrt strijeljanjem, na gubitak svih prava i konfiskaciju imovine, što je izazvalo veliki šok kod mitrovačkih katolika. Odvjetnik je sastavio molbu za pomilovanje, ali je važnija

bila molba koju je poslao mitrovački kapelan Ćiril Kos koju je potpisalo 508 građana i koja je poslana Vrhovnom sudu u Novom Sadu s molbom da ju dalje pošalje Prezidijumu Narodne Skupštine na rješavanje. Prezidijum F.N.R. Jugoslavije uslišio je molbu i smrtnu kaznu zamijenio za kaznu od dvadeset godina robije. Franjo Rački je umro u zatvoru 1956. godine i pokopan je na katoličkom groblju. Prvobitno je bio pokopan bez ikakvog obilježja i crkvenih obreda, a tek nakon nekoliko godina je premješten u prvobitno namijenjenu grobnicu uz crkvene obrede.

NEVINI ZA NEVINE

Očigledno je da su Hrvati bili žrtve partizanske politike koja se vodila parolom »nevinini za nevine« te su predstavljali odmazdu za ubijene Srbe tijekom rata u Srijemskoj Mitrovici. Točan broj ubijenih Hrvata nikada neće biti poznat, a djelomični spiskovi ubijenih nalaze se u knjigama *Srijemska kalvarija Hrvata* autorice **Nade Filjak-Gvozdić** i **Juraja Lončarevića** i knjizi *Srijem krvavo krilo Hrvatske* autora **Milana Bičanića**. Približni broj ubijenih Hrvata u Srijemskoj Mitrovici na temelju spiskova u knjigama kao i mog osobnog višegodišnjeg istraživanja iznosi oko 500. Jedini preostali način za daljnje istraživanje ovoga zločina se svodi na izjave svjedoka koji su preživjeli partizansku torturu ili su bili svjedoci tih zločina nad članovima njihovih obitelji ili poznanicima. Broj preostalih svjedoka nije velik prvenstveno zbog toga što većina nije više među živima, a veći dio onih koji su preživjeli nalazi se u inozemstvu ili negdje u Hrvatskoj gdje su se preselili tijekom Domovinskog rata. Na žalost nisu Hrvati ubijeni samo u Srijemskoj Mitrovici nego diljem Srijema, u svim srijemskim mjestima, a posebice Slankamenu, Zemunu, Staroj Pazovi, Hrtkovcima. Ustaški zločini u Srijemu su kažnjeni i opisani u mnogim knjigama no partizanske zločine i hrvatske žrtve niti jedna vlast u Srijemskoj Mitrovici ili bilo kom srijemskom mjestu nikad nije spominjala. Ustaškim žrtvama je podignuto spomen obilježje dok su nad glavama hrvatskih žrtava podignuti stambeni blokovi i nogometno igralište.

Dario Španović

TJEDAN U SRIJEMU

Tračak nade

Jedan od najznačajnijih događaja koji je obilježio protekli tjedan u Srijemu, bio je posjet predsjednika Vlade Republike Srbije **Aleksandra Vučića** i šefa delegacije Europske unije u Srbiji **Michaela Davenporta** mjestu Jamena, koja je pretrpjela teške posljedice svibanjskih poplava u Vojvodini. Nakon pet mjeseci ovo najudaljenije mjesto šidske općine, gdje su se mještani i prije ove tragedije osjećali pomalo zaboravljeni, posjetili su čelni ljudi državne vlasti i čini se da su Jamenčani jedva to i dočekali. Pri samom dolasku u selo, premijera Vučića okupirali su mještani s pitanjima i primjedbama na svoja rješenja kojih je bilo toliko da ni cjelodnevna posjeta premijera ne bi bila dovoljna za odgovore. Posjet je upriličen kako bi se posjetili domovi najugroženijih obitelji, čije se kuće grade i obnavljaju iz sredstava Europske unije. Europska unija dala je pomoć u iznosu od 380 000 eura za obnovu oštećenih kuća za ukupno 27 obitelji u Jameni, a 35 obitelji će dobiti nove kuće. Njihovi domovi trebali bi biti obnovljeni do kraja prosinca ove godine, a prema Vučićevim riječima, još jedan posjet Jamenčanima bit će upriličen do Nove godine. Zaključak premijera Vlade Republike Srbije nakon razgovora s mještanima je bio, da se u tom mjestu ljudi više brinu o tome što su neki dobili više od drugih, a to nisu trebali dobiti. Kako im je rekao, osnovni problemi su imovinsko pravne prirode koji će u hodu biti riješeni, a nastojanja države bit će da donacije koje stignu u to selo budu ravnomjerno raspoređene, a ne kao do sada, kako su se žalili mještani, po partijskoj ili nekoj drugoj liniji. Ono što osim izgradnje kuća muči stanovništvo ovog sela, jeste poljoprivreda. Od strane premijera i Michaela Devenporta obećano je da će se i u tom smislu od strane Vlade Republike Srbije i Europske unije raditi kako bi Jamenčani uspjeli nadoknaditi štetu. Kako je na kraju rekao, policija će istražiti one prijavljene koji su uz pomoć lažnih svjedoka uspjeli dobiti novac za obnovu, a zamjerio je ljudima s nižih nivoa vlasti, što nedovoljno posjećuje mještane i ne razgovaraju s njima o problemima, ističući da će mu praksa biti ubuduće, da što češće dolazi među narod. Kako god, Jamenčanima preostaje još malo vremena da završe sanaciju svojih domova do početka prave zime, a za sada još uvijek žive u nadi da će se normalan život konačno vratiti u njihovo selo.

S. Darabašić

Država inertna, poljoprivrednici nemotivirani

Uz novac, znanje je naj-deficitarnija roba kojom prosječni poljoprivrednik u Srbiji danas raspolaže. Ovo je zajednički zaključak nekoliko stručnjaka iz različitih oblasti poljoprivrede na nedavno održanom Forumu *Hrana za Europu* na kom je jedna od tema bila i *Bioekonomija Srbije bazirana na znanju*. Ostavimo li sad po strani predvidive razlike u razinama znanja koje su u poljoprivredi primjenjuju u njezinim regijama (Sjever vs. Jug), rezultati, odnosno ocjene koje su iznijeli domaći stručnjaci poražavajući su za cijelu zemlju u usporedbi s razvijenijim dijelom svijeta.

SIMBIOZA NEZAINTERESIRANIH

Najupečatljivije, a vjerojatno i najkonkretnije svakako je bilo izlaganje direktora sirovinskog sektora beogradskog *Imleka* (kojemu pripada i subotička *Mlekara*) **Gorana Stoparića**, koji je, bora-veći prije nešto više od mjesec dana u Sjedinjenim Američkim Državama, napravio usporedbu između stanja u mliječnom govedarstvu u Visconsinu s oko 2100 njihovih kooperanata diljem Srbije. Stoparić je istaknuo kako je prosječna godišnja proizvodnja mlijeka po kravi u Visconsinu, kao jednoj od najrazvijenijih regija u svijetu, 10 000 litara,

dok krave njihovih kooperanata godišnje u prosjeku daju za 4000 litara mlijeka manje. Istodobno, prosječan broj somatskih stanica (kao pokazatelj stanja zdravlja krava) u Visconsinu je 270 000 dok je kod kooperanata Imleka 570 000! Napravimo li stanku u njegovu izlaganju, spomenimo da broj somatskih stanica kod pojedinih proizvođača u Srbije premašuje i 800 000, pri čemu prosječna godišnja proizvodnja nerijetko ne doseže ni 3000 litara mlijeka. Vratimo li se ponovno Stopariću, onda recimo da je rekao kako bi smanjenjem broja somatskih stanica kod svojih kooperanata na razinu prosjeka u Visconsinu pridonio porastu prosječne proi-

zvodnje za 1000 litara mlijeka po grlu. Pravo je, međutim, pitanje: kako to postići?

Iako ih ne označava kao glavne krivce, Stoparić kaže da su domaći farmeri nezainteresirani za usvajanje znanja, prije svega zbog toga što im se ono nudi besplatno! A sve što je besplatno, tvrdi on, nije niti dovoljno cijenjeno, a kao primjer za to navodi svakodnevnu praksu. Nije rijedak slučaj, kaže Stoparić, da stručnjak (veterinar, poljoprivredni savjetodavac...) farmeru predloži pet mjera za poboljšanje uvjeta proizvodnje od čega ovaj ispuni tri besplatne, dok dvije za koje mora nešto i uložiti jednostavno zane-mari. Kao rezultat toga uvijek se

4 ZA EUROPU U SUBOTICI

**Znanje, kada je
besplatno, ne cijeni
se; kada ga treba
platiti izbjegava se**

ispostavi izostanak učinka, jer nije ostvarena potrebna simbioza, pri čemu proizvođač na koncu ostaje u čudu! S druge strane, navodeći primjere plaćenih *consaltinga* (u oblasti prehrane životinja, podizanja razine higijene u stajama...), Stoparić kaže kako se učinci u podizanju količine i kakvoće mlijeka itekako daju uočiti i kod nas.

Kao glavnog krivca za stanje u domaćem mliječnom govedarstvu, kao i poljoprivrednici (ali iz drugih pobuda), Stoparić označuje, naravno, državu. On kaže kako se država ni u kom slučaju ne treba baviti organiziranjem besplatnih edukativnih seminara za poljoprivrednike, jer rezultati pokazuju da tu nema nikakvih učinaka (»većina na njima spava«, »nezainteresirani su« ili čak i plaćeni da na njima budu). Isti rezul-

tati postižu se i s već opisanim primjerima davanja besplatnih savjeta putem (od države za to plaćenih) stručnjaka. Namjesto toga, kaže Stoparić, država bi trebala ozbiljnije poraditi na stvaranju uvjeta za ozbiljno bavljenje poljoprivrednom proizvodnjom. »Alfa i omega« u tom procesu, po njegovim riječima, je donošenje – i još važnije – pridržavanje pravilnika o kakvoći proizvoda. Primjerice, Stoparić kaže kako se danas svatko tko naslijedi zemlju može baviti proizvodnjom hrane, a da za to nema niti najniži stupanj obrazovanja. »Nasljeduje se i automobil, pa se opet ne može voziti bez vozačke i prometne dozvole«, reći će on, uz zaključak kako je proizvodnja hrane, napose ako je riječ o stvaranju tržišnih viškova, itekako odgovoran posao.

Nešto bolje od države prošle su kod Stoparića njezine instance nižeg tipa poput instituta, fakulteta i škola. Kako kaže, problem kod ovih institucija je taj što znanje koje nude, »po vertikali«, ne stiže do primarnih proizvođača. Drugim riječima, do zastoja u toj vrsti transfera znanja najčešće dolazi zbog inertnosti samih stručnjaka, zatvorenih u kabinete s osjećajem elitističke samodovoljnosti.

NE DOĐOH, NE NAUČIH, NE PRIMIJENIH

Upravo o ovom problemu govorila je i profesorica s Poljoprivrednog fakulteta u Novom Sadu **Branka Lazić**. Ona kaže kako bi forumi, poput proteklog u Subotici, morali »vrvjeti poljoprivrednicima«, jer bi, kako kaže, od onoga što smo čuli mi, nešto čuli i oni, a od toga što su čuli vjerojatno bi nešto i zapamtili, pa kasnije ponešto u praksi i primijenili. Ovako... Sve ne dopire čak niti do svijesti kao što je, recimo, njezina priča o organskoj proizvodnji kod nas. Kako kaže, u Srbiji je pod ovom vrstom proizvodnje nekih 11 000 hektara, što ne čini niti 0,3 posto ukupno obradive površine u zemlji. Najveći dio površina pod organ-

skom proizvodnjom, blizu 70 posto, nalazi se u Vojvodini dok se izvan ovog sustava nalazi nemali broj neobrađenih površina u Srbiji, pašnjaka i livada, pogodnih za stočarstvo i skupljanje ili uzgoj ljekovitoga bilja. Pri tomu, kaže Branka Lazić, čak i u Vojvodini, čak i kod najuspješnijih poljoprivrednika, veoma je rijedak slučaj zaokruženog ciklusa organske proizvodnje, koji – osim ratarstva, povrtlarstva i stočarstva (zašto ne i vinogradarstva i pčelarstva?) – podrazumijeva i ulaganja u seoski turizam kao izrazito perspektivne gospodarske grane. Tu su, naravno, podjednako odgovorni i država i poljoprivrednici: prva stoga što slabo radi na razvoju svijesti drugih o značaju organske proizvodnje (koja u Hrvatskoj iznosi 3,2 posto ukupno obradivih površina, a u Austriji i čitavih 15 posto!), a drugi što se sami teško odlučuju napustiti konvencionalnu i upustiti se u nešto za čim postoji sve veća tražnja u svijetu.

IDITE – DA BISTE NAUČILI!

Bez obzira na to što svi pokazatelji govore u prilog tomu da je voćarstvo naša grana poljoprivrede s najintenzivnijim razvojem (od 2000. proizvodnja voća je sa 700 000 tona povećana na prošlogodišnjih milijun i pol), profesor s departmana za voćarstvo na novosadskom Poljoprivrednom fakultetu **Zoran Keserović** kaže kako i tu ima itekako prostora za sjetvu znanja. Kao i Stoparić i profesorica Lazić, i on državu označava kao najodgovorniju za nedostatak znanja kod (dijela) voćara. A kako bi njima i moglo biti nešto jasno kada se, kaže Keserović, ministar poljoprivrede kod nas mijenja svake vegetacijske sezone dok Ministarstvo poljoprivrede vodi uglavnom socijalnu namjesto stratešku politiku u oblasti agrara. »Država mora imati ideje, viziju i razvojni koncept«, reći će Keserović. Međutim, reći će on i to da je te attribute do sada pokazalo samo Pokrajinsko tajništvo za poljoprivredu koje je – po načelu fondova Europske unije – voćarima sa svog teritorija

omogućilo da na natječajima pod povoljnim uvjetima (50 – uloženi sredstava se vraća nakon završetka investicije) dođu do danas prijeko potrebnih sustava za natanje ili protugradnih mreža, ali i novih zasada s novim sortimentima, čega u užoj Srbiji ima u značajno manjoj mjeri. Nedostaje i u Vojvodini, a napose u Srbiji, kaže Keserović, i suvremenih hladnjača kao i prerađivačkih kapaciteta za višu fazu dorade primarnog proizvoda kog, kao i u ratarstvu, uglavnom izvozimo u sirovom obliku. Svega ovoga, skoro niti u tragovima, nije bilo kada je riječ o Ministarstvu poljoprivrede (koje raspolaže s neusporedivo više ingerencija i sredstava), a Keserović dodaje kako je već dulje vrijeme kod nas veliki problem i politizacija institucija, kako Tajništva i Ministarstva tako i znanstvenih instituta. Sve to, kaže on, nije dobro jer nas dodatno koči da budemo konkurentni na europskom i svjetskom tržištu, gdje smo već odavno iz dana u dan sve slabiji. Ono što još predbacuje na dušu državnih tijela tiče se i neurađene rajonizacije u oblasti voćarske proizvodnje i na temelju toga raspodjeljivanja poticaja. Ono što je, kaže Keserović, isključivo do voćara (i poljoprivrednika općenito) jest njihova niska svijest o potrebi udruživanja i ulaganja u nove tehnologije kako bi svoju konkurentnost podigli na višu razinu. Kao primjer za to on navodi jedan konzorcij u Italiji, čijih oko 5000 proizvođača jabuka na godišnjoj razini ostvari prihod od oko 360 milijuna eura (!), dok izvoz jabuke u Srbiji, iako u konstantno uzlaznoj putanji, iznosi (tek) 55 milijuna dolara. Konačno, zaključimo ovaj tekst Keserovićem riječima: »Osobno mislim da nemamo dovoljno znanja, da se i fakulteti i instituti moraju prilagoditi nastalim promjenama, napose se to odnosi na većem radu na pozitivnoj selekciji, kao i na većem stimuliranju odlaska mladih ljudi u inozemstvo kako bi se upoznali s novim tehnologijama koje će primijeniti kod nas.«

Z. R.

ZNANSTVENI KOLOKVIJ ZKVH-A U MONOŠTORU

Otkrivanje tradicijske baštine šokačkih Hrvata

Studentice iz Zagreba predstavile rezultate svojih etnoloških istraživanja u Beregu, Monoštoru i Somboru

Studentice Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta iz Zagreba predstavile su rezultate svojih terenskih istraživanja tradicijske baštine šokačkih Hrvata u Beregu i Monoštoru koja su rađena s proljeća ove godine. Predstavljanje je organizirao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata u okviru njihova XXXIV. znanstvenog kolokvija koji je održan u Monoštoru, u ponedjeljak, 3. studenoga.

Pozdravljajući nazočne na kolokviju, menadžerica za kulturu ZKVH-a **Katarina Čeliković** istaknula je značajan doprinos profesorice dr. sc. **Milane Černelić**, pod čijim mentorstvom se ova istraživanja i organiziraju. »Da nema nje mnogo toga se o nama bi ni znalo, barem ne na onaj način kako to radi znanost«, kazala je Čeliković.

OBIČAJI, NOŠNJE, TURIZAM

Studentice iz Zagreba terenska su istraživanja provodile proljetos u Beregu, Monoštoru, ali i Somboru, gdje također žive šokački Hrvati podrijetlom iz Berega i Monoštora. Ponovni boravak u Monoštoru iskoristile su da u razgovoru s kazivačima dopune svoja istraživanja. Teme koje su studentice odabrale raznovrsne su i zanimljive. **Katarina Dimšić** prezentirala je istraživanja koja osvetljavaju ulogu svekrve u predsvadbenom običaju *rakije* i njezinu pjesmu

groktanje. »Za Monoštor i Bereg specifična je pjesma koju svekrva pjeva, i kojom prosi djevojku. Koliko sam ja upoznata, to je jedino običaj u ta dva sela. Svekrva pjeva ili 'grokti', pjeva pjesmu koja ima specifičan zaziv – 'oj', što je vjerojatano moguće da su ostaci pjesama iz dinarskih krajeva odakle su se Šokci doselili«, kazala je Dimšić.

Svečana tradicijska, šokačka nošnja, u suvremenom životu mnogo se češće nosi u Monoštoru, nego li u Beregu. »Monoštorci, ili točnije Monoštorke, svoji šokačku nošnju nose za potrebe nastupa KUD-a, na blagdane, na nedjeljnu misu, a rjeđe i na

KORIST ZA ZAJEDNICU

Profesorica Černelić podsjetila je da su etnološka istraživanja bačkih Hrvata, koja provode studenti iz Zagreba, počela 2011. godine. »Ova istraživanja imaju dvostruku funkciju. Jedna je da naši studenti

steknu istraživačku praksu, jer oni u okviru svojih nastavnih obveza odlaze na teren i istražuju teme koje uglavnom sami odaberu. Drugo, nastojmo da sve što se istraži bude korisno za zajednicu koju istražujemo, da se zabilježi i objavi te ostane kao trajni spomen«, istaknula je prof. Černelić.

Predavačice na kolokviju u Monoštoru

svakodnevne mise, a neke od žena nošnju oblače i u svatove i na 'krstike'. U Beregu je priča sasvim drugačija jer se nošnja oblači samo za nastupe KUD-a i za krizmu«, kazala je prezentirajući svoje istraživanje **Lucija Halužan**.

Razvoj ruralnog turizma u Monoštoru počeo je prije desetak godina. Motivacija za bavljenje turizmom je dodatna financijska zarada, a motivi su i osobne jake uspomene iz djetinjstva i općenito želja za očuvanjem tradicije, rezultati su do kojih je tijekom svojih istraživanja o ruralnom turizmu u Monoštoru došla **Iva Grubiša**.

OBRTI, NARODNA MEDICINA, POSMRTNE PJESME

Studentica **Sara Mikelić** bavila se narodnom medicinom i kako je rekla citirajući jednu svoju kazivačicu »koristilo se za liječenje što je tko imao«. Zova, iva, kamilica koristile su se kao čajevi, sirupi, masti i kao dodatni lijekovi. Jedna od narodnih lijekova je i svinjska mast, koja se koristila za obloge, ali i slanina koja se stavljala na rane. Mikelić

se susrela i s jednim narodnim liječnikom koji je nekada u Monoštoru vadio zube, ali i s dvije osobe u Beregu koje namještaju kosti. Zajedničko narodnim liječnicima je da svoje usluge ne naplaćuju.

U Monoštoru i Beregu još uvijek postoje ljudi koji se bave starim zanatima kao što su klompar, rogozar, ćurčija, korpar, a njih je istraživala **Martina Novosel**. »Od starih zanata danas se ne može živjeti, ali to može biti dodatna zarada. Kazivači ispred zarade ističu ljubav prema tradicijskoj kulturi i prema samoj proizvodnji navedenih predmeta. Svi moji kazivači odgovorili su da nisu sigurni koliko će se ti zanati održati«, zaključila je Novosel.

Gabriela Paradžik i **Andrea Višak** bavile su se posmrtnim običajima, s posebnim osvrtom na posmrtnu pjesmu. »Prvotna ideja bila nam je baviti se tradicijom naricanja, ali smo temu proširile, jer smo otkrile pučke pjesme koje se pjevaju u Monoštoru i Beregu, tijekom sprovoda, i one su postale centralni dio našeg rada«, kazala je Paradžik.

Z. Vasiljević

Održana Starčevačka tamburica

STARČEVO – Krajem listopada u Domu kulture u Starčevu održan je Međunarodni festival malih tamburaških orkestara. Na ovogodišnjoj četrnaestoj po redu tamburaškoj smotri, uslijed mjera štednje, sudjelovalo je do sada najmanje sastava. Ta činjenica svakako nije umanjila kvalitetu manifestacije, a sudionici su bili oduševljeni ugodnim ambijentom i gostoprimstvom domaćina. Na manifestaciji su sudjelovali tamburaši iz Starčeva, Pančeva, Novog Sada, Osijeka, Banjaluke i Velikog Senmikuša (Rumunjska). Prema ocjeni žirija, prvo je mjesto zauzeo ženski sastav *La Banda* iz Novog Sada, drugo mjesto su osvojili Banjalučani dok je treće mjesto pripalo gostima iz Osijeka. Publika je ovoga puta nagradila tamburaške mlade nade iz Starčeva, članove orkestra *Neolit* koje odnedavno predvodi **Željko Radočaj**, glasoviti starčevački tamburaš, koji je na mjestu voditelja zamijenio prerano preminulog **Peru Poljaka**.

D. M.

Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku

SUBOTICA – Pokrajinska smotra recitatora na hrvatskom jeziku bit će održana danas (petak, 7. studenoga) u Gradskoj knjižnici u Subotici, s početkom u 10 sati. Smotra okuplja recitatore iz cijele Vojvodine, a to su ili učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture ili su djeca mjesnih hrvatskih udruga kulture.

Izložba Andreje Kulunčić u Subotici

SUBOTICA – Izložba *Drugo lice demokracije* vizualne umjetnice **Andreje Kulunčić** bit će otvorena večeras (petak, 7. studenoga) u Galeriji *Dr. Vinko Perčić* u Subotici. Otvorenje je najavljeno za 19 sati, a umjetnica će ranije od 18.30 sati provesti publiku kroz izložbu. Subotičanka sa zagrebačkom adresom i respektabilnom međunarodnom karijerom, Kulunčić se nakon niza izložbi prvi put predstavlja publici u svom rodnom gradu. Umjetnica se predstavlja s pet radova u kojima problematizira simptome suvremenog društva, od ksenofobije do depresije, s posebnim naglaskom na goruće probleme naših tranzicijskih i posttranzicijskih sredina.

Kulunčić je studirala u Novom Sadu, Beogradu i Budimpešti. Docentica je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu na Odsjeku za nove medije. Do sada je izlagala na najvećim svjetskim izložbama i bijenlima poput onih u Kasselu, Frankfurtu na Majni, Istanbulu, Liverpoolu, Nju Delhiju itd.

Izložba Lipi k'o slika u Somboru

SOMBOR – UG *Urbani Šokci* iz Sombora, u okviru manifestacije *Dani hrvatske kulture 2014.*, organizira međunarodnu izložbu starih vjenčanih fotografija i nabožnih predmeta u šokačkih Hrvata pod nazivom *Lipi k'o slika*. Izložba će biti postavljena u Gradskom muzeju u Somboru, a otvorenje je večeras (petak, 7. studenoga), u 18 sati. Suorganizatori izložbe su hrvatske udruge iz Hercegsantova (Mađarska), Vinkovaca, Gajića i Baranjskog Petrovog Sela (Hrvatska), hrvatske udruge iz Berega, Monoštoru, Sonte, Plavne i Vajske te Gradski muzej Sombor.

Nakon otvorenja izložbe, u somborskoj Gradskoj kući bit će

priredjen kulturno-umjetnički program na kojem će biti predstavljen novi CD *Kraljica Bodroga* iz Monoštoru. U sklopu večeri, bit će kazivani i stihovi, a nastupit će i tamburaški sastav KPZH *Šokadija* iz Sonte.

Sajam torti, kolača i poljoprivrednih poizvoda u Monoštoru

MONOŠTOR – Treći po redu *Sajam torti, kolača i poljoprivrednih poizvoda*, bit će održan sutra (subota, 8. studenoga) u Monoštoru, u mjesnom Domu kulture, s početkom u 12 sati.

Cilj manifestacije je promocija domaće radinosti kroz poljoprivredne proizvode, prerađevine, torte i kolače, u kontekstu unapređenja i razvoja sela, akcentiranja poljoprivrede kao osnovne djelatnosti na selu, afirmiranja žena i njihovog stvaralaštva, te razvoja agro i eko turizma.

Godišnji koncert tamburaša HKPD Matija Gubec

TAVANKUT – HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta priređuje godišnji koncert svog Tamburaškog orkestra koji će biti održan u fiskalturnog dvorani Osnovne škole u Donjem Tavankutu, u nedjelju, 9. studenoga, s početkom u 19 sati. Cijena ulaznice je 100 dinara.

Festival velikih tamburaških orkestara u Rumi

RUMA – Pod pokroviteljstvom općine Ruma, a u organizaciji Saveza tamburaških društava Vojvodine i Kulturnog centra Ruma, u nedjelju 9. studenog održat će se 24. Festival velikih tamburaških orkestara. Na festivalu, koji je revijalnog karaktera, sudjelovat će orkestri iz Rume, Golubinaca, Novog Sada i Banja Luke. Program se održava u Kulturnom centru u Rumi, a počinje u 19.30 sati. Ulaz je slobodan.

S. D.

Dogovoreni brak na Bikovu

BIKOVO – Predstavljanje romana *Dogovoreni brak* **Dražena Prčića** bit će održano u nedjelju 9. studenoga na Bikovu, u vjeronaučnoj dvorani župe Uznesenja BDM. Osim autora, o knjizi će govoriti i vlč. **Julije Bašić**. Početak je u 16.45 sati.

Osječki HNK gostuje u Subotici

SUBOTICA – U idući petak, 14. studenoga, u Subotici će gostovati Hrvatsko narodno kazalište iz Osijeka s predstavom *Zeusove ljubavnice*. Ovu alegorijsku komediju **Ane Tonković Dolencić** režirao je **Ivan Leo Lemo**. Riječ je o komadu koji kroz mitske reference Zeusovih ljubavnih tumanjanja progovara o svekolikim problemima suvremenih žena. U predstavi igraju: **Aleksandar Bogdanović, Jasna Odorčić, Petra Blašković, Ivana Soldo Čabraja, Anita Schmidt, Matea Grabić, Radoslava Mrkšić, Antonija Pintarić, Ivana Gudelj, Ljiljana Krička Mitrović i Vladimir Tintor**. Predstava će biti igrana na sceni *Jadran* Narodnog kazališta, s početkom u 19.30 sati.

KNJIGE VOJVOĐANSKIH HRVATA NA BEOGRADSKOM SAJMU KNJIGA

Dokaz i trag našeg postojanja

Zvonko Sarić, Marko Kljajić, Davor Bašić Palković i Tomislav Žigmanov

Ovdašnja književna produkcija nas Hrvata jest jedan od legitimnih dokaza i tragova našeg postojanja, kazao je Zvonko Sarić

Na 59. Međunarodnom sajmu knjiga u Beogradu, koji je održan od 26. listopada do 2. studenoga, prezentirane su i knjige ovdašnjih Hrvata, uz zasebno tematsko predstavljanje recentne nakladničke produkcije NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice. Književnost vojvođanskih Hrvata predstavljena je na najvećoj književnoj manifestaciji u zemlji, ali i regiji, uz potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje.

Predstavljanje novih književnih naslova iz naklade NIU *Hrvatska riječ* održano je u četvrtak 30. listopada u sajamskoj dvorani *Slobodan Selenić*. U središtu promocije bile su četiri knjige poezije – (*intimna*) *Kronika srca* **Željke Zelić**, *Boca bez poruke* **Ante Vukova**, *Životopis jedne sjene* **Vojislava Sekelja** i *Rumeni sutoni* **Marka Kljajića** te jedna knjiga proze – zbirka kratkih priča *Mrvljenje mrve neba* **Mirka Kopunovića**.

SUVREMENI SENZIBILITET

Zvonko Sarić, v. d. urednika nakladničke djelatnosti NIU *Hrvatska riječ*, ustvrdio je kako ove knjige karakterizira suvremeni, moderan senzibilitet, nudeći nam »otkrivanja novih svjetova duhovnosti, stanja duha autora iskazanih u susretima riječi« i zrcaleći vremena u kojima živimo.

»Prije svega, to je jedna od potvrda da hrvatska manjinska kultura i književnost postoje u Srbiji, manjinska kultura i književnost koja se naravno nalazi i u sklopu naše jedinstvene, matične, nacionalne hrvatske kulture, ali i kao opstojan segment u cjelini kulture i književnosti domicilne države. Ovdašnja književna produkcija nas Hrvata jest jedan od legitimnih dokaza i tragova našeg postojanja«, kazao je Sarić.

Kako je naglasio, ostaje pitanje u kojoj se mjeri u srbijanskom kulturnom prostoru, shodno njegovim kapacitetima, prihvaćaju

kulturne vrijednosti, književna i znanstvena ostvarenja ovdašnjih Hrvata. Ali isto tako, dodao je Sarić, ostaje i pitanje u kojoj je mjeri naš manjinski kulturni prostor sposoban prihvaćati distribuciju kulturnih vrijednosti ovdašnje većinske kulture. Po njegovom mišljenju, isto pitanje o dva smjera važi i glede aktualnog kulturnog prostora u našoj matičnoj državi Hrvatskoj.

KORESPONDENTNI S TOKOVIMA

Predsjednik Nakladničkog vijeća NIU *Hrvatska riječ*, književnik **Tomislav Žigmanov** je rekao kako ovdašnja hrvatska zajednica tijekom godine producira između 25 i 35 naslova, a da NIU *Hrvatska riječ*, kao profesionalna ustanova, nastoji raditi na čvršćoj profilaciji knjiga i autora po pitanju kvalitete.

»I kada je u pitanju objavljena kvaliteta sadržaja, njegova

jezična umivenost te likovno grafičko uređenje knjiga, mislim da možemo stajati ponosno uz ono što je recentno kada govorimo o knjizi i prostoru knjige kako u Srbiji tako i u Hrvatskoj«, kazao je Žigmanov.

7. studenoga 2014.

Po njegovim riječima, recentne knjige poezije objavljene u nakladi *Hrvatske riječi* izlaze iz prostora »zavičajnog domotužja«. »Ova poezija referira na ono što je suvremena zbilja sa svim svojim izazovima i problemima. Te su knjige kompatibilne s onim što danas u svijetu poezije jeste, što svjedoči da naši najbolji odsjaji u književnom životu korespondiraju s onim što je u književnosti Srbije i Hrvatske danas živo. Na taj način naša manjinska kultura svjedoči vitalnost ne samo po

KLJAJIĆ: NEDOSTAJE NAM TIŠINE

»U ovom svijetu buke, danas nam, nažalost, nedostaje tišine i samoće. Treba ih pronaći kako bi se vratili sebi, a potom otkrili već davno otkriveno, da i nije dobro da čovjek bude sam. I u tom suodnosu – ja-ti, ti-ja, mi-oni, oni-mi, živjeti život i graditi svijet po mjeri čovjeka stvorena na sliku i priliku Božju«, kazao je Marko Kljajić, govoreći o svojoj knjizi *Rumeni sutoni*.

pitanju broja i kvalitete naših napisa, nego i po pitanju kvalitete sadržaja i poruka koje ona šalje«, naveo je Žigmanov.

U predavljanju je sudjelovao i urednik kulturne rubrike tjednika *Hrvatska riječ*, Davor Bašić Palković, koji je govorio

o knjizi (*intimna*) *Kronika srca* Željke Želić.

Predavljanju je, među ostalim, nazočio i veleposlanik Republike Hrvatske u Srbiji **Gordan Markotić**.

VOJVODINA – VIŠE OD KNJIGE

Sajamska publika je tradicionalno mogla posjetiti i štand Pokrajinskog tajništva za kulturu i javno informiranje čiji je slogan ove godine glasio: *Vojvodina – više od knjige*. Osim knjiga, časopisa i drugih publikacija na jezicima nacionalnih manjina, na štandu su predstavljene publikacije u izdanju ustanove s područja pokrajine. Prigodom posjeta ovom štandu, resorni pokrajinski tajnik **Slaviša Grujić** je ocijenio kako izdanja na čak 11 jezika pokazuju specifičnost Vojvodine, kao multinacionalne regije.

Republiku Hrvatsku je i na beogradskom sajmu ove godine predstavljala Zajednica nakladnika i knjižara (ZNAK), a na zajedničkom izložbenom prostoru predstavili su se *Medicinska naklada*, *Nova stvarnost*, *Diskont knjiga*, *Leo commerce*, *Meandar*, *Shura*, *Lektira*, *Kruzak*, *DAF* i *Kršćanska sadašnjost*. Srpsko književno društvo bilo je domaćin izaslanstvu Hrvatskog društva pisaca – **Damiru Karakašu**, **Sibili Petlevski** i **Branislavu Oblučaru**. Osim njih, sajamska je publika imala prilike susresti se i drugim autorima iz Hrvatske poput **Igora Mandića** i **Antu Tomića**, a održano je i predavljanje sajma knjiga u Puli, u kojem su, među ostalim, sudjelovao i književnik **Miljenko Jergović**.

H. R.

Glas generacije

Usrijedu, 5. studenoga, navršilo se dvadeset godina od smrti **Milana Mladenovića** (1958. – 1994.), poznatog rock glazbenika i frontmena legendarne beogradske skupine *Ekatarina Velika*.

Ova je obljetnica obilježena diljem ex-yu kulturnoga prostora prigodnim večerima sjećanja na njegov glazbeni, a gotovo jednako i pjesnički opus.

Mladenović je zanimljiv po tomu što je jedan od rijetkih rock glazbenika, pa i stvaralaca iz područja popularne, a ne visoke, akademske kulture, po kojemu su ulice pojedinih gradova u regiji dobile imena. Na području Beograda, osim jedne ulice u Zemunu, njegovo ime nosi i plato ispred Doma omladine. Poznati glazbenik od 2007. ima svoju ulicu i u Podgorici, a od prije dvije godine i u glavnom gradu Hrvatske – Zagrebu (Mladenović je inače rođeni Zagrepčanin).

Interes za djelom Milana Mladenovića s godinama nije prestao, o čemu osim slušanja njegovih pjesama, govori to da je o ovom glazbeniku i radu skupine EKV koju je predvodio, snimljeno više dokumentarnih filmova te objavljeno nekoliko knjiga. Tu valja spomenuti i kako je Mladenović također bio i član zapaženog novovalnog benda *Šarlo Akrobata* s početka 80-ih, a da je iza njega ostao i jedan album kojega je s kolegom **Mitrom Subotićem** uradio u sklopu projekta *Angel's Breath*.

Ukratko, njegovo se stvaralaštvo iznova preslušava, ali i proučava. Naime, određeni broj studenata Filozofskog fakulteta i Fakulteta političkih znanosti u Beogradu odlučio se za to da se u svojim diplomskim, ili znanstvenim radovima bavi temama vezanim za Mladenovićev glazbeni angažman.

Milan je bio glas generacije koja je, kako smatra njegov kolega **Srđan Gojković**, nosila pečat pobune protiv tabua i koju je obilježavala borba za osvajanje novih sloboda.

O Mladenovićevom značaju u kontekstu rock glazbe na ovim prostorima, svjedoče i riječi **Aleksandara Žikića**, autora biografije o glasovitom glazbeniku koja nosi naziv *Mjesto u mećavi*: »Okruženi banalnošću i nošeni izbezumljujućom borbom za opstanak, najčešće nismo u stanju prepoznati i zaustaviti se u vremenu stvari koje su zaista važne. Karijera Milana Mladenovića i Ekatarine Velike usamljen je i jedinstven primjer pravovremenog – mada ne baš u idealnom tajminu – otkrivanja istinske vrijednosti. Iz zalihe tog pozitivnog ekscesa okruženje jugoslavenske rock scene moći će još dugo crpiti dragocjene djeliće dostojanstva«.

D. B. P.

ZAKLADA HRVATSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI

Nagrada *Dragutin Tadijanović* Miroslavu Slavku Mađeru

Hrvatski književnik **Miroslav Slavko Mađer** dobitnik je ovogodišnje Nagrade *Dragutin Tadijanović* koju dodjeljuje Zaklada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU), objavila je Hina. Nagrada mu je uručena u utorak, 4. studenoga, u Slavanskom Brodu u sklopu tradicionalne manifestacije *Sjećanje na Dragutina Tadijanovića*.

Istaknuti hrvatski pjesnik akademik **Dragutin Tadijanović** (1905. – 2007.) bio je jedan od donatora Zaklade HAZU i prema njegovoj želji od 2008.

svake se godine iz posebnog fonda dodjeljuje jedna pjesnička nagrada te po jedna stipendija najboljim studentima književnosti iz Brodsko-posavske i Ličko-senjske županije.

Miroslav Slavko Mađer rodio se 1929. u Hrtkovcima, u Srijemu, osnovnu i srednju školu završio je u Vinkovcima, a 1955. diplomirao je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radio je kao profesor i ravnatelj Gradskog kazališta u Vinkovcima, a od 1965. na RTV-u Zagreb kao radijski urednik-dramaturg, te je prilagođavao književna djela za

radio, televiziju i kazališta.

Autor je više zbirki pjesama, drama, novela, kratkih priča, eseja crtica, humoreska te knjiga za djecu.

Pripada književnoj generaciji koja se početkom pedesetih godina 20. stoljeća okupljala oko časopisa *Krugovi (krugovaši)*, a prvi zbirku pjesama, *Raskršće vjetra*, objavio je 1955. U svojim djelima izrazito je vezan za zavičaj, a veliku popularnost stekla je njegova pjesma *Pjevat će Slavonija* iz 1969. koju je uglazbio **Branko Mihaljević**.

Brojna djela su mu doživjela

i uprizorenje na hrvatskim kazališnim pozornicama, a poezija uvrštena u nekoliko antologija. Književna djela su mu prevedena na poljski, talijanski, mađarski i ine jezike. Za svoje stvaralaštvo Miroslav Slavko Mađer primio je nekoliko uglednih nagrada, među kojima 1998. književnu nagradu *Vladimir Nazor* za životno djelo.

D. B. P.

SURADNJA HRVATA IZ TAVANKUTA I GARE

Potpura u znaku bunjevačkih plesova

Hrvatska manjinska samouprava iz Gare (Mađarska) prošle je godine započela suradnju s HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta. Od tada su uslijedili međusobni posjeti dvije zajednice bunjevačkih Hrvata nastanjene danas u dvije susjedne države. Hrvatska manjinska samouprava iz Gare ove je godine pozvala voditelja folklornog odjela HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta **Ivicu Dulića** da održi nekoliko folklornih probi

te u tamošnjoj folklornoj skupini postavi jedan splet bunjevačkih plesova koji se plešu u Tavankutu.

Predsjednik Hrvatske samo-

uprave u Gari **Martin Kubatov** o ovoj je suradnji kazao: »Danas u Gari živi oko 150 bunjevačkih Hrvata i svake godine nas je sve manje. S Tavankutom odr-

žavamo jako dobre prijateljske odnose i on nam je svojevrsni uzor. Zbog toga smo pozvali njihovog plesnog voditelja, kako bi našim članovima prenio barem dio izvornog folklora koji se među bunjevačkim Hrvatima u Tavankutu još uvijek njeguje. Ovaj radni susret nastavak je suradnje s Tavankutom koju smo započeli prošle godine. A tu suradnju želimo i dalje nastaviti na obostrano zadovoljstvo.«

M. G.

DRŽAVNI URED ZA HRVATE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

Natječaj za nakladničku djelatnost!

Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske raspisao je javni natječaj za financiranje programa i projekata vezanih uz nakladničku djelatnost, izdavanje časopisa, publikacija i ostalih javnih glasila na hrvatskom jeziku koji promiču veze iseljene i domovinske Hrvatske.

Natječaj i prijavna dokumentacija dostupni su na internetskoj stranici Državnog ureda (www.hrvatiizvanrh.hr).

Prijave se dostavljaju poštom na adresu: Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske;

Trg hrvatskih velikana 6.; 10 000 Zagreb ili na e-mail adresu: iseljenistvo-projekti@hrvatiizvanrh.hr.

Rok za podnošenje prijava počinje teći od dana objave Natječaja na internetskoj stranici Ureda i traje zaključno do 20. studenoga 2014. godine. Za sva dodatna pojašnjenja u svezi ovoga natječaja, organizacije hrvatskog iseljenništva se mogu javiti na e-mail adresu: iseljenistvo-projekti@hrvatiizvanrh.hr.

JEDAN OSVRT NA UPRAVO PROŠLE IZBORE ZA HNV

Izbori su izbori, ne treba im u zube gledati

Da vidimo malo kako je stvar izgledala sa strane, a i pomalo iznutra. U predizbornoj kampanji se već vidjelo da će se pojaviti dvije izborne liste, jedna stara i jedna nova. Počelo je žestoko predizborno nadmetanje, koje su, istini za volju, pratili najbliži rođaci, prijatelji i izravno zainteresirani za izbore. Dobro, pa i nije tako loše s obzirom da su to ipak manjinski izbori za nacionalna vijeća, o kojima barem 75 posto pučanstva Srbije nema pojma ni da postoje, a tek o tomu

sobni, rigidni, ali ajde pripišemo to normalnoj predizbornoj retorici, bitno je da nije bilo kakvih drugačijih okršaja. Diplomacija matične države je bila pristojno uzdržana, razgovarala je sa svima koji su to htjeli, ali miješali se nisu, barem ne javno. Sreća da je bila nenadano kratka kampanja pa se nisu mogle odigravati neke velike *prljavoće*, dok su se akteri izborne scene snašli, eto ti nedjelje i izbora. Država je sve organizirala. Nema prepisivanja, na neutralni teren, direktno u Beograd,

nje podrške listama... Neki nisu zadovoljni položajem na listi, neki se nisu ni pojavili na listi, neki iznenađeni... Dobro, ipak na listama su svi *oni koji treba da budu*. Elektori svi tu, 132 komada, nitko se nije ni razbolio, valjda zbog Beograda, što li!? Onda pauza, da se još jedanput nešto provjeri. U Skupštini jeftina kava, jedino su *duhandžije* slabo prošli. Vani košava, ali zarad strasti prema nikotinu i to se podnosi. Na sljedećoj pauzi ručak u Skupštini. E, to je tajna 100 posto odaziva elek-

jedno?! Slijedi detaljno pojašnjenje, al opet dvoje nije razumjelo i zabrljali, a možda i nisu?! Nisu bili zadovoljni, nije im se dopala nijedna lista, što li? Što god da jeste, a eto bilo je i takvih, možda je u Dvorani ovog visokog doma bilo i više takvih, ali srećom da se ljudi drže onog što su potpisali. Istini za volju, neki su dugo razmišljali dok nisu potpisali, ali kad su potpisali onda su se toga i držali. No sve su to *demokratski procesi i tečevine*. Općenito gledajući demokracija je divna stvar

Izbori za HNV 2014.

što rade... Ono što je bio problem predizbornih aktivnosti ovaj put, jeste ovjera 60 potpisa za određenog elektora i tu su pojedinci već imali ozbiljan problem i vrlo brzo je bilo jasno da će onaj tko ima organizaciju i jače osobne interese biti uspješniji. Tako je i bilo. Bilo je i malo verbalnih »prljavoća« u izjavama, pojavili su se izrazi tipa *novohrvati, borba za sinekure* (nismo znali da i toga ima kod nas, upućujem poštovanog čitatelja da pažljivo prouči značenje riječi sinekura), *nespo-*

pa u Skupštinu, pa gužva, pa Makedonci i čudo jedno. Država je jedino zaboravila malo potaknuti kampanju i objasniti svojem pučanstvu što se to u biti događa. No, nije to uradila ni onima koji su imali prave izbore, a ove elektorske je i onako gledala ko' majka neplanirano dijete. Bilo kako bilo, elektori su se domogli dvorane i posjedali. Da, posjedali i odmah je bilo jasno, kako su posjedali... Jedna strana krcata, druga, hm... Recimo, manje krcata. Puno manje krcata. Čitanje listi, čita-

tora. Na prošloj elektorskoj skupštini u Subotici toga nije bilo, a sigurno im je netko dojavio da će biti u Beogradu... A možda i nije. Politika je lijepa – uredan prostor, zagrijan, klimatiziran, dobri konobari, pa ni hrana nije loša, a sve jeftino... Tko onda ne bi poželio biti narodni zastupnik? Sve jeftino, samo plate visoke... E sad je jasno zašto se ljudi toliko upiru da uđu u *visoku* politiku. Onda biranje, dvije linije: ovdje upisati ime, ovdje broj. Nedoumica: ime ili broj, ili obadva, jel dovoljno samo

i daje brojne mogućnosti. Još da ima precizne upute za uporabu, gdje bi nam bio kraj...

Završio je izborni dan, rezultat nije bio upitan, pitanje je bilo samo kolika će biti razlika... I eto uz pomoć sluga Božjega oca **Gerarda** i ostalih okolnosti *habemus* novi HNV... Neka mu je sretan rad. Umorni i, manje više zadovoljni, elektori napuštaju Beograd u kasnim poslijepodnevним satima... Baš kao vođeni cvjetovi.

Zvonko Tadijan

KAPITALNA INVESTICIJA U ŽUPI SV. LOVRE U SONTI

Dobra suradnja crkve i lokalne zajednice

Koncem listopada započeti su radovi na eliminaciji vlage iz zidova Crkve svetog Lovre u Sonti. Ova kapitalna investicija realizirat će se u dvije faze, a ukupna cijena materijala i radova iznositi će 1,8 milijuna dinara, uz neograničenu garanciju za izvedene radove. Izvođač radova, *Hidroizolacija Živanović* iz Sombora izradu horizontalne hidroizolacije zidova vršit će specijalnim strojem s dijamantskom sajlom, a ovisno o debljini zidova i ručnim strijevima. U rezove se ubacuje specijalna ekspanzirajuća masa, a u nju se utiskuju atestirane plastične *Igrostop* šine po tehnologiji talijanske firme *Commer*. Veliku potporu ovoj investiciji dala je i lokalna zajednica.

Na prethodnoj sjednici Savjet MZ Sonta odobrio je 300 000 dinara za ovu namjenu, a potom je i predsjednik općine Apatin, dr. **Živorad Smiljanić**, odobrio dodatnih pola milijuna dinara iz općinskog proračuna. Sončanski župnik vlč. **Josip Kujundžić**, poslije iskustva s rješavanjem istih problema u crkvama župe Vajska – Bođani, preza-dovoljan je ovakvim razvojem situacije.

I. A.

Caritasova pomoć za Jamenčane

Caritas katoličke crkve srijemske biskupije uz organizaciju župnika u Šidu **Nikice Bošnjakovića**, u srijedu, 29. listopada, donirao je 24 od ukupno 100 ležajeva koji će u narednom periodu biti isporučeni za mještane Jamene, koji su najviše pogođeni svibanjskim poplavama. Kako je prilikom posjete Jameni toga dana izjavio direktor Caritasa **Jozo Duspara**, radi se o donaciji koju je dao Caritas Hrvatske, potpomognut Caritasom *Bolzano Brestanone* iz Italije, Caritasu Srbije, za poplavljene obitelji u cijeloj Srbiji. Jedan dio te donacije isporučen je nedavno, kada su mještanima Jamene isporučene koke nosilje, a nakon ove donacije ležajeva, očekuje se pomoć Jamenčanima i u vidu ogrjevnog drveta. Prije doniranja mještanima Jamene, predstavnici Caritasa posjetili su najugroženije kuće i opredijelili se za 100 domaćinstava koje su prema njihovoj procjeni najugroženiji, i svakome od njih donirali po jedan ležaj: »Radi se o akciji pri kojoj su vjernici katolici širom Hrvatske prikupljali za poplavljene. Jedan dio te donacije oni su dali

za poplavljene u Srbiji. Dio od toga, mi smo izdvojili za poplavljene u Jameni. Prilikom odabira kuća vodili smo se socijalnim momentom i to su uglavnom siromašne obitelji, čije su kuće i pokućstvo nastradali u poplavama. Mislim da je ova donacija vrlo značajna za ljude ovdje i za dobre odnose među njima. Svjesni smo koliko je teška situacija na prostoru Srijemske biskupije. Donacija hrvatskog naroda je svakako jedan znak dobrog suživota i vrijednosti koje su potrebne današnjem svijetu, kako bi bio ljepši, a odnosi na ovim prostorima bolji, uz želju da pomirenje bude na djelu«, istaknuo je Jozo Duspara.

S. Darabašić

Crkva u Ridici na meti razbojnika

Utorak, 21. listopada, mještani Ridice primijetili su da je rimokatolička crkva ponovno obijena, po treći puta u posljednjih desetak godina te su obavijestili policiju i vlč. **Antala Egedija**. Kako je ova vjerska zajednica u Ridici malobrojna i broji oko dvjesto vjernika, nema svećenika sa stalnim boravkom u mjestu pa brigu o crkvi preko tjedna vode požrtvovani vjernici. Prema riječima vlč. Egedija, župnika u Lemešu, koji službeno obilazi i Ridicu ukradeni su kalež, plitica, zvonice izrađeni od plemenitih materijala, posude za vino i vodu te drugi sitni inventar. Izvršena je premetačina u sakristiji i na koru u potrazi za vrijednim stvarima. Vjernici izražavaju nezadovoljstvo i polažu nadu da će nadležne službe učiniti da se otuđeni predmeti vrate, a krivci privedu pravdi.

Ž. Z.

Proslava 20. obljetnice Zvonika

Katolički mjesečnik *Zvonik*, ove godine obilježava 20. godina postojanja i izlaženja. Ovim povodom uredništvo priređuje proslavu koja će biti održana 14. studenoga u Velikoj vijećnici Graske kuće u Subotici s početkom u 19 sati. Na proslavi će govoriti **Tomislav Vuković**, novinar zagrebačkog *Glasa Koncila*, dr. sc. **Jasminka Dulić**, urednica *Hrvatske riječi* i glavni urednik *Zvonika* vlč. **Dragan Muharem**.

U programu će nastupiti *VIS Proroci*, ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* iz Monoštora i zbor *Collegium Musicum Catholicum*.

Promocija CD-a Božje djelo

Promocija prvoga nosača zvuka moderne duhovne glazbe vokalno-instrumentalnog sastava *Proroci* pod nazivom *Božje djelo*, bit će održana u subotu 8. studenoga u sportskoj dvorani Srednje tehničke škole *Ivan Sarić* u Subotici s početkom u 19.30 sati. Gosti ove promocije bit će *Apostoli mira* – duhovno glazbeni sastav iz Zagreba, kao i *Mihovil Gospel Choir* iz Splita. Ulaz je slobodan.

VIJESTI

Poziv na II. susret neoženjenih i neudatih osoba

Susretu neudatih i neoženjenih vjernika katolika, II po redu bit će održan u nedjelju 9. studenoga. Svetište Marije pomoćnice kršćana i duša u Čistilištu, otkrivajući svoje poslanje među mnogim Svetištima želi uz zagovor Marije Majke i pomoćnice, upravo biti mjesto susreta i obraćenja – odluke za ženidbu ili udaju onih koji su prešli 30-tu i 40-tu godinu života.

Program počinje u 10 sati.

Biskupijska duhovna obnova za mlade

Mladi subotičke biskupije organiziraju duhovnu obnovu na temu »Kako živjeti svoju vjeru. Teorija u praksi« predavač će biti poznati studentski kapelan iz Zagreba don **Damir Stojić**, a duhovna obnova će biti održana u prostorijama HKC *Bunjevačko kolo* u Subotici 15. studenoga. Prijaviti se može do 12. studenoga kod: **Marije Kujundžić** 061/320-58-95, **Ivane Stantić** 065/876-86-80, animatora Subotičke biskupije, na župama sv. Rok, Marija Majka Crkve, kod vjeroučitelja srednjih škola, kao i kod župnika u Sonti, Selenči, Baču, Somboru, Vajskoj... više informacija možete dobiti i na Facebook profilu Mladi Subotičke biskupije.

Cijena sudjelovanja iznosi 250 dinara i u to su uračunati sendvič, voda, čaj i slatko. U slučaju da bude radna subota svi srednjoškolci će dobiti opravdanja.

Piše: dipl. theol. **Ana Hodak**

U svom kalendaru Crkva odvaja dan za slavlje blagdana Posvete Lateranske bazilike. Pozadina ovog blagdana povijesnog je karaktera. Naime, car **Konstantin Veliki** na području bivših vojarni u Rimu dao je sagraditi baziliku posvećenu Presvetom Spasitelju, a pokraj nje krstionicu. To je prva crkva koja je bila posvećena. Car je i palaču obitelji Lateranus dao na korištenje rimskom biskupu za njegovo sjedište. Tako je više od deset stoljeća Lateran bio sjedište poglavara Crkve, a tek od 15. stoljeća to postaje Vatikan. Od 10. stoljeća bazilika nosi i dodatno ime sv. Ivana Krstitelja, pa nam je i do danas ostala poznata kao Bazilika svetog Ivana Lateranskog. U njoj je održano pet općih crkvenih sabora, na kojima su donesene mnoge i danas važeće odluke te joj i to daje važnost u katoličkom svijetu.

Posveta Lateranske bazilike od strane pape Silvestra I. 324. godine, zbog njene teološke vrijednosti i druge važnosti u povijesti kršćanstva, ostaje u crkvenom kalendaru zabilježena kao Gospodnji blagdan. Svojim značenjem on nas upućuje na razmišljanje o Crkvi, o sebi i o prvim kršćanskim vremenima i kršćanima koji su unatoč svemu što je bilo protiv njih, ostali kao trajni svjedoci kršćanske revnosti i žrtve za Krista.

CRKVA JE VIŠE OD GRAĐEVINE

Slavlje posvete Lateranske bazilike kao jedne prekrasne

Posveta Lateranske bazilike

crkvene građevine s velikom povijesnom i teološkom vrijednošću slavlje je onoga što je Crkva postala od jedne male progonjene zajednice. Ovaj blagdan je veza između različitih etapa u povijesti Crkve. U toj povijesti ona je od progona i prolijevanja krvi mučenika došla do zajednice koja broji milijune svojih članova, koja je priznata po cijelom svijetu, koja ima ugled i društveni utjecaj. No, snaga Crkve nije u tome, njena je snaga u Kristu, raspetom i uskrsnulom, koji je njena glava, njen kamen zaglavni. Snagom Krista Crkva je mogla odoljeti različitim kušnjama u prošlosti, a kršćani su pored svega svojom revnošću, bratskom ljubavlju i vjerom uspjeli privući tolike nove članove.

Iako blagdan posvete Lateranske bazilike u svom nazivu časti jednu građevinu, on slavi Crkvu kojoj je ta građevina u službi, te podsjeća da su sve naše vebne građevine, koje odišu sjajem i raskošnošću, koje svojim ozračjem pružaju čovjeku odmak od svakodnevnog u susretu sa Svetim, svjedoci vjernosti Bogu naših predaka i poziv da u tom istom duhu vjernosti i danas nastavimo služiti svome Stvoritelju i Spasitelju. Ali, susret s Božjom prisutnošću u njegovom hramu – crkvi, nije nešto što treba ostati unutar njenih zidova. Bog želi biti prisutan u svijetu, želi se susresti sa svakim čovjekom i to po onima koji njega susreću u svetosti crkvenog prostora.

MI SMO ŽIVO KAMENJE

Prekrasne crkve u opasnosti su da postanu samo spomenici kulture, sjećanje na prošla vremena i čuvari znamenitih umjetničkih djela, ako iznutra nisu ispunjene Crkvom, zajednicom

koju je ustanovio Krist, kojoj je On kamen zaglavni, a svaki je vjernik njen živi kamen. Živo kamenje postajemo po Kristu, po njegovom tijelu, po susretu s njim u euharistiji, vjerujući da je on zaista među nama prisutan na tom slavlju susreta Boga i njegovog naroda. Blagujući tijelo Kristovo pod prilikama kruha i vina postajemo živo kamenje koje čini Crkvu unutar hrama koji po tome ispunjava svoju svrhu i postaje simbol susreta i zajedništva te svjedok vjere zajednice koja se u njemu okuplja.

U slavlju ovog blagdana važno je skrenuti pozornost i na riječi sv. Pavla: »Božja ste građevina« (1Kor 3, 9c). Nije samo hram, tj. crkva Božja građevina, o kojoj vodimo računa da svojom ljepotom i sjajem bude dostojna kuća Božja. Još vrijednija Božja građevina je svatko od nas, jer smo i sami mjesto Božjeg prebivanja: »Hram ste Božji i Duh Božji prebiva u vama. Ako tko upropašćuje hram Božji, upropastit će njega Bog. Jer hram je Božji svet, a to ste vi« (1Kor 3, 16-17). Dakle, i sami moramo biti dostojno mjesto Božjeg prebivanja. Ono što nas čini nedostojnima, što nas upropašćuje kao Božji hram je grijeh koji onečišćuje naše tijelo i našu dušu.

Kao živo kamenje Crkve i kao hram u kojem prebiva Bog svojom prisutnošću u svijetu trebamo učiniti Boga prisutnim. Naši hramovi svjedoče o postojanju vjere jednog naroda, tako i naši životi trebaju svjedočiti o našoj vjeri. Mi smo živo kamenje i živi hramovi, tako i naša vjera mora biti živa u odbacivanju grijeha, u djelima milosrđa, u zajedništvu, u susretanju s Bogom, kao što je bilo u prvim kršćanskim zajednicama.

DRUGI HOLYWIN U SUBOTICI

Misionarka ljubavi

»Nije važno koliko radiš, već je važno koliko ljubavi unosiš u ono što radiš i koliko to daruješ drugima« bl. Majka Terezija

Večer prije blagdana Svih svetih, 31. listopada, mladi Subotičke biskupije, kao i prošle godine organizirali su *Večer svetaca*, nasuprot noći vještica. Mladi su odlučili pozvati vjernike na svojevršno bdijenje, na radosno i duhovno zajedništvo pred velike blagdane.

Da su ovakva okupljanja potrebna govori podatak da je dvorana HKC *Bunjevačko kolo*, gdje je *Večer svetaca* održana, bila ispunjena do posljednjeg mjesta.

Entuzijazmu mladih iz župe *Marija Majka Crkve* priključili su se mladi i djeca iz drugih župa, koji su za kratko vrijeme pripremili izvrsnu predstavu po zapisima **Majke Terezije** iz Kalkute, kojoj je ova večer svetaca bila posvećena.

NA SVETOST SMO POZVANI!

Razmišljanje o utjecaju noći vještica i utjecaju večeri svetaca iznio je mladomisnik vlč. **Dražen Dulić**, koji je pojasnio zašto se organizirala ova večer. »Cilj nam

je obnoviti običaj okupljanja na molitvu i bdijenje uoči velikih svetkovina. *Holywinom* se želi mlade pozvati na zajedništvo i molitvu te im pokazati da su pozvani na svetost. Sveci su također bili obični ljudi, ponekad slabi i grešni, ali i strpljivi i ponizni, ustrajni u ljubavi i svjedočenju vjere. Ovim bdijenjem Crkva se pridružila inicijativi na koju je i Vatikan pozvao vjernike diljem svijeta – bojkotu noći vještica, koji je zadnjih nekoliko godina kao uvozni marketinški blagdan Amerike, preplavio škole, vrtiće, kafiće. Noć vještica okarakterizirana je kao opasni antikiršćanski praznik – proslava straha i smrti«, pojasnio je Dulić i dodao: »Ne možemo slaviti noć vještica, a istovremeno se prikazivati kao katolici, jer noć vještica je tama, zlo, laž, obmana, marketinška varka našeg najvećeg neprijatelja koji krade duše. A blagdan Svih svetih je dan u kojem slavimo sve one svete koji na nebu mole za nas. Blagdan u kojem odajemo poštovanje svima koji su otišli s ovoga svijeta u milosti Božjoj.

Molitva je svjetlo, vjera je ljubav koja ne uzima ništa, a daje sve.

Ne dozvolimo da nas privlače vještica, vješci, vradžbine, nedajmo se u okrilju tame, stanimo na kraj crnilu ovoga svijeta koji nas odvaja od izvora«, jasno je poručio vlč. Dulić.

ŽIVOT MAJKE IZ KALKUTE

Prije 17 godina preminula je u cijelom svijetu znana žena, sitnoga stasa i širokog osmjeha, koja je cijeli svoj život posvetila drugima, blažena Majka Terezija iz Kalkute. Časna sestra albanskog podrijetla te indijskog državljanstva pod imenom **Agnes Gonxha Bojaxhiu**, poznatija pod imenom Majka Terezija, najveći dio života provela je u

Indijskom gradu Kalkuti prvotno kao sestra Loretskog reda, dok je 1950. godine osnovala novi red u okrilju katoličke crkve pod nazivom *Misionarka ljubavi*. Samo za njezina života, redu se pridružilo preko tri tisuće sestara. Dobitnica je Nobelove nagrade za mir, te brojnih nagrada i priznanja, a 19. listopada 2003. godine **Papa Ivan Pavao II.** proglasio ju je blaženom. Isječke iz njezina života pod naslovom *Misionarka ljubavi* odglumili su mladi i djeca i na taj način prisutne upoznali sa životom blaženice, koja je za svoga života širila ljubav i radost. U ulozi Majke Terezije izvrsno se snašla **Katarina Piuković**, a da bi predstava u potpunosti bila izvrsna potrudili su se i **Ana Piuković**, **Davorin Horvatski**, **David Dujak**, **Terezija Sekereš**, **Ivana Gabrić**, **Dario Tumbas**, **Jasmina** i **Ivan Vukov**, **Neven** i **David Ivandekić**, **Oliver Kajari**, **Josip Jaramazović**, **Majda Stantić**, **Luka** i **Marko Gabrić**, **Dario Marton**, **Josipa Ivković** i **Čedomir Lišić**, uz pomoć **Marije Vidaković**. Za glazbu je bila zadužena **Ana Dulić**, za scenografiju **Aleksandar Rajić**, za rasvjetu **Dušan Balažević**, dok su za kostime bile zadužene **Kristina Ivković** i **Nataša Stipančević**, tehnička podrška bio je **Oliver Kajari**, dok dramaturgiju zapisa i režiju potpisuje **Nevena Mlinko**.

Ž. Vukov

Razvitak Primorske Hrvatske

Nakon **Bornine** smrti knez u primorskoj Hrvatskoj postaje **Vladislav** (821. – 835.), koji je izabran po želji hrvatskog naroda, a za kneza ga je potvrdio franački car **Ludovik** u Achenu. Najznačajniji zapisi o ustoličenju kneza Vladislava nalaze se u dijelu *Annales regni Francorum* u kojem se također navodi da je Vladislav vladao kao franački vazal. Kneza Vladislava naslijedio je knez **Mislav** (835. – 845.) čiji je početak vladavine obilježio sukob a Mlečanima. Točan povod sukoba nije poznat ali se zna da je mletački dužd **Pietro Tradonico** 839. godine krenuo ratnim brodovima prema hrvatskoj obali gdje se sukobio s mornaricom kneza Mislava, nakon izgubljene bitke mletački dužd sklapa primirje s Mislavom, također pod nepoznatim uvjetima. Tijekom vladavine kneza Mislava dolazi do jačanja i bolje organiziranosti hrvatske vojske, kako na moru tako i na kopnu, Mislav koji je vladao iz Klisa imao je veliki broj pješaka, konjanika kao i ratnih brodova. Godine 840. sve veću prijetnju primorskim gradovima na Jadranskom moru predstavljali su arapski gusari koji nakon pobjede 841. godine nad mletačkom mornaricom kod mjesta Tarent (koje se nalazi na ulazu u Jadransko more) s 36 brodova uplovili u Jadransko more. U svom pohodu arapski gusari zapalili su i opljačkali Osor (na otoku Cres), Budvu, Kotor i u cijelosti porazili mletačku mornaricu kod otoka Susak nedaleko od Lošinja.

KNEZ TRPIMIR

Nakon kneza Mislava knez Primorske Hrvatske postaje Trpimir (845. – 864.), utemeljitelj dinastije Trpimirovića koje je uz manje prekide vladala Hrvatskom sve do kraja 11. stoljeća. Knez Trpimir formalno je priznavao vrhovnu vlast franačkog cara **Lotara**, ali je vladao samostalno kao jak vladar, sebe je nazivao »pomoću Božjom knez Hrvata« (*dux Chroatorum iuvatus munere divino*). Na početku svoje vladavine knez Trpimir sukobio se s Bizantskim gradovima na području Dalmacije (Split i Trogir), gdje je uspješno pobijedio bizantsku vojsku. Vladavinu kneza Trpimira obilježio je i rat s Bugarskom koja je 855. godine napala Hrvatsku. Dvije vojske su se sukobile na području sjeveroistočne Bosne što pokazuje da se Primorska Hrvatska tijekom vladavine kneza Trpimira prostirala i na području Bosne. O graničenju Primorske Hrvatske i Bugarske

Darovnica kneza Trpimira

govori i to što su pape bugarskom knezu **Mihajlu Borisu** slali svoje poslanike preko Primorske Hrvatske, moleći hrvatske knezove da poslanike otprate do bugarske granice. Iz vremena kneza Trpimira datira i najstariji spomenik hrvatskog prava *Trpimirova darovnica* iz 4. ožujka 852 godine, to je ujedno i najstarija isprava s dvora hrvatskih vladara. Nažalost povelja nije sačuvana u izvorniku, već u pet prijevoda od kojih je najstariji iz 1566. godine. U povelji Trpimir potvrđuje posjede što je Splitskoj nadbiskupiji podario njegov prethodnik Mislav, te joj još daruje crkvu sv. Jurja u Putalju i neke posjede s pripadajućim kmetovima. Također iz darovnice se može zaključiti da je Primorska Hrvatska feudalna država i da je hrvatski vladar imao svoju strukturu vlasti u koji su spadali njegovi dvorjani i vojno-upravni službenici (župani, dvorski kapelani i drugi).

KNEZ DOMAGOJ

Premda je knez Trpimir imao tri sina: **Petra**, **Zdeslava** i **Mutimira** na kneževsko prijestolje dolazi knez Domagoj (864. – 876.), član druge obitelji čiji su se posjedi nalazili u okolici Knina. Promjena na hrvatskom kneževskom prijestolju nije prošla mirnim putem što su iskoristili Mlečani koji su sa svojom mornaricom 865. godine napali Hrvatsku te je Domagoj bio prinuđen sklopiti mir pod mletačkim uvjetima. Početkom vladavine kneza Domagoja dolazi do osnivanja hrvatske biskupije u Ninu koja je podvrgnuta papi, za razliku od biskupa u dalmatinskim gradovima

koji su potpadali pod carigradskog patrijarha. Ovim je čitav hrvatski teritorij pripao ninskoj biskupiji odnosno podložan papi kao vjerskom poglavaru. Smrću cara **Ludovika II.** 875. godine Hrvati su podigli ustanak i poslije rata kako na kopnu tako i na moru uspjeli se osloboditi franačke vrhovne vlasti premda je ona često bila samo formalna. Tijekom ovog ustanka umro je knez Domagoj (876.), koga je u kratkom periodu naslijedio njegov sin čije se ime ne može sa sigurnošću točno potvrditi, ali je pretpostavka na temelju mletačkih zapisa da se zvao **Iljko**.

KNEZ ZDESLAV

Dvije godine nakon Domagojeve smrti na hrvatsko kneževsko prijestolje dolazi Zdeslav, sin kneza Trpimira koji se u doba Domagojeve vlasti sklonio u Carigrad. Knez Zdeslav je na kneževsko prijestolje došao uz pomoć bizantskog cara **Bazilija I.**, što je značilo da priznaje njegovo vrhovnu vlast. Većina Hrvata nije bila zadovoljna smjerom politike kneza Zdeslava, posebice jer je hrvatska crkva sa središtem u Ninu došla pod vrhovništvo carigradskog patrijarha onako kako su bili i biskupi u dalmatinskim gradovima. Ono što je bitno napomenuti jest da u to doba crkve nisu bili razdijeljene u dva tabora (katolička s centrom u Rimu i pravoslavna s centrom u Carigradu) kao nakon raskola 1054. godine, stoga se ne može govoriti o pravoslavlju i pravoslavnom stanovništvu u dalmatinskim gradovima kako neki povjesničari tvrde.

IZ ŽIVOTA SALAŠARA: POGOĐENA ČELJAD

Piše: Alojzije Stantić

Nadničar

I motika je pomagala
rast kuruzima

Nadničari su siromašnija čeljad koja nemaje dosta svog imetka, a ni stručnog znanja od kojeg mogu živiti, pa za život zarađivaje nadnicom el drugom rade kraće vrime slobodnom pogodbom. Nadnica je prost (jednostavan) poso kojeg odrasla čeljad rade od jutra do mraka, na njivi obično sa svojim ručnim sersamom. Najviše rade u poljodilstvu kad u kratkom vrimenu triba što prija uraditi poso za kojeg poslodavac u domazluku nema dosta rukivi svoje čeljadi el ga nije bio kadar (znao) uraditi. Poso se u podne prikido za užnu, a dok su dani bili duži nadničar je posli užne malo otpočivo. Poslodavac je nadničara kosti-ro s tri ila, a uveče posli večere ga isplatio hamade (skoro) uvik gotovinom. Na njivi su radili svojim ručnim sersamom (motika, kosa i sl.), a u složenijem poslu i s gazdinim sersamom (sikira, pila i sl.). Poslodavac je za dana više puta nadziro poso, obično je zahtivo da čovik radi, polagano, al tako od počela do kraja.

POGAĐANJE

Sa nadničarom koji je kod poslodavca radio i drugi poso npr. ris (ručnu žetvu), brao kuru-

ze i dr., poljodilac je znao udivaniti da će mu što god odraditi s konjima tj, uradiće mu sa zapregom i svojim sersmajom (opremom): uzorati će manju njivu, izvući đubre (stajnjak) iz korlata na njivu i sl. Obično je gazda uveče posli isplate kazo nadničaru da li će i sutra raditi. Ako je poso trajao više dana, nadničar samo iz njemu poznati razloga sutradan nije bio obavezan doći raditi, odustao je od nadnice.

Poso u nadnicu radio se jedan el više dana. Ako je nadničar furtom (stalno) radio, npr. kopanje kuruza, onda je posli okrećanja na jednu duž (1 d = ~ 400 m) mogo zastati, malo otpočiniti i popušiti duvan (cigaretlu el čibak duvana [lula s kratkim kamišom]).

Ako se poso nije radio cio dan onda se pogađo po opisu (spremanje avlije, odbacivanje sniga i sl.) i vrimenu koliko će se raditi. Za poslove od nikoliko sati poslodavac nadničara nije kosti-ro (hranio). Taki poslovi su se najčešće radili u naseljima: spremanje ogriva - pilanje, cipa-nje drva i sl., sitniji židarski poso na zgradi i sl.

Za poslove koji su se najduže radili npr. kopanje kuruza, nadničari su se za poso nudili oku-

pljeni na tzv. berzi, na stalnom mistu u varoši (Subatici) kad god kod kipa sv. Trojstva (u parku priko puta Bate [danas Boreli]). U Bajmaku su nudili svoju uslugu okupljeni nuz ogradu isprid ondašnje *Zvekanove mijane*, blizu spomenika sv. Trojstvo. Posli sat i malo više čekanja ako nadničare nisu pogodili, očli su svojim putom da vrimu provedu korisnije od čekanja.

POSLO VELIKI POSLOVA

Posli obavljani veliki poslova kad su se nadničari najviše tražili, bilo je med njima dosta koji su se nudili za bilo koji drugi poso npr. u proliće i liti za tovarenje u kola đubreta (stajnjaka) za torenje (gnojenje) njiva. Imali su posla i za godišnje održavanje zidova nabijanice i često za izvrćanje valjaka (čerpića, za pečenje ciglje). Imali su posla i u jesen za ispomoć manjim gazdama da se do makar na kratko zaledio, s domaćom čeljadi su kosili trsku, da se pokosi dok je do (trska) zaledena.

Stalni pudari su u održavanju vinograda u proliće od odgrćanja čokoća, do njegovog zagrcanja

prid zimu, vazdan imali posla. To je kazivano izrekom: vinograd voli lad vinogradara, znači zato u njemu ima svaki dan posla. Vridan pudar je s tim poslom izašo na kraj, al su za sadnju el obnovu čokoća pisak privlačivali (duboko prikopavali – najmanje na tri ašova [~ 75 cm]). Za taj poso su pogađali nadničare, a danas to rade traktorom i plugom za taj poso.

Med nadničarima je bilo i đuturaša (atojaša), koji su se pogodili za poso kojeg će uraditi u akordu (đuturi), o svom kostu (ráni), za udivanjenju gotovinu novaca, npr. ispihati i iscipati 2 m³ drva po viđenju, makar koliko vrimena traje poso i sl.

U to vrimu nadničarima obično nisu davali nikako piće (alkohol), a poslodavci koji su imali vinograd i napekli rakije, katkad su prija večere ponudili i čašicu rakije koja se malo pije pa su je više imali. Vino su ritko kad nudili, njegov su sami popili, tušta nji su berbu vinograda dočekali s praznim vinskim buradima. I med gazdama je bilo škrtica, al i izdašniji ljudi, pa su nadničari svakako prolazili, s boljom el sa slabijom ránom, al su se više otimali (rado išli) raditi kod izdašnijih gazda.

UZ OBLJETNICE ROĐENJA DVOJICE HRVATSKIH VELIKANA

Otkriće biste dr. Josipu Andriću u Plavni

Ove se godine obilježava 120. obljetnica rođenja **Josipa Andrića** i 90. obljetnica rođenja njegova nasljednika u području glazbe, umjetnosti i kulture, **Julija Njikoša**. Pred nama je fotografija nastala 31. kolovoza 1969. godine, prigodom otkrića spomen-biste dr. Josipu Andriću u Plavni, koja je bila povod sjećanja na ovaj veliki kulturni događaj u ovom malom bačkom selu. Juliju Njikošu je ovo bio drugi posjet Plavni, nakon što je u njoj boravio na praiizvedbi Andrićeve operete *Na vrbi svirala*, 1. veljače 1956. godine.

U *Matošu* smo pronašli novinski napis **Juraja Lončarevića** pod naslovom *Simpozij o radu skladatelja i književnika Josipa Andrića*, u kojem je ovaj poznati književni kritičar opisao ovaj radosni događaj ne samo za Plavanjce, nego i za sve šokačke i bunjevačke Hrvate u Vojvodini:

»Dne 30. kolovza ove godine održan je u motelu Ristovača u blizini Bača u Vojvodini simpozij o životu i radu dr. Josipa Andrića, glazbenika, književnika i publiciste. Dr. Andrić, koji je umro prije dvije godine, posebno je svojim radom zadužio Hrvate, koji žive u zemljama izvan naše domovine. To su Gradišćanci, Slovački Hrvati kao i Hrvati iz Bajskog trokuta u Mađarskoj. Rad za male narode doveo ga je kao slavenskog humanista i demokrata i do drugih naroda: Iraca i Lužičkih Srba, kojima je posvetio mnoga svoja književna i glazbena djela.

Na simpoziju je nastupilo 13 predavača i govornika, koji su pred dupko punom dvoranom nastojali raznostrano osvijetliti tako bogatog stvaratelja, kakav je

bio dr. Andrić. Iznosimo samo neke teme sa simpozija: Julije Njikoš govorio je o glazbenom djelovanju dr. Andrića uz glazbene ilustracije iz njegovih djela, posebno iz *Dužijance*, prve bunjevačke opere. Prof. **Bela Gabrić** iz Subotice govorio je o kulturnim organizacijama Hrvata u Subotici i o radu dr. Andrića. Dr. **Ante Sekulić** je govorio o njegovom književnom radu, **Boro Pavlović** o njegovim doticajima s Ircima, a **Ilija Džinić** o Somboru u kulturnom radu dr. Andrića itd.

Uz domaće predavače nastupio je i predstavnik Slovaka **Viliam Kovar**, književnik koji je govorio o tradicionalnim svezama hrvatskog naroda sa Slovacima, za što je najviše zaslužan bio baš dr. Andrić.

Skupu su pribivali i predstavnici kulturno-umjetničkih društava: *Šokadija* iz Zagreba, *Vl. Nazora* iz Sombora, *Matije Gupca* iz Tavankuta kod Subotice, *Društva Hrvatskih Zagoraca* iz Zagreba i Učeničkog tamburaškog društva *Vatroslav Lisinski* iz Iloka, koje je pod ravnanjem digirenta **Blažeka** izvela prigodan program Andrićevih kompozicija.

Za vrijeme simpozija otvorena je i Izložba života i rada dr. Josipa Andrića. Izložbu je otvorila u nazočnosti mnogih posjetitelja, šokačka književnica **Mara Švel – Gamiršek**.

Drugi dan je u mjestu Plavni uz Dunav, preko puta od Vukovara, rodnom mjestu Andrićeve majke, otkrivena spomen bista dr. Andrića, rad subo-

tičkog kipara **Neste Orčića**.

Kompozicije dr. Andrića, uz njegovu jednu od zadnjih kompozicija *Frušku goru* na riječi **Boška Petrovića**, izvodilo je tamburaško društvo *Vatroslav Lisinski*. Na podnožje spomenika, uz koji su stajali žitelji Plavne u narodnim šokačkim nošnjama, stavila je ovogodišnja najljepša Bunjevka s Dužijance 69. spomen – grb izrađen od slame.«

O ovom događanju pjesnički je progovorio **Stjepan Kovačić** u pjesmi *Dragim bunjevačko – šokačkim Hrvatima povodom simpozija i otkrića spomen – biste dr. Josipu Andriću* iz koje prenosimo nekoliko stihova: »Dođosmo draga hrvatska braćo/u ovaj lijepi Vaš zavičaj/nađosmo bratska srca i duše/i iste misli, što i nas vode/u taj Vaš divni bačvanski kraj...Tu Subotica, Sombor, Plavna i Bač/i Tavankut otkri srce i dušu/digoše bačkih ravnic glas/te ko što žitnim morem na suncu/plodova zlatnih nije se klas... Sve od Antunovića kroz dvjesto ljeta/čusmo tu mučnog života hod/predaka Vaših – dičnih otaca/sve do Vas danas – dobrih sinova/hrvatski što nam čuvate rod...«

Znamo što je sve ova bista prošla, a kada je vraćena na svoje staro mjesto, ubrzo je potom u Plavni osnovana i mjesna udruga kulture *Matoš* te uspostavljeni *Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića*, a veliku zaslugu za sve to ima i Julije Njikoš, koji je bio jednim od prvih predavača na ovoj manifestaciji. Njemu u čast u Osijeku se održavaju već četvrtu godinu *Dani Julija Njikoša*. Ono što je Njikoš Osijeku, to su Plavni i Njikoš i Andrić i Matoš skupa: znamen, iskon i počelo.

Zvonimir Pelajić

Zašto? Kako? Molim?

Svjetski dan izumitelja

Možete li zamisliti život bez žarulja, električnog brzinomjera, brodskog kompasa, padobrana, mehaničke olovka, naličpera i mnogih drugih izuma? Da, možemo zamisliti život, ali on bi zasigurno bio sasvim drugačiji od onoga na što smo naviknuli.

Svjetski dan izumitelja obilježava se 9. studenoga, stoga smo dužni spomenuti makar one najvažnije i najveće izumitelje.

Neki od njih su: Ruđer Bošković, Nikola Tesla, Slavoljub Eduard Penkala, Ivan Vukić, Ante Šupuk, Faust Vrančić, Franjo

Nikola Tesla

Ruđer Bošković

Josip Belušić

Faust Vrančić

Hanaman, Ivan Vučetić, David Schwarz, Josip Belušić, Marcel pl. Kieppach i Antun Lučić. Da, ima ih još puno, puno ali ovo su hrvatski izumitelji za koje bi trebali znati.

Obilježen dan škole u Plavni

Prigodnim kulturno-umjetničkim programom u petak, 31. listopada, započela je proslava Dana škole Ivo Lola Ribar u Plavni. Pred brojnom publikom u predvorju škole, osnovci su izveli lijep i zanimljiv program ispunjen pjevanjem, igrokazima i recitiranjem, u kome su sudjelovali i učenici koji izučavaju hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, recitiranjem pje-

sama na hrvatskom jeziku. Po već ustaljenom običaju, nastupio je i dječji folklor HKUPD-a Matoš sa šokaškim plesovima, a sve to su pratili roditelji, nastavnici te predstavnici škola u općini i mjesne vlasti.

Poslijepodne u sportskoj dvorani škole program je nastavljen sportskim natjecanjima i druženjem djece svih uzrasta.

Z. P.

DANI KRUHA U OŠ IVAN GORAN KOVAČIĆ U SONTI

Razdragano i poučno

Učenici OŠ Ivan Goran Kovačić u Sonti, polaznici izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture priredili su, uz pomoć svojih učiteljica treću zaredom manifestaciju *Dani kruha*. Priredba je održana u prostoru nastavničke zbornice, pred velikim brojem nastavnika, učenika i roditelja sudi-

onika programa. Dugački stol bio je ispunjen kako proizvodima od tijesta i brašna, tako i najatraktivnijim jesenskim plodovima. U dinamičnom jednosatnom tematskom programu nastupili su recitatori, glumci i pjevači uz glazbenu pratnju **David**

Kurca. U pauzama između umjetničkih točaka voditeljice programa **Sara Vidaković** i **Jelena Kuruc** govori-le su o povijesti kruha, od vremena starih Egipćana, sve do danas. Tako je manifestacija, pored zabavne, bila i edukativne naravi. U programu je sudjelovala i velika prijateljica sončanskih školaraca, likovna umjetnica **Ana Tudor**, koja je djeci u praksi pokazala kako se od brašna, soli i vode izrađuju ukrasi za perece i ostala peciva. Na koncu programa voditeljice su sve nazočne pozvale na degustaciju izloženih proizvoda.

I. A.

Sunčana jesen života

Mjesec starih osoba je za nama, a zaokružile su ga brojne priredbe u čast naših majka, baka, djedova, nana... Jesen njihovog života uljepšali su mališani svojim pjesmama, recitacijama, dramatizacijama i nadasve, veselim i širokim osmjehom.

Mališani iz vrtića **Marija Petković – Sunčica** pokazali su što sve znaju i time obradovali svoje najdraže.

PETAK
7.11.2014.

06:40 Najava
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:20 Kad srce zatreperi, telenovela
 10:10 Ljudi s rijeke: Ganges, dokumentarna serija
 11:05 Dr. Oz, talk show
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Boja strasti, telenovela
 13:10 Svaki dan dobar dan: Umjetnost iscjeljuje
 13:40 Labirint
 14:25 Riječ i život (R)
 14:55 Pozitivno
 15:20 Kulturna baština
 15:35 Znanstveni krugovi
 16:00 Što vas žulja?
 16:30 Regionalni dnevnik
 17:00 Vijesti
 18:00 Stipe u gostima, humoristična serija
 18:35 Iza ekrana
 19:00 Javna stvar - politički intervju
 19:30 Dnevnik
 20:10 Ciklus James Bond: Svijet nije dovoljan, britansko-američki film
 22:20 Noćna kavana
 23:20 Rec, španjolski film - Filmski maraton
 00:40 Filmski maraton
 02:25 Filmski maraton
 04:05 Svaki dan dobar dan: Umjetnost iscjeljuje
 04:35 Riječ i život (R)
 05:12 Što vas žulja?
 05:42 Hrvatska uživo
 06:22 Sve će biti dobro, telenovela

06:30 Najava
 06:35 Ruktave priče, crtana serija
 07:00 Juhuhu
 09:00 Školski sat: Lik iz lektire - Jelena Radan
 09:30 Puni krug
 09:50 Plesni izazov, serija za mlade (R)
 10:15 Degrassi, serija za mlade
 10:45 Indeks
 11:15 Village Folk: Čovjek na konju
 11:30 Putovanja u daleke krajeve: Tel Aviv - izraelski bijeli grad na moru, dokumentarna serija (R)

12:15 Dom po svom, dokumentarna serija
 13:05 Ubojstvo, napisala je
 13:50 Slasni Island, dokumentarna serija
 14:20 Desolation Canyon, američki film
 15:40 Village Folk: Čovjek na konju (R)
 15:50 Glazba, glazba...
 16:00 Školski sat: Like iz lektire - Jelena Radan
 16:30 Puni krug
 16:45 Juhuhu
 17:45 Briljanteen
 18:30 Dva i pol muškarca, humoristična serija
 18:55 Skladište 13, serija
 19:35 Slasni Island, dokumentarna serija
 20:05 Sedam razdoblja rocka: Ono što je svijet čekao - britanska indie scena, glazbeno-dokumentarna serija
 21:00 Zločinački umovi
 21:50 Mračna strana Dublina, serija
 23:20 Sinovi anarhije, serija
 00:10 Opsjednuta Sarah, američki film
 01:35 Dom po svom, dokumentarna serija
 02:25 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
 06:55 Virus attack, animirana serija
 07:10 Aladdin
 07:40 Pomorska ophodnja, akcijska kriminalistička serija (R)
 08:40 TV prodaja
 08:55 Pomorska ophodnja, akcijska kriminalistička serija (R)
 09:50 TV prodaja
 10:05 Hitna služba, dramska serija (R)
 11:00 Pomorska ophodnja, akcijska serija
 12:00 TV prodaja
 12:15 Pomorska ophodnja, akcijska serija
 13:10 Hitna služba, serija
 14:10 Sve u šest, magazin (R)
 14:35 Pet na pet, kviz (R)
 15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Dr. House, serija (R)
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Hrvatski broj jedan, glazbeni show
 23:05 Eurojackpot
 23:15 Hrvatski broj jedan, glazbeni show
 23:50 Plavuša s Harvarda, igrani film, komedija (R)

01:45 Dr. House, serija
 02:40 CSI, serija
 03:50 RTL Danas (R)
 04:15 Kraj programa

SUBOTA
8.11.2014.

07:10 Najava
 07:25 Putem europskih fondova
 07:40 Prolaz u kanjonu, američki film - ciklus klasičnog vesterna
 09:10 Normalan život
 10:00 Kućni ljubimci
 10:30 Subotom ujutro
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Veterani mira, emisija za branitelje
 13:10 Duhovni izazovi
 13:45 Prizma
 14:30 Fotografija u Hrvatskoj
 14:50 Što sam sve učinio zbog ljubavi, američki film
 16:20 Potrošački kod
 17:00 Vijesti
 17:20 Seoska gozba: Labin, Rabac - gastroputopis
 18:05 Manjinski mozaik
 18:25 Lijepom našom: Mursko Središće

19:30 Dnevnik
 20:05 Loto 7/39
 20:15 Maestro
 21:55 Zavjet ljubavi, američki film
 23:55 Portorikanske noći: Dnevnik opijanja, američki film - Filmski maraton
 01:50 Prolaz u kanjonu, američki film - Filmski maraton
 03:20 Subotom ujutro
 04:30 Potrošački kod
 05:00 Znanstveni krugovi
 05:25 Vijesti iz kulture
 05:32 Duhovni izazovi
 06:02 Veterani mira, emisija
 06:47 Prizma
 07:32 Lijepom našom: Mursko Središće

06:15 Najava
 06:20 Biblija
 06:30 Ruktave priče, crtana serija
 09:50 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
 10:20 Vrtlaranje, dokumentarna serija
 10:50 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija

11:45 Ciklus James Bond: Svijet nije dovoljan, britansko-američki film
 13:55 Rugby, Europski kup nacija: Hrvatska - Izrael, prijenos
 15:40 I to je Hrvatska
 16:00 Glazba, glazba
 16:15 Kod budućnosti
 16:40 City Folk
 17:05 24 sata na Zemlji, dokumentarni film
 18:00 Plivanje, Miting mladosti - prijenos
 19:00 Garaža: Luxus Lord
 19:30 Lidijina kuhinja, dokumentarna serija
 20:00 Epizoda u životu berača željeza, bosanskohercegovački film
 21:20 Istinita priča o Johnu Dillingeru, dokumentarni film
 22:15 Sinovi anarhije, serija
 23:00 Večer s Joolsom Hollandom
 00:00 Vrtlaranje, dokumentarna serija
 00:30 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar, dokumentarna serija
 01:20 Noćni glazbeni program

06:35 RTL Danas, (R)
 07:15 Timon i Pumbaa
 08:10 Aladdin
 08:35 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija (R)
 09:05 TV prodaja
 09:20 Vatre ivanjske, serija (R)
 10:25 Vatre ivanjske, serija (R)
 11:35 TV prodaja
 11:50 Pet na pet, kviz (R)
 12:55 Beethoven 2, igrani film, obiteljska komedija
 14:40 Gregov dnevnik 2: Rodrickova pravila - TV premijera, igrani film, obiteljska komedija
 16:30 RTL Vijesti
 16:55 Jezikova juha, reality show (R)
 18:30 RTL Dana
 19:15 Tko će ga znati!
 20:00 Planet majmuna: Postanak - TV premijera, film, akcijska drama
 22:10 Alien protiv Predatora, igrani film, akcijski horor
 00:00 Sotona - TV premijera, igrani film, horor
 01:40 Astro show
 02:40 RTL Danas, (R)
 03:25 Kraj programa

NEDJELJA
9.11.2014.

08:40 Najava
 08:55 Filmovi Michaela Powella i Emerica Pressburgera: Crveni barjak, britanski film
 10:05 Press klub
 10:55 Velečasni Brown, serija
 12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u 2
 15:05 Mir i dobro
 15:30 Posljednji tango u Halifaxu, serija
 16:25 Vrtlarica
 17:00 Vijesti
 17:15 Odvojeni zidom: Njemačko-njemačka granica, dokumentarni film
 17:25 Pad Berlinskog zida - Od podijeljenije Njemačke do ujedinjenja, dokumentarni film
 17:52 U potrazi za djedom, dokumentarni film
 18:15 Volim Hrvatsku
 19:30 Dnevnik
 20:05 Loto 6/45
 20:15 Šegrt Hlapić, hrvatski film
 22:00 Damin gambit: Vernesa Smolčić
 22:55 Klasika mundi
 23:55 Posljednji tango u Halifaxu, serija
 00:45 Filmovi Michaela Powella i Emerica Pressburgera: Crveni barjak, britanski film
 02:10 Press klub
 02:55 Nedjeljom u 2
 03:55 Damin gambit: Vernesa Smolčić
 04:50 Mir i dobro
 05:20 Plodovi zemlje
 06:10 Vrtlarica

06:30 Najava
 06:35 Ruktave priče
 07:00 Juhuhu
 09:00 Crtani film
 10:10 Pozitivno
 10:40 Biblija
 10:50 Portret Crkve i mjesta
 11:00 Split: Misa
 12:05 Maestro
 13:40 Oliver i duh s tavana, američki film
 15:35 Magazin LP
 16:00 Olimp
 16:55 Rukomet, LP (Ž): Lokomotiva - Savehof, prijenos
 18:30 Plivanje: Miting mladosti - prijenos

U tri riječi - SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara
☐ 1 godina = 2.000 dinara

INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 40 EURA
☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
 +381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

18:55 Rukomet, LP: Vardar - Podravka, prijenos
20:30 HNL - emisija
21:30 Sofijin izbor, američki film
00:00 Sedam psihopata, britanski film
01:50 Plivanje: Miting mladosti, snimka
02:50 Morski život, američko-kanadski film
04:20 Noćni glazbeni program

05:30 RTL Danas, (R)
06:15 Timon i Pumbaa, (R)
07:10 Aladdin, (R)
07:50 Vatre ivanjske, serija (R)
08:50 Vatre ivanjske, serija (R)
09:55 TV prodaja
10:10 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
10:45 TV prodaja
11:00 Hrvatski broj jedan, (R)
14:40 Planet majmuna: Postanak, igrani film, akcijska drama (R)
16:30 RTL Vijesti
16:55 Ljubav je na selu, (R)
18:30 RTL Danas
19:15 Tko će ga znati!
20:00 Iza neprijateljskih linija 3, film, akcijski
22:00 Kickboxer, film, akcijski
00:00 CSI: Miami, serija
00:55 CSI: Miami, serija
01:50 Astro show
02:50 RTL Danas, (R)
03:40 Kraj programa

PONEDJELJAK 10.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Ljudi s rijeke: Mekong, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Treća dob - 13:40 Split: More
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Glas domovine
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:05 Stipe u gostima
18:40 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Glas naroda, humoristična serija

20:45 Seoska gozba, gastroputopis
21:35 Poslovna zona
22:10 Otvoreno
22:55 Pad, serija
00:10 Drugi format
00:50 Filmovi Asghara Farhadija: O Elly, iransko-francuski film - ciklus Kino Milenij
02:30 Glas naroda, humoristična serija
03:00 Društvena mreža
04:05 Poslovna zona
04:42 Jezik za svakoga
04:52 Što vas žulja?
05:22 Hrvatska uživo
06:02 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Ruktave priče
06:55 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Znanost za djecu
09:50 Plesni izazov, serija
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Briljanteen
11:25 Putovanja u daleke krajeve: Jamajka - divlja ljepotica Kariba, dokumentarna serija (R)
12:10 Dom po svom, dokumentarna serija
12:55 Ubojstvo, napisala je
13:40 Slatni Island, dokumentarna serija
14:10 Turnir života, američki film
16:00 Školski sat
16:30 Znanost za djecu
16:45 Juhuhu
17:45 RECI, info teen magazin
18:10 Dječja usta
18:25 Simpsoni, serija
18:50 Skladište 13, serija
19:35 Slatni Island, dokumentarna serija
20:10 Šlep Šou: RI Rock
21:00 Pod kupolom, serija
21:45 Tajni život pčela, američki film
23:35 CSI: Las Vegas, serija
00:20 Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
00:45 Šlep Šou: RI Rock
01:33 Dom po svom, dokumentarna serija
02:18 Noćni glazbeni program

06:15 RTL Danas, (R)
06:55 Virus attack
07:15 Aladdin
07:40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08:40 TV prodaja
08:55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)

09:50 TV prodaja
10:05 Hitna služba, serija (R)
11:00 Pomorska ophodnja, akcijska serija
12:15 Pomorska ophodnja, akcijska serija
13:10 Hitna služba, serija
14:05 Sve u šest, magazin (R)
14:40 Iza neprijateljskih linija 3, film, akcijski (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Uхвати Bingo ritam, glazbeno-natjecateljski show uživo
22:50 Dr. House, serija
23:45 RTL Vijesti
00:05 CSI, serija
00:55 Heroji iz strasti, serija
01:45 CSI, serija (R)
02:40 Astro show
03:40 RTL Danas, (R)
04:20 Kraj programa

UTORAK 11.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Ljudi s rijeke: Mekong, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Poslovna zona
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Turistička klasa
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:05 Stipe u gostima
18:40 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Piramida
21:10 Pogledi: Do ponora i natrag, dokumentarni film
22:05 Otvoreno
22:50 Pad, serija
00:05 Ljubavni sajam, dokumentarni film
01:00 Zaboravi Hollywood, snimka kazališne predstave
02:15 Svaki dan dobar dan
02:45 Društvena mreža
03:50 Glas domovine
04:15 Turistička klasa

04:40 Vijesti iz kulture
04:47 Što vas žulja?
05:17 Hrvatska uživo
05:57 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Ruktave priče
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Glazbena i likovna kultura za djecu
09:50 Plesni izazov, serija za mlade R
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 RECI, info teen magazin
11:10 Dječja usta
11:25 Putovanja u daleke krajeve: Ontario - zemlja lijepe vode, dokumentarna serija (R)
12:10 Dom po svom, dokumentarna serija
12:55 Ubojstvo, napisala je
13:40 Slatni Island, dokumentarna serija
14:10 Drske djevojke, njemački film R
16:00 Školski sat
16:30 Glazbena i likovna kultura za djecu
16:45 Juhuhu
17:38 Juhuhu
17:45 Šlep Šou: RI Rock
18:33 Simpsoni, serija
18:53 Skladište 13, serija
19:35 Slatni Island, dokumentarna serija
20:05 Generacija Y
20:30 Nedjeljom ujutro, subotom navečer - humoristična serija
21:00 Pod kupolom, serija
21:45 Bračne svađe, francusko-njemački film
23:05 CSI: Las Vegas, serija
23:50 Ludnica u Clevelandu, humoristična serija
00:15 Nedjeljom ujutro, subotom navečer - humoristična serija
00:40 Dom po svom
01:30 Noćni glazbeni program
06:00 Alpe-Dunav-Jadran

06:10 RTL Danas, (R)
06:55 Virus attack
07:10 Aladdin
07:40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08:40 TV prodaja
08:55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
10:05 Hitna služba, serija (R)
11:00 Pomorska ophodnja, akcijska serija
12:15 Pomorska ophodnja, akcijska serija

13:10 Hitna služba, serija
14:10 Sve u šest, magazin (R)
14:35 Pet na pet, kviz (R)
15:25 Vatre ivanjske, serija (R)
16:30 RTL Vijesti
17:00 Dr. House, serija (R)
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:15 Pet na pet, kviz
20:00 Vatre ivanjske, serija
21:00 Ljubav je na selu
22:30 Dr. House, serija
23:25 RTL Vijesti
23:50 CSI, serija
00:40 Heroji iz strasti, serija
01:30 CSI, serija (R)
02:20 Astro show
03:20 RTL Danas, (R)
04:05 Kraj programa

SRIJEDA 12.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
09:20 Kad srce zatreperi
10:10 Slavna svjetska kupališta, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Potrošački kod (R)
14:10 Jezik za svakoga
14:25 Društvena mreža
15:35 Eko zona
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:05 Stipe u gostima, humoristična serija
18:40 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:05 Loto 7/39
20:15 Hrvatska u Prvom svjetskom ratu: 1914.-1915., dokumentarna serija
21:05 Paralele
21:55 Otvoreno
22:40 Pad, serija
23:55 Pankeri sa sela, njemački film - ciklus Kino Europa
01:35 Svaki dan dobar dan
02:05 Reprizni program
02:20 Prekid programa radi redovnog održavanja
04:25 Vijesti iz kulture
04:32 Jezik za svakoga
04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Roktave priče
09:00 Školski sat
09:30 Sport za djecu
09:50 Plesni izazov, serija (R)
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Generacija Y
11:10 Napravljeno po mjeri, dokumentarna serija
11:25 Putovanja u daleke krajeve: Koh Samui - život u tajlandskom tropskom raju, dokumentarna serija (R)
12:10 Dom po svom
12:55 Ubojstvo, napisala je
13:40 Slasni Island, dokumentarna serija
14:10 Friends for Life, američki film
16:00 Školski sat
16:30 Sport za djecu
16:45 Juhuhu
17:45 Ni da ni ne: Prijevoz srednjoškolaca
18:35 Simpsoni, serija
18:55 Skladište 13, serija
19:40 Slasni Island, dokumentarna serija
20:10 Top Gear
21:05 Pod kupolom, serija
21:50 Plavi grom, američki film
23:45 CSI: Las Vegas, serija
00:30 Ludnica u Clevelandu
00:50 Top Gear
01:40 Dom po svom
02:25 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, (R)

06.55 Virus attack
07.10 Aladdin
07.40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08.40 TV prodaja
08.55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
09.50 TV prodaja
10.05 Hitna služba, dramska serija (R)
11.00 Pomorska ophodnja, akcijska serija
12.00 TV prodaja
12.15 Pomorska ophodnja, akcijska serija
13.10 Hitna služba, dramska serija
14.10 Sve u šest, magazin (R)
14.35 Pet na pet, kviz (R)
15.25 Vatre ivanjske, dramska serija (R)
16.30 RTL Vijesti, informativna emisija
17.00 Dr. House, dramska serija (R)
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske, serija
21.00 Jezikova juha, reality show
22.30 Dr. House, serija
23.25 RTL Vijesti, serija
23.50 CSI, serija
00.40 Heroji iz strasti, serija
01.30 CSI, serija (R)
02.25 Astro show
03.25 RTL Danas, (R)
04.05 Kraj programa

ČETVRTAK
13.11.2014.

06:40 Najava
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:20 Kad srce zatrepri
10:10 Slavna svjetska kupališta, dokumentarna serija
11:05 Dr. Oz, talk show
12:00 Dnevnik 1
12:25 Boja strasti, telenovela
13:10 Svaki dan dobar dan
13:40 Paralele
14:25 Društvena mreža
15:30 Lijeričari i zdravičari, emisija pučke i predajne kulture
16:00 Što vas žulja?
16:30 Regionalni dnevnik
17:00 Vijesti
18:05 Stipe u gostima
18:40 Potjera, kviz
19:30 Dnevnik
20:10 Večer na 8. katu
21:00 Labirint
21:50 Otvoreno
22:35 Pad, serija
23:38 Pola ure kulture
00:20 Svaki dan dobar dan
00:50 Društvena mreža
01:50 Večer na 8. katu
02:40 Labirint
03:25 Pola ure kulture
03:55 Lijeričari i zdravičari, emisija pučke i predajne kulture
04:25 Vijesti iz kulture
04:32 Jezik za svakoga (R)

04:42 Što vas žulja?
05:12 Hrvatska uživo
05:52 Sve će biti dobro

06:30 Najava
06:35 Roktave priče
07:00 Juhuhu
09:00 Školski sat
09:30 Kokice
09:50 Plesni izazov, serija R
10:15 Degrassi, serija za mlade
10:45 Ni da ni ne: Prijevoz srednjoškolaca
11:35 Putovanja u daleke krajeve: Melbourne - australski novi grad, dokumentarna serija (R)
12:20 Dom po svom
13:05 Ubojstvo, napisala je
13:50 Slasni Island, dokumentarna serija
14:20 Two Fathers: Justice for the Innocent, američki film
16:00 Školski sat
16:30 Kokice
16:45 Juhuhu
17:45 Village Folk: Imanje budućnosti
17:55 Indeks
18:25 Simpsoni, serija
18:50 Skladište 13, serija
19:35 Slasni Island, dokumentarna serija
20:05 Životinjska privlačnost, dokumentarni film
21:00 Lovina, serija
22:00 Oluja bez oblaka, američki film
00:05 CSI: Las Vegas, serija

00:50 Ludnica u Clevelandu
01:15 Indeks
01:45 Životinjska privlačnost, dokumentarni film
02:35 Dom po svom, dokumentarna serija
03:20 Noćni glazbeni program

06.10 RTL Danas, (R)
06.55 Virus attack
07.10 Aladdin
07.40 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
08.40 TV prodaja
08.55 Pomorska ophodnja, akcijska serija (R)
10.05 Hitna služba, serija (R)
11.00 Pomorska ophodnja
12.15 Pomorska ophodnja
13.10 Hitna služba, serija
14.10 Sve u šest, magazin (R)
14.35 Pet na pet, kviz (R)
15.25 Vatre ivanjske, serija (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Dr. House, serija (R)
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.15 Pet na pet, kviz
20.00 Vatre ivanjske, serija
21.00 Kod kuće je najljepše, igrani film, romantična komedija
23.00 Dr. House, serija
23.55 RTL Vijesti
00.20 CSI, serija
01.20 Heroji iz strasti, serija
02.05 CSI, serija (R)
02.55 Astro show
03.55 RTL Danas, (R)
04.40 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetnik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 19 sati.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom *Glas domovine*, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 13.20 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

SHEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00
Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodio se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

SHEMA ZA DANE VIKENDA:

Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
• 18.15 Vojvodanski tjedan
• 18.30 Kronologija - Dogodio se na današnji dan
• 19.00 Vjerska emisija, duhovna glazba
• 20.00 Divni novi svijet
• 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
• 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
• 18.30 Kronologija - Dogodio se na današnji dan
• 19.30 Putnici kroz vrijeme emisija za djecu Hrvatskoga radija
• 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
• 20.55 Odjava programa

104, 4 Mhz

DAJANA ŠIMIĆ, POMOĆNICA RAVNATELJA PU NAŠA RADOST

I ovoga puta je mjesto u našoj rubrici našla obrazovana, elokventna i sposobna žena. Riječ je o **Dajani Šimić**.

Dajana nam se predstavlja: »Radim kao pomoćnica ravnatelja PU *Naša radost* u Subotici. Na ovoj funkciji sam godinu dana, a prije toga sam radila u vrtiću *Marija Petković – Sunčica*. Ovaj vrtić funkcionira po programu **Marije Montessori**, koja se zalaže da djeca samostalno uče sukladno svojim sposobnostima i interesovanjima. U vrijeme osnutka, vrtić *Sunčica* je bio jedini vrtić u našoj zemlji koji je radio po ovom programu, a sada u Subotici ima tri vrtića dok u Srbiji funkcionira na više desetina ovakvih vrtića. Iako uposlena, radila sam istodobno i na svom stručnom usavršavanju te poha-

đala brojne seminare Montessori programa. Sada sam Montessori instruktor i u okviru Montessori udruženje predajem na 10 do 15 seminara godišnje na kojima se educiraju ne samo odgojitelji, već i pedagozi, psiholozi, defektolozi, učitelji i drugi aktivni sudionici odgoja i obrazovanja djece. Seminare realiziramo u cijeloj Srbiji, a često i u inozemstvu.«

Dajana je po profesiji odgojiteljica, a ima završene i specijalističke studije – Visokostrukovnu školu za obrazovanje odgojitelja i trenera u Subotici.

LJUBAV PREMA SVOME POZIVU

»Posao koji radim veoma volim u svakom pogledu. Najviše me ispunjava rad s djecom jer

S djecom, za djecu i oko djece

su oni iskreni i znaju uzvratiti ljubav koju im pružate, ali istodobno veoma sam sretna što mogu pomoći i u usustavljivanju Montessori sustava u našoj zemlji. Kao pomoćnica direktora često sam u situaciji koristiti svoje iskustvo iz prakse, što je dobro i za djecu, roditelje i odgojitelje. Sretna sam da mogu pomoći i djelovati i u ovoj sferi, iako me najviše ispunjava rad s djecom«, priča nam Dajana.

»Cijeli svoj život sam u nekom obliku bila uključena u rad s djecom. Studije sam izabrala jer sam usitinu mislila da imam poziv raditi s djecom. I van posla često sudjelujem i u drugim projektima hrvatskih institucija i udruga kulture koje okupljaju djecu. Tako sam kao članica *Hrvatske čitaonice* u Subotici svake godine uključena u organiziranje i realiziranje određenih radionica u *Etno kampu* dok sam u HKC *Bunjevačko kolo* dugi niz godina vodila dječji folklor«, kaže Dajana kojoj ne manjka ideja, entuzijazama, upornosti i volje pa su tako zahvaljujući njoj pokrenuti još neki uspješni projekti.

»Vrtić *Marija Petković – Sunčica* je prvi vrtić u Subotici koji djeluje na hrvatskom jeziku, a u njemu se odvija i vjerski odgoj. Kvalitetan program i rezultati realizirani u ovom vrtiću doveli su do toga da se tražilo mjesto više. Stoga sam došla

na ideju da otvorimo novi vrtić, koji će raditi po istom principu, ali u drugom naselju. Tako je nastao vrtić *Marija Petković –*

Biser u Aleksandrovu, na što sam osobno jako ponosna. Želja nam je da se ovdje ne završi, nego da sukladno mogućnostim ali i potrebama, otvaramo još ovakvih vrtića. Trenutačno skrbim i o druga dva vrtića u kojima se odgoj odvija na hrvatskom jeziku, to su vrtići *Bambi* u Maloj Bosni i *Petar Pan* u Tavankutu. Voljela bih da se što više djece od najranije dobi može uključiti u ovakve vrtiće, jer su rezultati vidljivi, što svjedoče i njihovi uspjesi u kasnijem školovanju. Imam još dosta projekata koji su započeti ili su u planu, ali o njima ću govoriti drugi put«, poručuje nam Dajana.

ČUVATI OBIČAJE

Iako se provlači ponekada i pitanje o političkim angažmanima naših sugovornika, Dajana nam na to odgovara: »Politički

sam neopredijeljena, ali sam društveno jako aktivna. Smatram da svatko treba dati svoj doprinos u onoj oblasti u kojoj je najbolji. Kao što sam već napomenula članica sam Hrvatske čitaonice te Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* – pomažem u operativnom djelu, posebice Dužijance malenih. Velika mi je čast što sam na završnoj svečanosti domaćica na salašu na centralnoj bini gdje mi je zadaća dočekati bandaša i bandašicu kada na trg donesu vijenac i kruh od novog žita.«

»S obzirom na to da sam Montessori instruktor za našu zemlju, često putujem i upoznajem mnoge ljude koji dijele istu strast, ljubav prema djeci i njihovom kvalitetnom odgoju. Osim u Srbiji, seminare držim i u Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini, a kao sudionik ovakvih skupova često putujem i u Mađarsku.«

OBITELJ I SLOBODNO VRIJEME

Dajana s obitelji živi u kući u Subotici, ali kako kaže, vole otići i na Čikeriju, na obiteljski salaš. Imaju i jednog kućnog ljubimca, psa Flekicu.

DIJELIMO S VAMA RECEPT!

Baklava s višnjama

Potrebne namirnice:

0,5 kg tankih kora
1 kg višanja (iskalanih)
4 jajeta
1 kiselo vrhnje
1 šolja šećera (od 2dl)
1 prašak za pecivo
3 vanilin šećer

Pjenasto umutiti:

4 jajeta
1 kiselo vrhnje
1 šolja šećera (od 2dl)
1 prašak za pecivo
3 vanilin šećera

U podmazan pleh slagati kore (svaku

pomazati izmučenom smjesom). Poslagati 4 lista, na to staviti polovicu iskalanih višanja (ako su kisele treba ih pošećeriti), nastaviti sa slaganjem tijesta po istom principu (premazati svaku koru smjesom). Izrezati baklavu na kvadrate i staviti da se peče na 230 stupnjeva dok ne porumeni gornja kora.

Pečeno prelići skuhanim sirupom: 2 dl vode sa 2 dl šećera i sokom od 1 limuna.

Ohladiti.

»Živim u braku s **Davorom Šimićem**, imamo kći **Dunju**, koja pohađa nastavu na hrvatskom jeziku u VI. c razredu OŠ *Ivan Milutinović* u Subotici. Učenica je i Glazbene škole, u klasi prof. **Mire Temunović**, svira tamburu bas prim 1, a članica je i HGU *Festival bunjevački pisama*. U našoj obitelji podrijetlo i običaji igraju važnu ulogu i svi skupa sudjelujemo u već spomenutim manifestacijama. Rado se oblačimo u našu krasnu bunjevačku nošnju kojom se ponosimo«, kaže nam Dajana koja slobodno vrijeme dijeli s knjigom te dodaje: »Veoma volim čitati knjige i ponosna sam što je moja najbolja prijateljica **Bernadica** djelatnica

Gradske knjižnice Subotica, te lako i brzo mogu doći do željenih naslova.«

A kad smo kod kuhanja, tu slijedi lijepo iznenađenje: »U našoj kući veliki kuharski majstor je moj suprug Davor koji me uvijek iznenadi nekim dobrim receptom. Ja sam uvijek tu da ga pohvalim. S obzirom na njegov talent u kuhinji, ne moram puno boraviti u njoj za što sam mu veoma zahvalna. Naravno, goste rado čekamo u svom domu i po potrebi mogu nešto i ja pripremiti. Rado ću s čitateljima *Hrvatske riječi* podijeliti jedan od mojih malobrojnih recepata – Baklava s višnjama.«

OD 23.09.2014. DO 30.11.2014.

Jesenska akcija

✓ BESPLATNA KONTROLA VIDA

✓ -10% NA DIOPTRUSKE NAOČALE

✓ -50% NA SUNČANE NAOČALE

**TÓTH OPTIKA
SUBOTICA**

024 551-045

POGLED S TRIBINA

Liga

Uopće više nije upitno je li uvođenje Lige 10 bilo korisno za razvoj hrvatskog nogometa. Naravno da jeste. Već sam pogled na tablicu 1. HNL nakon 14. kola mnogo toga govori.

Dvije objektivno najbolje i financijski »najpotkovanije« hrvatske momčadi, *Dinamo* i *Rijeka*, zauzimaju vrh tablice i među sobom će odlučiti novoga prvaka. Zbog duže klupe, ukoliko se s proljeća ne dogodi neko golemo čudo, to će najvjerojatnije ponovno biti *Dinamo*. Obje momčadi uz domaće obveze (prvenstvo i kup), guraju loptu i na europskoj razini Lige Europe, a preostala tri kola odlučit će o njihovoj proljetnoj sudbini.

Hajduk, *Lokomotiva* i *Split* borit će se za preostala europska mjesta u sljedećoj sezoni, a najvjerojatnije će i četvrtoplasirana momčad hrvatskog prvenstva, zahvaljujući odličnim partijama svih hrvatskih klubova u europskim kvalifikacijama, imati osigurano mjesto u prvim rundama sezone 2015./2016. Objektivno, u ovom trenutku to je posve realna pozicija momčadi bez jakih inozemnih ili domaćih nogometaša.

Sve ostale momčadi, uključujući i trenutačno šesti *Zagreb*, do posljednjeg kola strijepit će za svoj prvoligaški status jer su sve ostale momčadi donjeg doma: *Istra 1961*, *Osijek*, *Zadar* i *Slaven* međusobno razdvojene na svega šest, četiri ili samo jedan bod. Što praktično znači kako dvije vezane pobjede ili dva poraza drastično mijenjaju prvenstveni poredak.

Sve navedeno, još jednom, i praktično pokazuje novu kvalitetu i zanimljivost najelitnijeg nogometnog razreda hrvatskog klupskog nogometa, a svako novo kolo neizvjesne duela. Neodlučeni rezultati u susretima *Split – Dinamo* 0:0 i *Slaven – Rijeka* 1:1 to najbolje i potvrđuju. Na stranu što su vodećem dvojcu misli bile više usmjerene na susrete protiv *Red Bulla* odnosno *Feyenorda*.

Jer uskoro će misli biti usmjerene i na predstojeći kvalifikacijski susret protiv Italije (16. studenoga), a kvaliteta domaćeg nogometa uvijek je dobra osnova kvalitete i svake reprezentativne selekcije. Jer nogometaši iz domaćeg prvenstva uvijek imaju dodatni motiv više...

D. P.

NOGOMET

Pobjeda Hajduka

Uvjerljivom gostujućom pobjedom protiv *Zadra* (3:0), nogometaši *Hajduka* su učvrstili treću poziciju na tablici, a kiksevima *Dinama* i *Rijeke* i za dva boda smanjila bodovnu razliku u odnosu na vodeće dvije momčadi.

Ostali rezultati 14. kola: *Split – Dinamo* 0:0, *Slaven – Rijeka* 1:1, *Osijek – Zagreb* 1:0, *Lokomotiva – Istra 1961* 4:2

Tablica 1. HNL: *Dinamo* 36, *Rijeka* 30, *Hajduk* 23, *Lokomotiva* 20, *Split* 18, *Zagreb* 16, *Istra 1961*, *Osijek* 14, *Zadar* 11, *Slaven* 10

KOŠARKA

Pobjede Cedevite i Cibone

Šesto kolo Regionalne ABA lige donijelo je nove pobjede hrvatskim predstavnicima *Cedeviti* i *Ciboni* koje su bile bolje od MZT *Skoplja* (76:61) odnosno *Szolnoki Olaja* (96:92). Treća hrvatska momčad *Zadar* poražena je na gosotvanju kod *Mega Vizure* (91:84). *Cedevita* je i dalje četvrta, *Zadar* je deveti, a *Cibona* jedanaesta.

TENIS

Čilić na Mastersu

Najbolji hrvatski tenisač **Marin Čilić** igrat će sljedećeg tjedna u Londonu prvi puta u karijeri na završnom Masters turniru osam najboljih svjetskih tenisača u protekloj ATP sezoni. Voljom ždribe za protivnike u skupini će imati **Novaka Đokovića**, **Stanislava Wawrinku** i **Tomaša Berdycha**. **Ivan Dodig** će u paru s Brazilcem **Ricardom Melom**, također nastupiti (drugi puta uzastopno) u prijestolnici Velike Britanije u borbi za naslov najbolje svjetske dubl kombinacije.

NAMA JE DOVOLJNO
DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće

- Subotica, Karađorđev put 2,

- Telefon (danonoćno):

(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na

Internetu: www.funero.co.rs

e-mail: funero@funero.co.rs

Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.

Kupujem poljoprivredno zemljište, u jednom komadu od cca 8 do 20 jutara obradive zemlje. Tel.: 064 1759512.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i cg, u centru Sombora. Tel.: 025 5449220 ili 064 2808432.

Molim odgovornu i ozbiljnu obitelj bez predrasuda, koja bi prihvatila osobu u mirovini na doživotnu skrb, u vašem domu kao člana obitelji. Subotica-Osijek-Bjelovar-Darugar-Ivaniograd. Tel.: 060/155-8667.

Naprodaj: nova el. kosilica, el. štednjak s ravnom pločom, koturaljke, roze i bijele leandere, komplet crno muško odijelo s čačkirama i prslukom, kožne čizme, razna bunjevačka ruva, sefiri, marama, stol na razvlačenje sa stolicama, virangaši, parača s krimerim, ručni kembridž valjak jednodijelni, ekskluzivna talijanska vjenčanica, tepih, tepih staze, ječmena i žitna slama. Tel.: 060-0532570 i 024/528-682.

Prodaju se: koturaljke, nova el. kosilica, cijele i polutke opeke velikog formata (13 din komad). Tel.: 024 528682.

Prodajem klasičan trosoban stan centar grada 116 m² pogodan za poslovni prostor potrebna adaptacija. Tel.: 024 526-243.

Izdajem stan od 40 m² u centru Zagreba – kod Britanca, potpuno opremljen na prvom katu. Cijena stanarine 300 Eur. Tel.: 063 517 007 ili 063 506 110.

Molim Zvonka Rođenovića, koji me putem jednog časopisa obavijestio da je u Švicarskoj da se javi ako ima prijatelje u Orahovici, Varaždinu, Kr. Toplice, da bi me prihvatili. I druga mjesta. Tel.: +381/628377263.

Prodajem vilerove goblene. Tel.: 063 8579679.

Dajem satove engleskog jezika za sve uzraste. Tel.: 528-944.

Prodajem kuću u Keru, 385a površine, 4 sobe, 2 kuhinje. 2 kupatila. Tel.: 528-994.

Poklanja se veći crni pas, kratkodlaki, a prodaju: »IMT« jednobrazni plug. tel.: 528 682 i kukuruz u klip. tel.: 532 570.

Tražim mlađu ženu, oko 40 godina, radi tjednog ili po dogovoru spremanja. Tel.: 024 520 764, zvati oko 14 sati.

Poklanjam bijele i šarene mace po izboru i prodajem trajnožareći štednjak, veći i manji. Tel.: 024 528 682.

Prodajem soju (može i sjeme). Tel.: 024 532 570.

IZDAJEM dvo i četverokrevetne APARTMANE i SOBE u Lumbardi na otoku Korčuli. Svaki apartman i soba ima svoju TERASU i poseban ULAZ. Mogućnost ljetovanja VEĆIH GRUPA. Gostima je na raspolaganju veliki ROŠTILJ. Svi gosti imaju osiguran PARKING za automobile i plovila. Udaljenost od mora 150 m. Sve detalje možete vidjeti na www.apartmanikorcula.com. email: marko.gusak@apartmanikorcula.com Kontakt osoba: Marko Gusak, prof. 091/6012021 098/ 9622059.

Prodajem garažu od 18 m² u ulici Bore Stankovića 5. Prva s lijeve strane. Tel.: 064 1759512.

Makarska – iznajmljujem sobe sa kupatilom, frižiderom, upotrebom kuhinje i parkingom za sezonu 2014. godine. Telefon za Srbiju: 060-6331910, telefon za Hrvatsku: 00385-21617909.

Subotica – centar prodaje se nov dvosoban stan 56 m² treći kat, lift, klima, dvije terase, cijena 42 000 eura. Tel.: 024 529 745 ili 063 518 218.

Prodaje se roljka za glačanje veša i drvena vaga s tegovima (mjeri do 500 kg). Tel.: 064 3910112

Izdaje se jednosoban namješten stan na Radijalcu. Tel.: 069 2887213.

Tročlana obitelj prima stare osobe na dvorbu za nekretninu ili penziju. Tel. 062 1941729.

Kupujem njivu – poljoprivredno zemljište u jednom komadu većem od 5 ha. Tel.: 064 1759512

Subotica, prodaje se solidna kuća sa zasebnom garažom i prostranim dvorištem. Infrastruktura. Legalizovano. Cena po dogovoru. Vlasnik. Tel.: 065-5053962.

Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG, u središtu Sombora. Tel.: 025-5449220 ili 064-2808432.

ZAGREB, uži centar Černomerec, trosoban stan 60 m² zamjena za odgovarajuću nekretninu u Subotici, uz odgovarajuću doplatu – 62 000 eura. Tel.: 063/740-1895.

Sombor – prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Izdajem jednosoban stan, uređen, useljiv, polunamješten (nova kuhinja, catv, interfon, telefon, cg, terasa). Subotica, Prozivka, Lajoša Joa 70. Cijena 100 eura + 1 mjes. depozit. Telefon 024 754-650 ili 064 2015689.

Prodaje se garaža uzidana u stambenu zgradu na Radijalcu. (struja, voda, grijanje). Tel.: 069 2887213.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi VAŽI DO 14. 11. 2014.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga **CroArt** prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)
Ivan Gregurić, Mato Groznica,
Slavica Mamučić, Zvonko Sarić,
Josip Stantić, Thomas Šujić,
Vesna Zelenika, Tomislav Žigmanov

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)
Slavica Mamučić (novinarka)
Dražen Prčić (sport i zabava)
Željka Vukov (društvo)
Zlata Vasiljević (dopisništvo Sombor)
Suzana Darabašić (dopisništvo Šid)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik) (tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica) (jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALA:

Mirjana Dropulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55; ++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registrarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113)=163.42)

ČESTITAMO ROĐENDAN TONKI GUŽALIĆ

Stogodišnja Monoštorka

Monoštor je u ponedjeljak, 3. studenoga, službeno dobio svoju najiskusniju stanovnicu. Na taj dan, simpatična bakica po imenu **Tonka Gužalić** obilježila je svoj stoti rođendan. Velika proslava održana je u somborskom restoranu *Slon* gdje je sa svojim najmilijima obilježila, kao i mnogih ranijih godina, ovaj jubilarni rođendan. Prvi trocifreni. Rođena je u Monoštoru, gdje i danas živi. S obzirom na to da je napunila sto godina, ova bakica je iznimno krepka, vitalna, izvanrednoga sluha i zadiv-

ljujuće koncentracije. Na svako pitanje, spremno odgovara, uvijek uz šalu i smijeh.

»Mi nismo ni znali kad nam je rođendan. Pitate zašto? Zato što smo uvijek imali neka pametnija posla, a danas se slavi baš sve i svašta«, nasmijala se nana Tonka.

S izabranikom svojega srca i vršnjakom, **Marinom**, koji je preminuo 1966. godine, vjenčala se pred rat, 1940. godine. Ljubav je nadjačala teške dane, pobijedila rat pa su na svijet donijeli svoje najveće blago, troje djece: **Stipana** (1941.), **Marina** (1944.) i **Evu** (1947.). Nana Tonka je ponosna i na svoje petoro unučadi: Stipanovog **Sašu** (1965.), **Marinu** (1971.) i **Damira** (1974.) i Evine, **Čedomira** (1971.) i **Slavicu** (1975.). Naročitu sreću čine praunuci, za sada njih četvero, Slavičini **Dragana** (2004.) i **Jovan** (2007.), Marinin **Mihajlo** (2009.), dok posebna zanimljivost u ovoj priči jeste najmlađi, Čedomirov **Maks**, jer je rođen u srpnju ove godine, dakle »stogodišnjački vršnjak« svoje prabake Tonke.

Kako nam priča nana Tonka poslovi se nikad nisu dijelili na »muške« i »ženske«. Radila je ona marljivo sve, da djeca odrastu i stasaju. Sada su svi školovani i ugledni ljudi. No, kako njezini najbliži kažu, Tonka je posebno vješta bila u heklanju i od njenih heklera bi se mogla napraviti jedna dobra izložba.

Našoj jubilarci koja je kročila u drugo stoljeće svojega života želimo puno zdravlja, sreće, vedrine i smijeha te što više prilika za ovakva okupljanja cijele obitelji, jer kako je nana Tonka rekla, za nju nema veće sreće od sve njene djece na okupu.

Z. Mitić

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Eto nama jeseni...

Piše: Branko Ivković

Faljni čeljadi, jevo mene baš sam došo s groblja, obašo posli mise baču u Keru pa Tavankut, gornji i donji... Šta ćemo taki su naši običaji, a što kaže naš župnik, ko se rodi-jo mora i umrit. Bog ne bira, za njeg su svi isti, i stari i mladi, bogati, jal

siroti, on kad reši nema natrag. Sve ja to znam, al nikako nevoljko mislim o tim, a kad dođu Svi sveti i Mrtvi dan stalno nam je to u glavi. Valjda će nam tamo s Bogom bit bolje neg ode di se stalno gložimo, svađamo jal istiravamo oko koji kaki lista, misto da se već jedared sjedinimo i zaboravimo naša mala zlobna istiravanja kad smo svakako samo gosti na ovim svitu.

Čeljadi moja, jevo meni i gostivi, idu mi moj Pere i Josona divan, cigorno njim dosadno na salašu kugod i meni. Josonije dobro ni sijo na okedlu, a već je počo sikcat: »Eto vam vaši Rusi, jevo baš sam načito u novini da su nam smanjili isporučivanje butana, a mi se snjima bratimo«. »Ej rodo, fekuj malo kakim butanom ti barataš, to nije ovaj butan što mi nosimo u bocama što su nam ji lipo skupo prodali, a sad nećedu da nam prime natrag, kažu da moradu bit nike nove, modre. To je onaj gas što ide kroz civi iz zemlje priko kojeg se i varoši grijedu, ta znadeš onaj što su kod nas uvlačenje naplaćivali dvi tri iljade jevra, a sad ga niko skoro ne asnira«, kažem ja Josi. »A je, ta zašto ga ne bi asnira kad divanidu da je to najbolje i najčistije?« veli moj pripametni Pere. »Ha ha ha, e moj Periša zašto ti ne popiješ kovčeg piva na dan, a znamo svi u Ivković šoru da bi mogo«, upitam ja njega, a on će: »Ta izem ti pitanje Braniša, kako ne bi mogo al mi ne dotiče, znaš i sam pošto je kovčeg piva.« »E vidiš, tako i čeljadima ne dotiče za taj gas«, objasnim mu, a on će: »E vidiš, to ti je zdravo uncucki izvedeno, kad je počelo to umećanje u kuće gas bijo skoro zabada vad pa čeljad navalila, sve se istiravali ko će prija do njeg dospit, potezale se koji kake veze. E sad vidiš ispada da su se u varoši trkali ko će prija skočit u bunar.« »Ne mojte bit taki zlobni na ovaj svetac čeljadi, ta u varoši su sasvim drugačija pravila neg kod nas u šoru, nemađu oni dvi tri motike avlije pa di možedu smistit kuružnju jal ogrizine, a i kako bi se to pušilo čeljadi, stalno bi bila ova komunalna milicija kod nji. Pa jel zlobno, jal nije, al to su bome varošćani izmislili tu jekologiju pa sad nek ni ne smidu ni ložit ni držat josag. Ja niki dan odno curi pivca i oni nisu bili kod kuće, a ja puštijo pivca u avlijicu njim, kad zove cura: 'Bačo šta ste puštili tog pivca komšija me prijavijo i bila mi komunalna opominit, druk put mi donesite očupano'. A jesil vidijo čovče, kaki je to komšiluk, neće valjat, svako svakog tužaka a kogod skuplja kazne i žulja ruke. Kad će se ovaj svit opametit već, bome ću ja sutra na tablu ispisat čitab i to malo rđave kućice u varoši pripravljene za stare dane prodat, najlipše je to u šoru pa nek kaže ko šta oće. Vidite da tamo počinju tirat u kuluk, sad ove na pomoći, al kad njim se osladi će to i dalje... Neg, ajmo mi dunit jedan bokalčić za mrtve, a brige nek brinedu drugi što su za to plaćeni«, kazo sam im ja. Zbogom.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Ko se naji bila kruva zaboravi na proju

Bač Iva se niki dan namrčijo ko nebo prid luju. Sijo zastal i gleda kako njegova misi crnoga kruva. Cure u varoši, ošle tamo na škole, a evo, nisu doma bile već tri nedilje, pa i njemu i njegove ko da je kuća prazna. »Bože dragi, pa nisu vada baš toliko zauzete da ne možu tako dugo dojt doma? Evo malopri javile da neće dojt ni u vaj, ni u drugi petak, obadve imadu nikaka posla«, veli njegova, a ko da je opazijo i jednu suzu kako je se iskrađa iz oka. I on je teško izdanijo. Otriso je dlanom oko, ništa ga počelo žuljit, a ko da je čo i nikako grebuckanje po vrati. Digo se i otvorijo. Mačak mu se između noga provuče u kujnu i oma skoči na saduk za drva, tamo mu bilo najtoplije. Taman ga je tijo iscokat, al njegova se sažalila. »Ta neka, vada i on imade dušu, nek se malo ugrije. Eto, da ni njega i Takse, baš bi ostali sami«, veli, pa sidne i ona, a mačak je oma u krilo. Brzo se ukucijo i pošo prest. Ona bi ga samo š vrimenta na vrime pogladila po leđi i duboko izdanila. »Ne znam zašto ji tako dugo nema, ni vada da nam štogoda zamiru?«, zabrinuto se pita. »Ta idi, neka makaršta divaniti! Vada znađeš da smo jim dali i zadnji dinar iz kuće, a bome i torbe smo jim dobro napunili. A i ne bi vada da ti se uvatu za suknju, pa nikud ni makac? Šta bi i tražile u selu? Mogle bi samo posvršavat njeve lipe škole, pa torbu na leđa i kod kakoga paora, jel u kaku fabriku u nadnicu. Ni pravoga posla, ni staža«, polubisno, polužalosno veli bač Iva. U tomu zazvonijo telefon. Javlja se pobratiić Pera. Izdaleka. Vidi po nomu broju što iskoči na pendžerčiću ka kogod zove. Štodira se jel bi mu se javijo, jel nebi? Pera je davni dana ošo iz njevoga sela, prvo učijo velike, pa još veće škole, pa ka je izučijo za anđelira bijo i vamo i namo, a od pri dvajšesedam godina živi u jedne velike varoši, daleko od njevoga sela. Pri rata je radijo širom ne velike države na puno gradilišta, a na zadnjemu na kojemu je bijo, nekoliko kilometri o te varoši, osto još i dugo potli rata, pa odnuda ošo i u penziju. U varoši kupijo i kuću. Lipo mu bilo, žena mu odnuda, lipa, prava gospoja, uvijek dotirana, pa sve trag meriše za njom. Volji otit i vamo i namo, volji malo obit izloge, malo druge, ni ko ve isela što bi samo za motikom. I dica jim tamo došla na svit, pa kud bi ji dalje i selijo. Ne bi se vada ni snašli da dojde natrag u selo i dovede nji i ženu. Ni se to naučilo cigrat po pravu, a bome, neće svašta ni jist. Samo da jim je koikaki karafeka iz dućana. A njegove, sirote, nisu ni navadite noto, otranile se nonomu što ima doma u špajzu i u bašće. Za dućancko se baš i ni uvijek našlo, jel znađe se kako se živi o paoršaga. »Bome, samo čekam ka će i nače ko Perini. Ej, ko se jedamput najide bila kruva, taj se na proju ne vraća!«, veli, duboko izdane i javi se na telefon.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Da Vinci:** Bolje je patiti od istine, nego biti nagrađen za laž.
- **Gibran:** Otvaraj dobro oči i uši, a ne usta.
- **Ciceron:** Nije dovoljno stjecati znanje, već ga treba i upotrebljavati.

KVIZ

Vanja Drach

Koje godine i gdje se rodio hrvatski glumac Vanja Drach?
 Kod koga je završio studij glume?
 U kom kazalištu je debitirao na dramskim daskama?
 Kada je postao članom *Teatra u gostima*?
 Kojem hrvatskom mediju je dao značajan glumački doprinos?
 Koji su neki od najpoznatijih filmova u kojima je glumio?
 U kojoj je televizijskoj seriji odigrao posljednju ulogu?
 Kada i gdje je umro Vanja Drach?

Rodio se 1. veljače 1932. godine u Bošnjacima
 U klasi profesora Gavella na Zagrebačkoj akademiji
 U tadašnjem Dramskom kazalištu (danas Gavella)
 1975. godine
 Hrvatskom radiju – dramski program
Čaruga, Tajna Nikole Tesle, Gospa...
Lud, zbunjen, normalan
 Umro je 6. rujna 2009. godine u Zagrebu

FOTO KUTAK

Dunja na ormaru!

VICEVI

Pričaju koza i puž:

- Pužu, znaš što, ja bih se udala za tebe?!
- A puž joj hitro odgovori;
- Priznaj kozo da je zbog kućice.

Mladi lav pred početak svog prvog nastupa u cirkusu
 uznemireno upita svog oca:

- Tata, tko su svi ovi strašni ljudi?
- Ne brini, sine, iza rešetaka su!!!

NOGOMET

Atraktivno i efikasno

SONTA – U 10. prvenstvenom kolu MNL Sombor – Apatin – Odžaci – Kula nogometaši *Dinama* su na svojem stadionu deklasirali nogometaše *Panonije* iz Lalića (6:0). Gosti su početnom pritisku Sončana odolijevali sve do 25. minute, a potom je uslijedila i kanonada u 32., 60., 67., 70. i 80. minuti. U narednom kolu trener **Vinko Đanić** će svoje pulene povesti na derbi kola u Aleksa Šantić, a potom će uslijediti zimska stanka.

PFL Sombor: Dunav – Graničar 2:0

MONOŠTOR – Ekipa *Dunava* iz Monoštora dočekala je goste iz Riđice riješena da pod svaku cijenu osvoji bodove. Od prve minute zaigrali su ofenzivno i stalno prijetili gostujućem vrataru. Od pet-šest stopostotnih prigoda uspjeli su realizirati dvije za konačnih 2 : 0. U narednom kolu Monoštorci će u goste četvrtoplasiranoj ekipi Omladincu u Bukovac.

I. A.

Minimalni poraz

SENTA – Lider tablice *Senta* je iskoristila prednost domaćeg terena i minimalnim rezultatom (1:0) porazila *Bačku 1901*. Crveno bijeli u novim porazom potonuli na 14. mjesto Srpske lige Vojvodina, a priliku za bijeg s dna imaju u derbiju začelja protiv *Tekstilca* u subotu 8. studenoga od 13 sati.

Katastrofa u Srbobranu

SRBOBRAN – Nogometaši *Tavankuta* doživjeli su protiv *Elana* iz Srbobrana (5:0) u 12. kolu najuvjerljiviji poraz u dosadašnjem dijelu prvenstva Bačke lige i sa samo 6 osvojenih bodova zauzimaju posljednje mjesto na tablici. U nedjelju od 13 sati Tavan-kućani dočekuju momčad *Tise*.

D. P

RUKOMET

Ispuštena pobjeda

SUBOTICA – Ekipa RK *Sonte* u 8. kolu je i pored odlične igre, poražena u Subotici od momčadi *Vojputa 2* (30:29). Iako je domaćin, prije utakmice slovio za izrazitog favorita, gosti su pružili žestok otpor i malo je nedostajalo da bodovi otputuju u Sontu. U narednom kolu Sončani će dočekati ekipu *Dalmatinac* iz Riđice.

I. A.

PLIVANJE

Odličan nastup PK Spartak

ZRENJANIN – Međunarodno natjecanje Velika nagrada Srbije – Kup Zrenjanina 2014, najkvalitetnije plivačko natjecanje u našoj zemlji održano je u Zrenjaninu od 30. listopada do 2.

studenoga. Nastupili su seniori, juniori i kadeti iz 102 kluba iz Srbije i inozemstva. Osim najboljih plivača i plivačica Srbije nastupilo je oko 400 plivača iz regije i šire (Austrija, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Grčka, Mađarska, Italija, Kazahstan, Makedonija, Crna Gora, Rumunjska, Rusija, Slovenija, Slovačka, Turska, Ujedinjeni Arapski Emirati i SAD).

Za ekipu Plivačkog kluba *Spartak* plivalo je 14 plivača i 5 plivačica: **Andrej Barna Filip, Hunjadi, David Hunjad, Novak Savić, Nikola Ratkov, Nenad Aksin, Borislav Fermanović, Nemanja Radanović, Marko Bulatović, Aleksandar Stanković, Filip Lipaić, Daniel Morotvanski, Darko Mamužić, Iva Kujundžić, Jovana Đurić, Lili Ladanji, Anđela Dženopoljac, Laura Horvat**. Predstavnici PK *Spartak* osvojili 22 medalje (4 zlatne, 10 srebrnih i 8 brončanih).

STOLNI TENIS

Subotičanima pripao derbi

BEOGRAD – U velikom derbiju protiv domaće momčadi *Partizana* ekipa *Spartaka* je zabilježila uvjerljivu pobjedu rezultatom

(4:1). Najbolje partije pružio je **Kristijan Halas** ostvarivši dvije pobjede, osobito značajnu protiv najboljeg *Partizanovog* igrača **Nikole Marinkovića**. Po jednu pobjedu ostvarili su **Robert Takarić** i **Stefan Kostadinović**. Nakon petog kola *Spartak* ima 7 bodova i skor 2\3.

D. P.

NEBOJŠA GABRIĆ, STOLNOTENISAČ I TRENER IZ SUBOTICE

Na trenerskom poslu u Somboru

Nebojša Gabrić, stolnotenisač iz Subotice odnedavno je trener stolnog tenisa u Stolnoteniskom klubu ŽAK u Somboru, a angažiran je i u Hrvatskom domu gdje se također održavaju treninzi stolnog tenisa. Gabrić je u srpnju u Zagrebu na III. Hrvatskim svjetskim igrama u kategoriji sportaša iznad 35 godina osvojio dva prva mjesta – pojedinačno i u paru. Posebice je radostan, jer je na istom natjecanju, ali u kategoriji natjecatelja ispod 35 godina, njegov sin, sedamnaestogodišnji **Marko**, bio prvi pojedinačno i drugi u paru.

OLIMPIJADA

Gabrić na Hrvatskim svjetskim igrama sudjeluje od 2006. godine, kada je održano prvo natjecanje. Kako se ova natjecanja održavaju svake četvrte godine, subotički stolnotenisač sudionik je bio i 2010., pa i ove 2014. godine. Sa svakog natjecanja vratio se s odličjima. »Prvi puta otišao sam na poziv prijatelja **Vedrana Jega**. Bilo je tada tridesetak natjecatelja iz Subotice, a među njima sam bio i ja. Jednostavno pošao sam radi dobrog društva«, kaže Gabrić. No, iako je na prvom natjecanju Hrvata dijaspore, koje je održano u Zadru 2010. godine, krenuo bez nekih velikih očekivanja, u Suboticu se vratio s odličjima – prvo mjesto pojedinačno i treće mjesto u paru. Uspjeh je ponovio i 2010. godine također u Zadru, gdje je pojedinačno bio drugi, a u paru prvi. Već smo napisali da je uspješan bio i ove godine u Zagrebu. Kaže, jedino mu je žao što zbog razlike u starosnim kategorijama u kojima su igrali on i sin nisu mogli biti u paru. Kao

Nebojša i Marko Gabrić

i svakom roditelju draže mu je zbog sinovih nego li njegovih odličja, tim prije što je Marku to bilo prvo sudjelovanje na ovom natjecanju. »Iznenaden sam uspjehom koji sam postigao, jer je konkurencija ove godine bila najjača. Partner u natjecanju u paru bio mi je **Daniel Rezić** iz Švicarske. Mi igramo u paru, ali pojedinačno smo bili ljuti rivali i drago mi je što sam mu u finalu i na drugim igrama, a i ove godine oduzeo zlatnu medalju«, kaže Nebojša, koji je bio jedan od oko 750 Hrvata iz cijelog svijeta koji su se natjecali u 16 sportaških disciplina.

Samom organizacijom subotički stolnotenisač je zadovoljan, ali ima i jednu zamjerku – u stolnom tenisu bilo je previše domaćih igrača, čak duplo više u odnosu na natjecatelje iz dijaspore. Po Nebojši, time se gubi smisao tih susreta. Naredni susreti su za četiri godine, a ukoliko bude njihov sudionik Nebojša bi volio da uz njega na

natjecanju, osim Marka, bude i stariji sin **Luka**.

ŽAK I HRVATSKI DOM

S Nebojšom smo razgovarali u Somboru, koji je sada mjesto njegovog trenerskog rada. Za stolni tenis vezan je od najranijeg djetinjstva, jer je s treninzima počeo još kao desetogodišnjak. »Trenirao sam četiri godine, ali zbog nezainteresiranosti trenera za neke od klinaca, među kojima sam bio i ja, prestao sam aktivno trenirati. Kao rekreativac, u svojim dvadesetim godinama počeo sam igrati Općinsku ligu, koja u Subotici ima tridesetak ekipa. Tako sam se, poslije nekoliko godina pauze, ponovno aktivno počeo baviti stolnim tenisom, a u međuvremenu završio sam i za trenera prvog, pa i trećeg stupnja. Biti trener trećeg stupnja rang je trenera superligaške ekipe, ali osobno nisam zainteresiran za rad s odraslima, već

me interesira i motivira rad s djecom«, kaže Nebojša u razgovoru za naš list. Tako ga je i trenerski posao doveo u Sombor, gdje je od srpnja mjeseca angažiran kao trener. U Somboru provodi pet radnih dana, dok su vikendi, ukoliko nema turnira, rezervirani za odlazak u Suboticu. »Iskreno, u Somboru mi se dopada, rekao bih na lijepo i dobro lako se navići«, kratko odgovara na naš upit kako se snašao u novom gradu.

Od početka listopada Gabrić ima još jedno trenersko zaduženje – angažiran je u školi stolnog tenisa u Hrvatskom domu. Naime, sportska sekcija HKUD-a **Vladimir Nazora** u suradnji sa Stolno-teniskim klubom ŽAK iz Sombora tri puta tjedno organizira treninge u Hrvatskom domu. Trener Gabrić kaže da su uvjeti u Hrvatskom domu dobri, jer se trenira na pet stolova, a cilj je okupiti što više djece na treninzima.

Zlata Vasiljević

INFORMATIVNO-POLITIČKI TIJEDNIK
IZLAZI OD 1945. DO 1954.
OBNOVLJEN 2001

HRVATSKA RIJEČ

NIU »HRVATSKA RIJEČ«

NAGRADNA IGRA

PRAVILA

POTREBNO JE SAKUPITI

4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 +1), KOJI ĆE BITI OBJAVLJENI U
SLJEDEĆIH PET BROJEVA »HRVATSKE RIJEČI«,
POČEVŠI OD 606. BROJA.

4 KUPONA PLUS TALON KUPON (4 +1) POTREBNO JE ISJEĆI, STAVITI U
KUVERTU I POSLATI NA ADRESU UREDNIŠTVA: NIU »HRVATSKA RIJEČ«
SUBOTICA, TRG CARA JOVANA NENADA 15/2 ILI IH DONIJETI OSOBNO

**POSLEDNJI ROK ZA PRIJAM
NAGRADNIH KUPONA JE
SRIJEDA, 17. PROSINCA**

JAVNO IZVLAČENJE NAGRADE OBAVIT ĆE SE U UREDNIŠTVU
NIU »HRVATSKA RIJEČ« U ČETVRTAK 18. PROSINCA U 10 SATI

PRAVO SUDJELOVANJA U NAGRADNOJ IGRI IMAJU SVI ČITATELJI »HRVATSKE RIJEČI«
IZUZEV UPOSLENIKA I ČLANOVA NJIHOVIH OBITELJI

O NAGRADAMA U SLJEDEĆEM BROJU